

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΜΑΖΑΡΑΚΗΣ

*«Τα τρία αινίγματα της πασσοπούλας»
του Κώστα Γανιού*

Από τον κόσμο της Χαλιμάς στον κόσμο του Θεάτρου Σκιών



Centro de Estudios Bizantinos, Neogriegos y Chipriotas

Παναγιώτης Μαζαράκης

*«Τα τρία αινίγματα της πασσοπούλας»
του Κώστα Γανιού*

Από τον κόσμο της Χαλιμάς στον κόσμο του θεάτρου σκιών

Παναγιώτης Μαζαράκης

*«Τα τρία αινίγματα της πασσοπούλας»
του Κώστα Γανιού*

Από τον κόσμο της Χαλιμάς στον κόσμο του θεάτρου σκιών

Βιβλιοθήκη του Ελληνικού Θεάτρου Σκιών

Διεθνούς σειράς

Μόσχος Μορφακίδης Φυλακτός

Επιστημονική Επιτροπή:

Παναγιώτα Παπαδοπούλου, Παναγιώτης Μαζαράκης, Μιχάλης Χατζάκης
Θανάσης Κουτσογιάννης

DATOS DE PUBLICACIÓN / ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

«Τα τρία ανίγματα της Πασσοπούλας» του Κώστα Γανιού. Από τον κόσμο της Χαλιμάς στον κόσμο του θεάτρου σκιών

pp.: 122

1. Historia del teatro de sombras griego. 2. Textos del teatro de sombras griego.

© Centro de Estudios Bizantinos, Neogriegos y Chipriotas

C/ Gran Vía, 9 - 2º, 18001 Granada - España. Telf./fax: +34 958 22 08 74

© Παναγιώτης Μαζαράκης

Maquetación: Jorge Lemus Pérez

Diseño de portada: Jorge Lemus Pérez

Ilustración de la portada / Σύνθεση εικόνας εξωφύλλου: Παναγιώτης Μαζαράκης

Granada 2015

ISBN: 978-84-95905-54-3

Depósito Legal: GR 282-2015

Περιεχόμενα

Τα αρχέτυπα: τα παραμύθια της Τουραντώ και του Μεγαλέξανδρου.....	13
Από τον κόσμο του παραμυθιού στο θέατρο σκιών.....	18
Ο χαρακτήρας του έργου.....	29
Σχόλια (επί του πρωτοτύπου κειμένου του φυλλαδίου που παρατίθεται στο Παράρτημα Α΄).....	37
Βιβλιογραφία.....	43
Παράρτημα Α΄: “Τα αινίγματα της πασσοπούλας” του Κώστα Γανιού	49
Παράρτημα Β΄: Παραμύθια της Χαλιμάς. “Ιστορία του βασιλέως Καλάφ και της βασίλισσας της Κίνας”.....	93

Τα αρχέτυπα: τα παραμύθια της Τουραντώ και του Μεγαλέξανδρου

Ένας βασιλιάς της Ταρταρίας είχε ένα μονάκριβο παιδί, τον Καλάφ, που ήταν ο πιο ωραίος, ανδρείος και σοφός νέος του καιρού του. Κάποτε, βασιλιάδες από γειτονικές χώρες εισέβαλαν στο βασίλειό του και ο Καλάφ, επικεφαλής του στρατού του πατέρα του, τους πολέμησε με μεγάλη ανδρεία. Όμως ο πολυάριθμος στρατός των εχθρών τον ανάγκασε να υποχωρήσει και φοβούμενος μήπως οι γονείς του πιαστούν σκλάβοι, τους πήρε και κατέφυγε στο βασίλειο των Μπερλάς, άγνωστος μεταξύ αγνώστων.

Μια μέρα, νηστικός και ταλαιπωρημένος, αποκοιμήθηκε κάτω από ένα δέντρο. Όταν ξύπνησε είδε δίπλα του ένα όμορφο κυνηγετικό γεράκι, που τα πόδια του ήταν στολισμένα με κοσμήματα. Το φώναξε και εκείνο ήλθε κοντά του. Σκέφτηκε πως θα ανήκε στον βασιλιά που, πράγματι, είχε βγει για κυνήγι, το έχασε και ήταν πολύ στενοχωρημένος. Έταξε λοιπόν ότι, σε όποιον του το φέρει, θα του δώσει τρεις χάρες όποιες κι αν ζητήσει. Όταν ο Καλάφ παρουσιάστηκε στη βασιλική σκηνή και του το έδωσε, ο βασιλιάς αντιλήφθηκε αμέσως την ευγενική του καταγωγή και του είπε να ζητήσει τις τρεις χάρες. Αυτός του ζήτησε να αναλάβει τα έξοδα της φροντίδας των γονιών του, ένα καλό άλογο με όλα του τα εξαρτήματα και, τέλος, μία πλούσια φορεσιά, ένα σπαδί και μια σακούλα φλουριά.

Αφού εκπληρώθηκαν οι επιθυμίες του, αναχώρησε αμέσως για το βασίλειο της Κίνας και, φτάνοντας στο Πεκίνο, ξεπέζεψε μπροστά στις πύλες της πόλης και ζήτησε φιλοξενία στο σπίτι μιας γηραλέας χήρας. Αυτή τον δέχτηκε ευχαρίστως και ο Καλάφ άρχισε να την ρωτά για τα ήθη του τόπου, τον πληθυσμό του, τις συνήθειες των κατοίκων και πολλά άλλα. Όταν έφτασε η συζήτηση στον αυτοκράτορα, εκείνη του είπε ότι η Κίνα ποτέ δεν είχε καλύτερό του, αλλά ότι είναι δυστυχισμένος εξ αιτίας της πανέμορφης μοναχοκόρης του, Τουραντώ, η οποία απέρριψε όσα βασιλόπουλα τη ζήτησαν σε γάμο θεωρώντας ότι κανείς άντρας δεν είναι αντάξιός της. Δήλωσε μάλιστα πως θα παντρευτεί μόνο όποιον λύσει τα τρία αινίγματα, που θα του υποβάλει και σε όσους δεν δίνουν τη σωστή απάντηση να τους κόβεται το κεφάλι. Ο αυτοκράτορας έστειλε παντού ντελάληδες να κηρύξουν αυτό που του ζήτησε η Τουραντώ και πολλά βασιλόπουλα, πιστεύοντας πως ήταν αρκετά έξυπνα ώστε να ξεδιαλύνουν τα αινίγματα, έχασαν τη ζωή τους.

Την επόμενη ημέρα, ο Καλάφ βγήκε στην πόλη και είδε έναν άνθρωπο να κλαίει έχοντας μια ζωγραφιά στα χέρια. Όταν τον ρώτησε την αιτία, του

απάντησε πως ήταν υπασπιστής ενός βασιλόπουλου, που αποκεφαλίστηκε γιατί δεν έλυσε τα αινίγματα και του έδειξε μια ζωγραφιά, που ήταν το πορτραίτο της Τουραντώ. Ο Καλάφ, έκθαμβος από την ομορφιά της και κυριευμένος από έρωτα, παρουσιάστηκε στον αυτοκράτορα ντυμένος με τα λαμπρή του στολή και είπε πως είναι ένα βασιλόπουλο και πως ήλθε, για να γίνει γαμπρός του. Ο αυτοκράτορας του μίλησε με γλυκύτητα και προσπάθησε να τον αποτρέψει. Αυτός όμως παρέμεινε αμετάπειστος.

Στη συνέχεια, μπροστά σε όλους τους σοφούς στην αίθουσα του βασιλικού συμβουλίου, ήρθε η βασιλοπούλα, η οποία τον προειδοποίησε για τον πραγματικό κίνδυνο που διατρέχει η ζωή του. Ο Καλάφ αρνήθηκε και η Τουραντώ τον ρώτησε ποιο πλάσμα είναι σε κάθε τόπο φίλος και δεν μπορεί να υποφέρει το όμοιόν του. Αυτός απάντησε πως είναι ο Ήλιος. Μετά τον ρώτησε ποια είναι η μητέρα που φέρνει τα παιδιά της στον κόσμο και που όταν μεγαλώσουν, τα καταπίνει. Είναι η θάλασσα, αποκρίθηκε αυτός, επειδή οι ποταμοί, που χύνονται στην θάλασσα, έχουν την αρχή τους από αυτήν. Ποιο είναι το δέντρο, συνέχισε η πριγκίπισσα, που όλα τα φύλλα είναι από την μια μεριά μαύρα και από την άλλη άσπρα. Ο χρόνος, αποκρίθηκε ο Καλάφ, που αποτελείται από μέρες και νύχτες.

Οι σοφοί επαίνεσαν με ενθουσιασμό τον πρίγκιπα. Ο αυτοκράτορας αγάλιασε και φίλησε την Τουραντώ και μετά τον Καλάφ, και πρόσταξε να αρχίσουν οι ετοιμασίες του γάμου, που έγιναν με μεγαλοπρέπεια και γιορτές, που βάσταξαν ένα μήνα.

Αυτό είναι, εν συντομία, το παραμύθι της Τουραντώ¹, ένα από τα παραμύθια της Χαλιμάς με τον τίτλο «Η ιστορία του βασιλέως Καλάφ και της βασίλισσας της Κίνας²» ή «Η ιστορία του πρίγκιπα Καλάφ και της πριγκίπισσας της Κίνας³», το οποίο, όπως και άλλα, μετατράπηκε σε ένα από τα πιο δημοφιλή έργα του Θεάτρου Σκιών με τίτλο «Τα

¹ Παραμύθια της Χαλιμάς, Σαλιβέρος 1921, σσ. 341-348 και 377-392. Όλο το κείμενο του παραμυθιού της Τουραντώ από την έκδοση Σαλιβέρου, μεταφέρθηκε και απεικονίζεται αυτούσιο στο Παράρτημα Β'.

² Κεχαγιόγλου, Γιώργος (επιμ.), Τα παραμύθια της Χαλιμάς, Αραβικών Μυθολογικών, Αθήνα, Εστία, 1998, τ. Α', σσ. 291-332.

³ Δημητρουλόπουλος, Χρίστος, Ιστορία του πρίγκιπα Καλάφ και της πριγκίπισσας της Κίνας μαζί με πέντε ελληνικά παραμύθια και ένα επίμετρο, χ.ε, 2001. Επίσης με τον ίδιο σχεδόν τίτλο φέρεται και μία συντομευμένη έκδοχή του παραμυθιού της Τουραντώ. Βλ. και, Βαλούρδος, Γιάννης, (Μτφρ.), Παραμύθια από την Περσία, Η ιστορία του πρίγκιπα Καλάφ και της πριγκίπισσας Τουραντώ, Αθήνα, Απόπειρα, 1994, σσ. 11-48.

τρία αινίγματα». Εδώ είναι η κόρη του πασά (ή του βεζίρη), που, για να επιλέξει σύζυγο, ζητά από τους υποψήφιους μνηστήρες να λύσουν τρία αινίγματα. Παρουσιάζονται πολλοί, όμως ένας μόνον καταφέρνει να τα λύσει: ο Αλέξανδρος ο Μακεδών, ο οποίος ανταποκρίνεται στον Μεγαλέξανδρο του θρύλου, που ελάχιστα μοιάζει με το ιστορικό πρόσωπο. Φορέας μυθικών άθλων, στον οποίο, σύμφωνα με παραδόσεις γραπτών κειμένων, προσγράφονται τόσο οι αινιγματικές ερωτήσεις στους ινδούς γυμνοσοφιστές⁴, όσο και η λύση των αινιγμάτων που του έθεσε, επί ποινή θανάτου αν δεν επιτύχει τις απαντήσεις, η βασίλισσα της Συρίας Σεμίραμις, όταν αυτός διεκδίκησε το χέρι της⁵.

Ως γνωστό, εκτός από τα κωμικά, ηρωικά κ.ά., η δραματουργία του Θεάτρου Σκιών περιλαμβάνει έργα εμπνευσμένα από παραμύθια και παραδόσεις που το συνδέουν άμεσα και στενά με τον λαϊκό ελληνικό πολιτισμό⁶. Ήταν φυσικό, λοιπόν, ο πιο αγαπητός λαϊκός ήρωας, ο Μεγαλέξανδρος του μύθου, να πάρει ξεχωριστή θέση στο Θέατρο Σκιών σε δύο βασικά έργα: α) στο κλασικό «Ο Μεγαλέξανδρος και το καταραμένο φίδι» και β) σ' αυτό στο οποίο ο ήρωας δεν σκοτώνει θηρία, αλλά λύνει αινίγματα και, αντίθετα με εκείνο που συμβαίνει στο «Φίδι», επιθυμεί να παντρευτεί τη βεζιροπούλα⁷. Στη συγκεκριμένη παράσταση, που οι παλαιοί караγκιόζοπαίκτες παρουσίαζαν με διάφορους τίτλους: «Τα αινίγματα», «Ο Καραγκιόζης και τα τρία αινίγματα», «Ο Καραγκιόζης και τα αινίγματα της βεζιροπούλας», «Τα αινίγματα της βεζιροπούλας», «Τα αινίγματα της πασοπούλας⁸ (πασαδοπούλας)», οι μνηστήρες πρέπει να εκτελέσουν τον άθλο της λύσης τριών αινιγμάτων⁹. Παραδοσιακά, η παράσταση αυτή

⁴ Thiel, Helmut van, *Vita Alexandri Magni. Leben und Taten Alexander von Makedonien*, Darmstadt 1974, σσ. 128 -133, και ιδίως Appendix II, σσ. 243-245. Βλ. και Κυριακίδης, Στίλπων, *Ελληνική Λαογραφία, Μνημεία του λόγου*, Αθήνα, Ακαδημία Αθηνών, Δημοσιεύματα του Λαογραφικού Αρχείου, Αθήνα, 1965, σ. 333.

⁵ Δημητρούλοπουλος, Χρίστος, *Διήγησις Αλέξανδρου μετά Σεμίραμης βασίλισσας της Συρίας*, Αθήνα, χ.ε, 1999.

⁶ Ιωάννου, Γιώργος, *Ο Καραγκιόζης, Εισαγωγή στον Καραγκιόζη*, Αθήνα, Εστία τ. Α', 1995, σ. ξη'

⁷ Σηφάκης, Γρηγόρης, *Η παραδοσιακή δραματουργία του Καραγκιόζη*, Αθήνα, Στιγμή, 1984, σσ. 76,77.

⁸ Σπαθάρης, Σωτήρης, *Απομνημονεύματα και η τέχνη του Καραγκιόζη*, Αθήνα, Πέργαμος, 1960, σ. 214 (η παράσταση αναφέρεται με αυτόν ακριβώς τον τίτλο.)

⁹ Πούχνερ, Βάλτερ, *Οι βαλκανικές διαστάσεις του Καραγκιόζη*, Αθήνα, Στιγμή, 1985, σ. 62.

αποδίδεται στον πατρινό Δημήτριο (Μίμη) Σαρδούνη ή Μίμαρο¹⁰, που γύρω στα 1890 αναμόρφωσε και εξελλήνισε τον Καραγκιόζη. Εν τούτοις, η παρουσία του Μεγαλέξανδρου παραπέμπει, ίσως για τα αρχετυπικά της πρότυπα, στην παλαιότερη παράδοση του Θεάτρου Σκιών, γνωστή ως «Ηπειρωτική», και συγκεκριμένα γύρω στα 1880, όταν εμφανίστηκε μία ομάδα καραγκιοζοπαιχτών, που είχαν διασκευάσει λαϊκές παραδόσεις και πλοκές παρμένες από ελληνικά λαϊκά βιβλία¹¹. Όμως ό,τι και αν ισχύει, η «πατρότητα» των τριών αινιγμάτων και οι αμφίδρομες σχέσεις που μπορεί να υπάρχουν μεταξύ Μίμαρου και Ηπειρώτικης παράδοσης, χάνονται στο βάθος της «αδέσποτης» προφορικής παράδοσης¹².

Το παραμύθι της Τουραντώ, όπως αναφέρθηκε ήδη, περιλαμβάνεται στη συλλογή παραμυθιών του γνωστότατου λαϊκού βιβλίου της Χαλιμάς, που έγινε δημοφιλέστατο από τα μέσα του 18ου αιώνα όταν πρωτοεκδόθηκε μεταφρασμένο στη Βενετία από τον γιαννιώτη Πολυζώη Λαμπανιτζιώτη, το 1757, με τον τίτλο «Αραβικόν Μυθολογικόν». Ακολούθησαν πολλές εκδόσεις του με τελευταία τη γνωστή με τον τίτλο *Παραμύθια της Χαλιμάς* (Εκδόσεις Σαλιβέρου, Αθήνα 1921).

¹⁰ Καΐμη, Τζουόλιο, *Καραγκιόζης ή η αρχαία κωμωδία στην ψυχή του θεάτρου σκιών*, Γαβριηλίδης, 1990, σ. 130. Βλ. και Σπαθάρης, Σωτήρης, ό.π.

¹¹ Πούχνερ, Βάλτερ, «Το ελληνικό θέατρο σκιών και το παραδοσιακό του κοινό», στο Στάθης Δαμιανάκος (επιμ.), *Θέατρο Σκιών, Παράδοση και νεωτερικότητα*, Αθήνα, Πλέθρον 1993, σ. 181.

¹² Οι πιθανές σχέσεις μεταξύ Μίμαρου (Πατρικής παράδοσης) και της λεγόμενης «Ηπειρώτικης παράδοσης», που οι ρίζες της ανάγονται στην Ανατολή και στο οθωμανικό θέατρο σκιών, δεν αποκλείουν και επιρροές από τη Δύση σε μια πόλη όπως η Πάτρα, που μέχρι τον 19^ο αιώνα ήταν η δυτική πύλη της Ελλάδας. Το γεγονός ότι στην Ιταλία το θέατρο σκιών είχε έντονο ηθογραφικό χαρακτήρα και είχε ενσωματώσει τοπικούς τύπους ανθρώπων, είναι πολύ πιθανό να ενέπνευσε τον Μίμαρο αλλά και άλλους καραγκιοζοπαικτες για να αρχίσουν να αντικαθιστούν τους οθωμανικούς χαρακτήρες με άλλους καθαρά ελληνικούς. Βλ. Σχετικά Morfakidis, Moschos, *Karaguisios el teatro de sombras Griego*, Granada, Athos-Pergamos, 1999, σσ. 25-29.

Έχει επίσης επισημανθεί μια πιθανή σχέση του Καραγκιόζη – οθωμανικού και ελληνικού – με την κωμική θεατρική παράδοση της Δύσης, και ιδιαίτερα με την *Commedia dell' Arte*, τον Αρλεκίνο, τον Pulcinella και τον Brighella, που ίσως γίνεται ακόμη στενότερη στην περίπτωση του ελληνικού Καραγκιόζη, του οποίου το παρουσιαστικό και ο χαρακτήρας πλησιάζει αρκετά τους Zanni της *Commedia dell' arte*. Εξακολουθεί επίσης να προβληματίζει το θέμα των καταβολών του κωμικού μέρους του θεάτρου σκιών και του πρωταγωνιστή του, που χάνονται στα βάθη των αιώνων, περνώντας από τον Pulcinella και τον Polichinelle, τον Punch και τον Πετρούσκα του κουκλοθέατρου (Βλ. Γιάννης, Κιουρτσάκης, *Καρναβάλι και Καραγκιόζης*, ό.π., σσ. 183, 197) και φτάνοντας ως τον Maccus και τον Bucco της ατελλανής κωμωδίας. (Βλ. Morfakidis, Moschos, «El humor en el teatro de sombras griego. Orígenes y evolución» στο María Josñe García Soler (επ.), *Expresiones del humor desde la Antigüedad hasta nuestros días*, Vitoria-Gasteiz, Universidad del País Vasco, 2010, σσ. 231-253.

Δεύτερο αρχέτυπο είναι το παραμύθι του Μεγαλέξανδρου από την γνωστή λαϊκή έκδοση της *Φυλλάδας του Μεγαλέξανδρου*, δημοφιλέστατο επίσης λαϊκό βιβλίο από τα τέλη του 17^{ου} αιώνα μέχρι και την τελευταία γνωστή αχρονολόγητη έκδοση από τον Σαλίβερο (Αθήνα λίγο μετά το 1926). Η *Φυλλάδα*, ευρύτατα διαδεδομένη από τα χρόνια της Τουρκοκρατίας, με τις 61 συνολικά εκδόσεις της αποτελεί ένα από τα πιο επιτυχημένα αναγνώσματα της ελληνικής λαϊκής λογοτεχνίας¹³. Η μορφή του Μεγαλέξανδρου, που παρέμεινε ανεξίτηλη στη μνήμη του ελληνικού, αλλά και άλλων λαών της Ανατολής και της Δύσης¹⁴, δεν μοιάζει πια παρά πολύ αμυδρά με τον Μέγα Αλέξανδρο της ιστορίας. Η πραγματική του ζωή πνίγεται μέσα σε πυκνό σύννεφο φανταστικών άθλων, περιπετειών και κατορθωμάτων με συνέπεια ο στρατηλάτης να μεταβάλλεται σε ήρωα του μύθου¹⁵ και στη συνέχεια σε ήρωα παραμυθιού. Όπως και τα παραμύθια της Χαλιμάς, οι πεζές νεοελληνικές διασκευές και μεταφράσεις της *Φυλλάδας* απευθύνονταν σε ένα ευρύ κοινό προσφέροντας ψυχαγωγία ενώ, ταυτόχρονα, ακολουθώντας το πνεύμα του ελληνικού Διαφωτισμού για τερπνά και συγχρόνως ωφέλιμα αναγνώσματα, χρησιμοποιήθηκαν και ως μέσο διαπαιδαγώγησης¹⁶. Στο ρεπερτόριο του Θεάτρου Σκιών όπου, πιθανότατα μέσω της *Φυλλάδας*, πέρασε η σύνθεση του έργου «Τα τρία αινίγματα», ο Αλέξανδρος εμφανίζεται ως πρωταγωνιστής, εφ' όσον επιτελεί τον άθλο της λύσης αινιγμάτων.

¹³ Βελουδής, Γιώργος (επιμ.), *Η φυλλάδα του Μεγαλέξανδρου, Διήγησις Αλεξάνδρου του Μακεδόνας*, Αθήνα, Ερμής, 1989, σ. κε'.

¹⁴ Βλ. ενδεικτικά: Stoneman, Richard, *Μέγας Αλέξανδρος, θρύλος-μύθος-ιστορία*, Αθήνα, Λιβάνης, 1993 και του ίδιου, *Αλέξανδρος ο Μέγας: από την ιστορία στο θρύλο*, Αθήνα, Τόπος, 2011· Παπαδόπουλος, Νίκος, *Αλέξανδρος ο Μέγας, Ιστορία και θρύλοι*, Αθήνα, Εστία, 1963. τ. Α' και Β'· Ιατροπούλου-Θεοχαρίδου, Μαριάννα, *Ο Μέγας Αλέξανδρος στην Περσική επική ποίηση*, Αθήνα, Έλλην, 2007· Γοβδελάς, Δημήτριος, *Ιστορία του Μεγάλου Αλεξάνδρου κατά τους ανατολίτες συγγραφείς*, Λάρισα, Περιφερειακές Εκδόσεις «έλλα», 2000 και Boyle, Andrew, John, «Ο μύθος του Αλεξάνδρου στην Κεντρική Ασία», *Λαογραφία*, 30 (1975), σσ. 357-368.

¹⁵ Πάλλης, Α., *Η Φυλλάδα του Μεγ' Αλέξανδρου*, Αθήνα, Πυρσός, 1935, σ. 27.

¹⁶ Καπλάνογλου, Μαριάνθη, *Παραμύθι και αφήγηση στη Ελλάδα*, Αθήνα, Πατάκη, 2002, σ. 65.

Από τον κόσμο του παραμυθιού στο θέατρο σκιών

Εξετάζοντας τον τρόπο με τον οποίο εισχώρησε η προφορική παράδοση και ο προφορικός έντεχνος λαϊκός λόγος στη διαμόρφωση του έργου, το πρώτο που πρέπει να ληφθεί υπόψη είναι ότι στο δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα, όταν άρχισαν να διαμορφώνονται τα έργα του ελληνικού Θεάτρου Σκιών, ήταν λίγοι εκείνοι που ήξεραν να διαβάζουν. Ωστόσο, αν και οι αναγνώστες των βιβλίων της Χαλιμάς και της Φυλλάδας ήταν ολιγάριθμοι, ο αριθμός των ακροατών τους ήταν πολύ μεγάλος. Τα λαϊκά αυτά βιβλία διαβάζονταν δυνατά από τους «γραμματιζόμενους» μπροστά σε ένα κοινό συγγενών και φίλων, συνήθως τις χειμωνιάτικες νύχτες στα λεγόμενα «σπεροκαθίσματα», δηλαδή στις βεγκέρες. Στις βεγκέρες πάλι οι παραμυθάδες και οι παραμυθούδες¹⁷ αφηγούνται τα παραμύθια τους και στις βεγκέρες επίσης οι συναγμένοι διασκεδάζαν με διαγωνισμούς και παιχνίδια λύσης αινιγμάτων¹⁸, εννοώντας ως αίνιγμα την περιγραφή με εικονικό μεταφορικό τρόπο ενός πράγματος που πρέπει να μαντέψουμε¹⁹.

Το πλείστο των παραμυθιών της λαϊκής προφορικής παράδοσης, στην αφήγησή τους περιλαμβάνουν βασιλιάδες και βασιλόπουλα, βασίλισσες και βασιλοπούλες αλλά και απλούς ανθρώπους, δράκους, γίγαντες, μάγους και μάγισσες, στρίγγλες και λάμιες. Τα δρώντα πρόσωπα ανήκουν ταυτόχρονα σε δύο κόσμους, στον πραγματικό και τον υπερφυσικό, χωρίς οι κόσμοι αυτοί να νοούνται διαφορετικοί ή αλληλοαναιρούμενοι ακριβώς επειδή το μαγικό στοιχείο εντάσσεται στην καθημερινότητα των ηρώων²⁰. Τα παραμύθια αυτά ανήκουν στον κύκλο των λεγόμενων *μαγικών ή ξωτικών*²¹ παραμυθιών και που έχουν καταταγεί στον κατάλογο Aarne-Thomson με τους

¹⁷ Κυριακίδης, Στίλπων, *Αι γυναίκες εις την Λαογραφίαν, Κεφ. Γ' Το παραμύθι και η αρχή του. Οι παραμυθάδες. Η παραμυθού*, Εν Αθήναις, Σύλλογος προς Διάδοσιν Ωφελίμων Βιβλίων, 1920, σσ. 76-108.

¹⁸ «... τῶν αἰνιγμάτων ποιεῖται ὁ λαὸς χρῆσιν ἰδίως εἰς τὰς κατὰ τὸν χειμῶνα βεγκέρας αὐτοῦ». Βλ. Στάθης, Σπυρίδων, «Κυθηραϊκά αινίγματα», *Λαογραφία* 2 (1910), σ. 330.

¹⁹ Μερρακλής, Μιχάλης, *Τί είναι η λαϊκή λογοτεχνία*, Αθήνα, Σύγχρονη εποχή, 1988, σ. 48. Βλ. και Κυριακίδης, Στίλπων, *Ελληνική Λαογραφία...*, ὁ.π., *Αινίγματα*, σσ. 332-343.

²⁰ Χατζητάκη-Καψωμένου, Χρυσούλα, *Το νεοελληνικό λαϊκό παραμύθι*, Α.Π.Θ, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη, Θεσσαλονίκη, 2002, σσ. 44-45.

²¹ Λουκάτος, Δημήτριος, *Νεοελληνικά Λαογραφικά κείμενα*, Αθήνα, Βασική Βιβλιοθήκη «Αετού», αριθ. 48, Ν. Ζαχαρόπουλος, 1957, σ. 60,61. Βλ. και Ιωάννου, Γιώργος, «Μαγικά παραμύθια του ελληνικού λαού, Εισαγωγικό σημείωμα», Αθήνα. Έκδοση Ταχυδρόμου, 1966, σσ. 7-11.

αριθμούς 300-749²². Τα μαγικά παραμύθια διαθέτουν μίαν εντελώς ιδιαίτερη δομή, η οποία γίνεται αισθητή αμέσως και καθορίζει την κατηγορία, ακόμη και αν δεν τη συνειδητοποιούμε²³. Εκτός, όμως, από τα παραπάνω μαγικά παραμύθια υπήρχαν και τα λεγόμενα *αινιγματικά παραμύθια*²⁴, που ήταν ιδιαίτερα αγαπητά, το μαγικό στοιχείο ήταν πολύ περιορισμένο έως και ανύπαρκτο και το μοτίβο του αινίγματος αποτελούσε αναπόσπαστο κομμάτι της αφήγησης. Η παρεμβολή του, που αναφέρεται στις προσωπικές περιπέτειες του ήρωα κατά την εξέλιξη της διήγησης, είναι συνηθισμένη τεχνοτροπία των αινιγματικών παραμυθίων. Τα αινίγματα αποτελούν ένα από τα πιο σταθερά συστατικά στοιχεία τους, εκφέρονται με στερεότυπο τρόπο και δύσκολα επιδέχονται αλλαγές, ακόμα και όταν πρόκειται για μια αλυσίδα αινιγμάτων ή και για ζεύγη ερωταποκρίσεων. Η λύση τους, που οδηγεί στην κατάκτηση της βασιλικής κόρης, είναι επίσης θέμα γνωστό στη γραπτή παράδοση ήδη από την αρχαιότητα, την ελληνιστική περίοδο και τους μεσαιωνικούς χρόνους. Ως προφορικό παραμύθι, η ιστορία μιας έξυπνης κόρης απαντάται σε όλους σχεδόν τους λαούς²⁵ και έχει καταταγεί στον τύπο 851 του καταλόγου του Aarne-Thompson,²⁶ ενώ το παραμύθι της Τουραντώ, με τις 48 γνωστές ελληνικές του παραλλαγές²⁷, στον τύπο 851A²⁸. Εδώ το μαγικό μοτίβο απουσιάζει τελείως, όλα είναι καθημερινά, και συχνά οι ήρωες χρησιμοποιούν το αίνιγμα ως μέσο υπερνίκησης των δυσκολιών. Η επιθυμία του ήρωα (συνήθως βασιλόπουλο) να παντρευτεί τη βασιλοπούλα, προσκρούει στην απαίτησή της να υποβληθεί στη δοκιμασία της λύσης αινιγμάτων

²² Προπ, Βλαντιμίρ, *Μορφολογία του παραμυθιού*, (Μετάφραση Α. Παρίση), Αθήνα, Καρδαμίτσας, 1991, σ. 24. Βλ. επίσης Μέγας, Γεώργιος, *Συστηματική Λαογραφία, Σημειώσεις κατά τις παραδόσεις του καθηγητού κ. Γ. Μέγα*, Αθήνα, 1961, σ. 58 και Λουκάτος, Δημήτριος, *ό.π.*, σ. 60.

²³ Προπ, Βλαντιμίρ, *ό.π.*, σ. 11.

²⁴ Βλ. σχετικά Λουκάτος, Δημήτριος, *ό.π.*, σ. 172, Πολίτης, Νικόλαος, *Παρατηρήσεις εις τα αινιγματικά παραμύθια*, *Λαογραφία*, 2 (1910), σσ. 371-384 και Κυριακίδης, Στίλπων, *Ελληνική Λαογραφία...*, *ό.π.*, σσ. 343-347.

²⁵ Καπλάνογλου, Μαριάνθη, *Παραμύθι και αφήγηση...*, *ό.π.*, σ. 236 και 252, σημ. 22.

²⁶ Δημητρουλόπουλος, Χρίστος, *Διήγησις Αλεξάνδρου...*, *ό.π.*, σ. 86.

²⁷ Δημητρουλόπουλος, Χρίστος, *Διήγησις Αλεξάνδρου...*, *ό.π.*, σ. 87. Βλ. και Μουσαίου-Μπουγιούκου, Καλλιόπη, *Παραμύθια του Λιβισιού και της Μάκρης*, Αθήνα, Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών, 1976, με σχόλια του Μιχάλη Μερακλή, σ. 269.

²⁸ Σηφάκης, Γρηγόρης, *Η παραδοσιακή δραματολογία του Καραγκιόζη...*, *ό.π.*, σ. 78

και όχι την πραγματοποίηση ηρωικών κατορθωμάτων, όπως συχνά συμβαίνει στα μαγικά παραμύθια²⁹. Στην περίπτωση του έργου «Τα τρία αινίγματα», τη θέση του βασιλιά παίρνουν ο πασάς ή ο βεζίρης, της βασιλοπούλας η πασοπούλα (πασαδοπούλα) ή η βεζιροπούλα – συνήθως με το όνομα Σειρήνη³⁰–και του βασιλόπουλου ο Αλέξανδρος ο Μακεδών.

Είναι λογικό να υποθέσουμε ότι τα διαβάσματα και τα ακούσματα της Χαλιμάς, της *Φυλλάδας του Μεγαλέξανδρου*, των αινιγματικών παραμυθιών και των παιχνιδιών με τα δημόδη αινίγματα³¹, έδωσαν τα κατάλληλα ερεθίσματα για τη σύνθεση της παράστασης αυτής. Άλλωστε οι καραγκιοζοπαίκτες του 19ου αιώνα ζούσαν την κοινωνία της εποχής τους και από αυτήν αντλούσαν τη θεματική και τα εκφραστικά τους μέσα³². Η φιγούρα λοιπόν του Μεγαλέξανδρου στο συγκεκριμένο έργο του ελληνικού Θεάτρου Σκιών οφείλεται στο τόσο διαδεδομένο, εκείνη την εποχή, λαϊκό ανάγνωσμα της *Φυλλάδας* και στις εκδόσεις του παραμυθιού της Χαλιμάς με τον Καλάφ και την Τουραντώ (Τουρανδότη, στο πρωτότυπο κείμενο), που αντικαθίσταται από τη γνωστή Σειρήνη³³, όνομα της

²⁹ Η μεγάλη πλειονότητα των παραμυθιών με ήρωα άνδρα έχουν ως θέμα την απόκτηση γυναίκας. Ως προς τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνεται αυτό, μπορούμε να τα διακρίνουμε σε δύο ομάδες: α) τα *λυτρωτικά παραμύθια ηρωϊκής μορφής*, όπου η γυναίκα λυτρώνεται χάρη στη δύναμη, θάρρος, επιμονή και ανδρεία του ήρωα (όπως π.χ στην περίπτωση του Μεγαλέξανδρου με το καταραμένο φίδι) β) τα *λυτρωτικά παραμύθια ειρηνικότερης μορφής*, όπου θριαμβεύει η εξυπνάδα του ήρωα, (όπως π.χ με λύση αινιγμάτων, στο παραμύθι της Τουραντώ ή εδώ όπου ο Μεγαλέξανδρος λύνει τα αινίγματα της πασοπούλας). Πρβλ. Μέγας, Γεώργιος, *Συστηματική Λαογραφία...*, ό.π., σσ. 42,43, σημείωση 22.

³⁰ Βλ. παρακάτω σημείωση 33.

³¹ Το αίνιγμα κατέχει σπουδαιότατη θέση στον βίο των ανθρώπων των ανατολικών λαών, όπου συνδέθηκε από πολύ νωρίς με τη λατρεία. Οι ινδοί ιερείς έκαναν αγώνες αινιγμάτων· ο Σολομών είναι ικανός να λύσει τα αινίγματα που του πρόβαλε η βασίλισσα του Σαβά. Στους Ασσυροβαβυλωνίους και άλλους ανατολικούς λαούς, ο βασιλιάς για να είναι μεγάλος πρέπει να νικά όχι μόνο με τη δύναμη, αλλά και με τη σοφία. Σοφός δε είναι εκείνος που μπορεί να λύσει αινίγματα. Η Χαλιμά των Αράβων είναι κέντρο τέτοιων διηγήσεων. Πρβλ. Μέγας, Γεώργιος, *Συστηματική Λαογραφία...*, ό.π., σ. 128.

³² Βελουδής, Γιώργος, ό.π., σ. πε'.

³³ α) «(...) Τὸ κοινὸν τῆς πόλεώς μας διασκεδάζει. Ο Καραγκιόζης, ἔγκαθιδρυθεὶς ἔν τινι παρὰ τὴν Ἰουδαϊκὴν συνοικίαν καφενεῖω, ἔνθα ἄθρονον προσελκύει καθ' ἑσπέραν πλῆθος ἐκ τῆς ἐργατικῆς τάξεως ἰδίως. Μᾶς εἶπαν ὅτι προχθὲς ἡ Ἰωραία Σειρήνη ἔκαμε *futureur* (κρότο)(...)». Πρόκειται πιθανότατα για την πρώτη μνεία της παράστασης του Μεγαλέξανδρου στις ελληνικές πηγές. (Βλ. *Εὔβοια*, 197 (24-10-1879) και Πούχνερ, Βάλτερ, *Οι βαλκανικές...*, ό.π., σσ. 36,37.

β) «(...) Με την ευκαιρία, σημειώνω ότι η ανίχνευση της προέλευσης του προσώπου της Σ(ε)ιρήνης

βεζιροπούλας/πασαδοπούλας που, ως επί το πλείστον, εμφανίζεται στα έργα όπου κεντρικός ήρωας είναι ο Μεγαλέξανδρος. Σημαντική είναι επίσης η συμβολή των παραμυθιών της έντεχνης προφορικής παράδοσης, στα οποία κύριος ρυθμιστής της πλοκής είναι το αίνιγμα, ενώ το παιχνίδι με τα αινίγματα υπεισέρχεται ως μέσον διασκέδασης των ενηλίκων στις οικογενειακές συγκεντρώσεις, όπως προαναφέραμε³⁴.

Ο έντεχνος λαϊκός λόγος, σε όλες τις μορφές με τις οποίες παρουσιάζεται (δημοτικό τραγούδι, παραμύθι, αίνιγμα, παροιμία, κ.λπ), διαδίδεται με προφορικό τρόπο στο πλαίσιο ορισμένων κοινωνικών εκδηλώσεων³⁵. Τα δημώδη αινίγματα και ιδιαίτερα οι ονομασίες τους, ανάλογα με το αν τονίζεται η αφηγηματική ή παραμυθιακή του πλευρά, αναφέρονται και ως «μύθοι», «παραμύθια», ή «παραμύθια

στα αντίστοιχα έργα του Καραγκιόζη (καταγωγή από τις δοξασίες για τις Σειρήνες ή τη Σειρήνα – Γοργόνα; από οθωμανικές ή άλλες ανατολίτικες επεξεργασίες της μεσαιωνικής μυθιστορίας *Φερχάντ και Σιρίν* [*Ferhad wa- Shirin* (...)] από τη νεοελληνική *Διήγησις περί του Αλεξάνδρου δια την Σεμίραμην* ή ξένα πρότυπά της; δεν οδηγεί απαραίτητα σε αλληλοαποκλεισμό των δυνατοτήτων αυτών, όπως φαίνεται να θεωρούν μερικοί ερευνητές. Η πολυσυλλεκτική τεχνική του Καραγκιόζη είναι κάτι το δεδομένο, ενώ οι παρετυμολογικές και άλλες παραφθορές των ονομάτων και των μοτίβων μέσα στο μυθιστορικό υλικό της Εγγύς και Μέσης Ανατολής κατά την ελληνιστική, ρωμαϊκή, πρώιμη βυζαντινή και προ-ϊσλαμική περίοδο είναι κάτι το πολύ συνηθισμένο. Άλλωστε, το ίδιο το πεχλεβικό όνομα *Shiren* = Γλυκέρα, που ανήκει, αρχικά, σε Χριστιανή ευνοούμενη του Χοσρόη Β', θα μπορούσε να συναφθεί τόσο με τη μυθολογική και μυθιστορική Σειρήνα όσο και με την ιστορική και μυθιστορική Σεμίραμη» Βλ. Κεχαγιόγλου, Γιώργος, «Νεοελληνικά λογοτεχνικά λαϊκά βιβλία και μεταμορφώσεις τους: Το Μυθολογικό Συντίπια και Ο Καραγκιόζης πλοίαρχος του Μ. Ξάνθου», Α.Π.Θ. *Επιστημονική Επετηρίδα της Φιλοσοφικής Σχολής*, Περίοδος Β', Τεύχος Τμήματος Φιλολογίας, τ. Ε' (1995), σσ. 155, 156, σημείωση 8.

γ) «(...) Σήμερα πολλοί ερευνητές υποστηρίζουν την άποψη του Σπύρου Μελά, ότι η μνηστή του Μ. Αλεξάνδρου προέρχεται από την οθωμανική παράσταση «Ferhad και Shirin» (Φερχάντ και Σιρίν). Η ερωτική ιστορία του έργου αυτού ακολουθεί την τουρκική διασκευή μιας έμμετρης μυθιστορίας του Πέρση ποιητή Nizami (1141-1209) (...) Επομένως με τα όσα εκθέσαμε μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι η προέλευση της Σειρήνης, της δήθεν ερωμένης του Μ. Αλεξάνδρου, προέρχεται από τον συμφυρμό της τουρκικής παράστασης και του παραμυθιού της Τουραντώ το οποίο ήταν ήδη γνωστό την εποχή της δημιουργίας του ρεπερτορίου του λαϊκού θεάτρου σκιών με πρωταγωνιστή τον Αλέξανδρο και όχι από τη Διήγησις του Αλεξάνδρου και της Σεμίραμης». Βλ. Δημητρουλόπουλος, Χρίστος, *Διήγησις Αλεξάνδρου... ό.π.*, σσ. 309-311. Βλ. επίσης, Μελάς, Σπύρος, «Καραγκιόζης. Μία διασκεδαστική έρευνα», *Ακρόπολις* (4-11-1952) και Πούχνερ, Βάλτερ, *Οι βαλκανικές... ό.π.*, σ. 61. Σηφάκης, Γρηγόρης, *ό.π.*, σ. 74, σημείωση 29.

³⁴ Κυριακίδης, Στίλπων, *Ελληνική Λαογραφία... ό.π.* σ. 340

³⁵ Χατζητάκη-Καψωμένου, Χρυσούλα, *Θησαυρός Νεοελληνικών Αινιγμάτων*, Ηράκλειο, Π.Ε.Κ, 2000, σ. 14.

βρετά³⁶». Δείχνει περισσότερο από πιθανό, οι παραδοσιακές ζυμώσεις, ωσμώσεις, συντήξεις και αυτοσχεδιασμοί να οδήγησαν τους караγκιοζοπαίχτες, της ηπειρωτικής κυρίως παράδοσης, στη δημιουργία του παραμυθιού-έργου των «Τριών Αινιγμάτων», ακολουθώντας μια παράλληλη πορεία με το «Καταραμένο φίδι».

Στη περίπτωση αυτή, το έργο θα ήταν το απότοκο μιας προφορικής παράδοσης, που ως το 1924-25 παριστανόταν στο κοινό με τη γοητεία της ατμόσφαιρας του λαϊκού παραμυθιού, χωρίς όμως να γνωρίζουμε πώς ακριβώς. Την εποχή εκείνη, γνωστοί караγκιοζοπαίχτες, όπως οι Αντώνης Μόλλας, Μάρκος Ξάνθος, Κώστας Μάνος και Κώστας Γανιός, άρχισαν να δημοσιεύουν γραπτές αποδόσεις - διασκευές των έργων τους σε φυλλάδια³⁷, δηλαδή εικονογραφημένα βιβλιάρια των 32 συνήθως σελίδων, που το καθένα περιείχε, συνήθως, το κείμενο ενός έργου. Λογικά, τα φυλλάδια αυτά αγοράζονταν από τους ίδιους ανθρώπους που παρακολουθούσαν τις παραστάσεις έργων του Θεάτρου Σκιών. Η δημοσίευσή τους αποτέλεσε ένα νέο μέσο παρουσίασης των έργων και, παράλληλα με την προφορική, ανέπτυξε και μία γραπτή παράδοση. Η δημιουργική προφορική διαδικασία στις παραδοσιακές μορφές της λαϊκής τέχνης προσαρμόστηκε στις νέες συνθήκες και πραγματικότητες: το ελληνικό θέατρο Σκιών, όπως και άλλα είδη αφήγησης, διατήρησε την παραδοσιακή του μορφή, ενώ ταυτόχρονα υπόκειτο σε μια διαδικασία εξέλιξης. Η νέα αυτή γραπτή παράδοση με κανένα τρόπο δεν κατέστρεψε ή αντικατέστησε την παλαιότερη προφορική. Και οι δύο συνέχισαν να υπάρχουν αρκετά ανεξάρτητα παρ' όλο που, σίγουρα, ως ένα σημείο η μία επηρέαζε την άλλη³⁸. Εν τούτοις και ανεξάρτητα από τα παραπάνω, είναι αρκετά διχασμένες οι απόψεις περί της αξίας των φυλλαδίων, τα οποία ακόμη και σήμερα εξακολουθούν να είναι «σημείον αντιλεγόμενον».

Γνωστές είναι επίσης και εργασίες, που έχουν εκπονηθεί γύρω από τα φυλλάδια ή με αφορμή αυτά ή και περί της λεγόμενης αναξιπιστίας τους, όσον αφορά στην απόδοση των ζωντανών

³⁶ Ο.π., σ. 21.

³⁷ Ιωάννου, Γιώργος, *Ο Καραγκιόζης...*, ό.π., σσ. λθ'- μ'.

³⁸ Danforth, Loring, «Παράδοση και μετασχηματισμός στο ελληνικό θέατρο σκιών», στο Στάθης Δαμιανάκος (επιμ.), *Θέατρο Σκιών, Παράδοση και νεωτερικότητα*, Αθήνα, Πλέθρον 1993, σ. 157.

παραστάσεων³⁹. Συχνά χαρακτηρίστηκαν ως «ψευδεπίγραφα» με βάση την προχειρότητα, τις περικοπές, τα πολλά τυπογραφικά λάθη, τις ανορθογραφίες και τις ελλείψεις των εκδόσεων. Αλλά και στην περίπτωση αυτή, τα κείμενα εξακολουθούν να περιέχουν σημαντικές σατιρικές αιχμές (που αρχίζουν από τον εμπαιγμό και φτάνουν μέχρι την κοινωνική και πολιτική κριτική) και δεν χάνουν την αξία τους. Η μοναδικότητα της φιγούρας του Καραγκιόζη⁴⁰ παραμένει αναλλοίωτη, όπως αποκρυσταλλώθηκε βασικά ως τις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Σήμερα μπορούμε να την γνωρίσουμε και από τα παλαιά αυτά φυλλάδια⁴¹ που αντικατοπτρίζουν την εικόνα της αθηναϊκής κοινωνίας και της πολιτικής κατάστασης της εποχής, και σηματοδοτούν την ακμάζουσα περίοδο του ελληνικού θεάτρου σκιών και που παρ' όλες τις γνωστές τους ατέλειες προσφέρουν ένα υλικό εξαιρετικά πολύτιμο για τον επιθυμούντα να εννοήσει τι ήταν το είδος στα χρόνια της ακμής του⁴² και να το μελετήσει καλόπιστα.

Ας μην παραβλέπουμε επίσης και το γεγονός, ότι τα συγκεκριμένα φυλλάδια εκδόθηκαν σε δύσκολα χρόνια, δηλαδή ανάμεσα στο 1924 και 1925: η πρόσφατη Μικρασιατική καταστροφή, η προσφυγιά και η ρευστή πολιτική κατάσταση, με κινήματα, αντικινήματα, δικτατορίες, βασιλευόμενες και μη δημοκρατίες και νόθα δημοψηφίσματα. Όλα αυτά, είχαν ως συνέπεια τη νομισματική αστάθεια (ξέφρενη διολίσθηση της δραχμής, υποτιμήσεις και διχοτομήσεις του χαρτονομίσματος), τον αλματώδη πληθωρισμό και την ανεργία, που

³⁹ Βλ. ενδεικτικά: Κιουρτσάκης, Γιάννης, «Το μπόλι του νεωτερισμού και η γονιμότητα της παράδοσης (ένα παράδειγμα από τον Καραγκιόζη του Αντώνη Μόλλα)», *Πρακτικά Γ' Πανελληνίου Θεατρολογικού Συνεδρίου*, Ρέθυμνο, Π.Ε.Κ., 2010· Χατζηπανταζής, Θόδωρος, *Προσαρμογή λόγων κειμένων στο δραματολόγιο του Καραγκιόζη*, Όψεις της λαϊκής και της λόγιας νεοελληνικής λογοτεχνίας, Θεσσαλονίκη, Α.Π.Θ. Τομέας Μεσαιωνικών και Νέων Ελληνικών Σπουδών, 1994, σσ. 113-127· Σταυρακοπούλου, Άννα, «Κατσαντώνης και Καραγκιόζης: από το λόγο μυθιστόρημα στον μπερντέ», *Στέφανος. Τιμητική Προσφορά στον Βάλτερ Πούχνερ*, Αθήνα, Ergo, 2007, σσ. 1173-1181· Σταυρακοπούλου, Άννα, «Μολιέρος και Καραγκιόζης: ο γιατρός με το στανιό και η τύχη του στο ελληνικό θέατρο σκιών», *Πρακτικά Β' Πανελληνίου Θεατρολογικού Συνεδρίου*, Αθήνα, 2004, σσ. 281-289· Κουτσογιάννης, Αθανάσιος, «Από την παράσταση στο κείμενο: Από το προφορικό θέατρο στο γραπτό θεατρικό κείμενο», μεταπτυχιακή εργασία στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Δημιουργική γραφή» του Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας (2012).

⁴⁰ Σαρίκας, Ζήσης (επιμ.), *Καραγκιόζης, Κωμωδίες του μεσοπολέμου*, Θεσσαλονίκη, Κέντρο Πολιτισμού Νομαρχίας Θεσσαλονίκης 1997, σ.11-12.

⁴¹ Κιουρτσάκης, Γιάννης, *Καρναβάλι και Καραγκιόζης*, Αθήνα, Κέδρος, 2002, σ. 319.

⁴² *Ο,π.*, σ. 185.

έπληξαν το ηθικό του λαού και ιδιαίτερα την πρωτεύουσα. Σε αυτό το κοινωνικοπολιτικό και οικονομικό κλίμα αρχίζουν να τυπώνονται τα πρώτα κείμενα του Καραγκιόζη, γεγονός όχι τυχαίο μάλλον. Η ιδιότυπη αυτή λαϊκή λογοτεχνία με τις φτηνές «φυλλάδες» των δυόμιση δραχμών, γεννήθηκε μέσα στην περιρρέουσα γενική κατήφεια και αστάθεια της εποχής για να δώσει γέλιο και διασκέδαση στα λαϊκά στρώματα και κυρίως στην προσφυγιά, που προσπαθούσε να ξεχάσει, να γελάσει και να σταθεί⁴³.

Η σημασία λοιπόν, των πρώτων κυρίως εκδόσεων των φυλλαδίων μεγάλη διότι αποτελούν γραπτά μνημεία του νεοελληνικού λαϊκού πολιτισμού και των συνθηκών της εποχής του. Σημαντικό είναι επίσης το γεγονός ότι οι μεσοπολεμικές αυτές εκδόσεις, στηρίζονται στην πλειοψηφία τους στις ζωντανές παραστάσεις, που δίνονταν την εποχή εκείνη στους αθηναϊκούς μπερντέδες και, συνεπώς, ο μελετητής τους μπορεί να συναντήσει αρκετά και γνήσια «καραγκιοζικά» στοιχεία που πηγάζουν από την παράδοση. Βέβαια, κανένα φυλλάδιο δεν μπορεί να αντικαταστήσει το μοναδικό ύφος της ζωντανής παράστασης, όπου ο αυτοσχεδιασμός, η αμεσότητα του λόγου, η αυθεντική φωνητική μίμηση του καλλιτέχνη, η μουσική και η μαγεία της σκιάς συναρπάζουν και καθηλώνουν τους θεατές και ως εκ τούτου τα φυλλάδια δίνουν μόνο μία αμυδρή αφορμή για να φανταστεί ο αναγνώστης τους την ατμόσφαιρα της πραγματικής παράστασης. Στις παραστάσεις εξάλλου, σημαντικότατο θέλγητρο αποτελούν ο τρόπος που ο καραγκιοζοπαίκτης κινεί τις φιγούρες του, που αλλάζει την φωνή του και που την προσαρμόζει σε κάθε πρόσωπο⁴⁴. Άλλωστε η γραπτή απόδοση του κειμένου έχει νόημα μόνο για τον αναγνώστη που έχει γνώση και συναίσθηση της τεχνικής, της μουσικής, της μουσικής επένδυσης, αλλά και της μουσικότητας της παράστασης, για εκείνον δηλαδή που μπορεί να συνοδεύσει στη φαντασία του το κείμενο με τα δύο αυτά στοιχεία⁴⁵. Δεν πρέπει όμως να παραβλέπεται το γεγονός ότι, η έλλειψη άμεσων γραπτών πηγών για τα έργα που παίζονταν στον μπερντέ, καθιστά

⁴³ Ιωάννου, Γιώργος, ό.π., σ. λγ'.

⁴⁴ Ιωάννου, Γιώργος, ό.π, σ. μβ' Βλ. και Σπύρος Μελάς, «Καραγκιόζης, Μία διασκεδαστική έρευνα», εφ. *Ακρόπολις*, (4-1-1953).

⁴⁵ Eideneier, Hans, «Ο προφορικός χαρακτήρας της νεοελληνικής λογοτεχνίας», *Δωδώνη* 14, τεύχος Β', Φιλολογία (1985), σ. 39.

τα φυλλάδια, είτε το θέλουμε, είτε όχι, μια από τις ελάχιστες αλλά σημαντικές πηγές γνωριμίας της δραματουργίας του Καραγκιόζη⁴⁶. Με άλλα λόγια, τα κείμενα υπόκειντο σε συνεχείς αλλαγές και προσαρμογές ανάλογα με τον καραγκιοζοπαίκτη, το κοινό και την περίσταση, γεγονός που οδήγησε τους καραγκιοζοπαίκτες στη μνημόνευση ή σε σχεδιαγράμματα και περιλήψεις και που αργότερα ίσως, τις δημοσίευσαν. Η παράσταση του Καραγκιόζη εκτελείται από έναν ζωντανό άνθρωπο, τον καραγκιοζοπαίκτη, του οποίου οι μεταβολές της φυσικής του φωνής και η μιμική του, η προφορική δηλαδή αφήγηση της πλοκής του έργου παίζει τον κυρίαρχο ρόλο. Αλλά η λαϊκή προφορική αφήγηση, που συνιστά ωστόσο μία πράξη της παράστασης (Performance), διαφέρει από την θεατρική παράσταση (η οποία αφορμάται από ένα γραπτό κείμενο) κατά το ότι αρχίζει να υπάρχει αντικειμενικά με την παράσταση και μόνο σε ορισμένες περιπτώσεις προκύπτει μετά από μια τέτοια παράσταση και ένα γραπτό κείμενο, όπως συμβαίνει στην περίπτωση αυτή με τα φυλλάδια του Καραγκιόζη⁴⁷. Η γραπτή μορφή των κειμένων αυτών είναι η εκ των υστέρων καταγραφή μιας ορισμένης παράστασης ή η υπαγόρευση εκ μέρους του καλλιτέχνη εκτός παραστάσεως ή, τέλος, η καταγραφή από μνήμης από τον ίδιο τον καλλιτέχνη.⁴⁸ Οι λόγοι της καταγραφής ενός κειμένου Καραγκιόζη είναι το ενδεχόμενο ενδιαφέρον του καλλιτέχνη για πρόσθετες εισπράξεις ή το εμπορικό ενδιαφέρον κάποιου εκδότη⁴⁹ χωρίς βέβαια να αγνοηθεί το γεγονός, ότι έτσι έγινε δυνατή, από τον ίδιο τον καραγκιοζοπαίκτη, η διάδοση του φυλλαδίου του ύστερα από την παράσταση και φυσικά για την εκ των υστέρων ανάγνωσή του⁵⁰. Ανεξαρτήτως όμως αυτών, εκτιμάται ότι από τους μελετητές ίσως να διέλαθαν παλαιά φυλλάδια με αξιόλογο περιεχόμενο, που δεν τους έχει δοθεί η απαραίτητη σημασία και δεν έχουν ακόμη μελετηθεί πλήρως.

⁴⁶ Κιουρτσάκης, Γιάννης, *Καρναβάλι και Καραγκιόζης, ό.π.*, σ. 23. Βλ. και Κάσσης, Κυριάκος, *Παραλογοτεχνία στην Ελλάδα 1830-1980. Λαϊκά Φυλλάδια. Ο γραφτός Καραγκιόζης*, Αθήνα, Ιχώρ, 1985, σ. 32.

⁴⁷ Μερακλής, Μιχάλης, *Το Λαϊκό Παραμύθι, Κείμενα Παραμυθολογίας, Κεφ. 5, Η μια και η άλλη αφήγηση*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 1999, σσ. 96,97.

⁴⁸ Eideneier, Hans, ό.π., σ. 40

⁴⁹ Eideneier, Hans, ό.π.

⁵⁰ Πρβλ. Eideneier, Hans, ό.π., σ. 45



Ο ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΟΠΑΙΚΤΗΣ Κ. ΓΑΝΙΟΣ

Αναγνωρίζοντας λοιπόν την αξία των φυλλαδίων ως γραπτές πηγές του ελληνικού θεάτρου σκιών και ως λαϊκές λογοτεχνικές αποδόσεις - διασκευές έργων, καθώς και τη μορφή του Μεγαλέξανδρου ως σημαντικό μοτίβο του παραδοσιακού του ρεπερτορίου, προχωρήσαμε στην παρουσίαση του έργου των «τριών αινιγμάτων» για το οποίο στηριχτήκαμε στο παλαιότερο δημοσιευμένο του κείμενο. Πρόκειται για ένα μεσοπολεμικό φυλλάδιο του караγκιοζοπαίκτη Κώστα Γανιού, για τον οποίο γνωρίζουμε μόνον ότι γεννήθηκε στην Πάτρα, ότι ήταν μαθητής και συνεργάτης του Λεωνίδα Γορανίτη και δευτερευόντως του Ρούλια και του Αντώνη Μόλλα, και ότι δραστηριοποιήθηκε κατά κύριο λόγο στην Αθήνα⁵¹.

Το συγκεκριμένο σαραντασέλιδο φυλλάδιο (20,8 x 13,8 cm) κυκλοφόρησε γύρω στα 1924-25 από τον εκδοτικό οίκο «Α. Γελανταλής & Σια»⁵². Το καλαίσθητο έγχρωμο εξώφυλλο του είναι φιλοτεχνημένο από τον γνωστό λαϊκό ζωγράφο, Σωτήρη Χρηστίδη (1856-1939 ή 1940)⁵³, που, με τις λιθογραφίες του στα φυλλάδια της εποχής, απέδωσε με εξαιρετικό τρόπο το γκροτέσκο της μορφής του Καραγκιόζη και επηρέασε την μεταγενέστερη απεικόνισή του από τους караγκιοζοπαίκτες και τους λαϊκούς ζωγράφους που ασχολήθηκαν με το θέμα. Ο τίτλος που αναγράφεται στο εξώφυλλο είναι «Τα αινίγματα της Πασσοπούλας», ενώ στο εσώφυλλο παραλλάσσεται σε «Αινίγματα της Πασσαδοπούλας». Χαρακτηρίζεται ως «ΚΩΜΩΔΙΑ ΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΡΕΙΣ», γεγονός που ενσυνείδητα αποσκοπεί να τονίσει τη θεατρική διάσταση του λαϊκού θεάματος του Καραγκιόζη.

Το συγκεκριμένο έργο και παράσταση, στηρίζεται στη συγχώνευση του μύθου του Μεγαλέξανδρου και του παραμυθιού *Τουραντώ* της Χαλιμάς. Αν και η προφορική εκδοχή του έργου περιορίστηκε σε 40 σελίδες, είναι σημαντικό το ότι ο Γανιός, ως φορέας της προφορικής παράδοσης και ως «συγγραφέας» του φυλλαδίου, ενσωμάτωσε τα δημιουργικά στοιχεία της παράστασης και διέσωσε την ουσία του

⁵¹ Βιογραφίες ελλήνων караγκιοζοπαιχτών, Ηλεκτρονική έκδοση στο <http://www.karagkiozis.com/paiktes1.htm>

⁵² Γανιός, Κωνσταντίνος, *Τα αινίγματα της πασσαδοπούλας*, Κέντρον Ερεύνης Ελληνικής Λαογραφίας Ακαδημίας Αθηνών, Στον τόμο με ταξινομικό αριθμό Κ 19 Π, α/α φυλλαδίου 13, (χ.χ. περ.1924-25). Το φυλλάδιο μετεφέρθη και απεικονίζεται αυτούσιο στο Παράρτημα Α'.

⁵³ Κάσσης, Κυριάκος, *Σωτήρης Χρηστίδης, Ο μεγάλος λαϊκός ζωγράφος*, Αθήνα, χ.ε., 1983. Βλ. και Δούρβαρης, Απόστολος, *Σωτήριος Χρηστίδης (1858-1940)*, Αθήνα, Εταιρεία Ελληνικού Λογοτεχνικού και Ιστορικού Αρχείου, 1993, σσ. 36-38.

εργου. Με αυτόν τον τρόπο, μέσα στο «ασήμαντο» ανάγνωσμα της «καραγκιοζικής» παραλογοτεχνίας διασώθηκε ένας σημαντικός πλούτος λαογραφικού και θεατρικού ενδιαφέροντος. Το κείμενο, παρά τη «λόγια» γραπτή του μορφή, διατηρεί τον σπινθηροβόλο και ανατρεπτικό λόγο του λαϊκού αυτού θεάτρου, που στο πρώτο τέταρτο του 20^{ου} αιώνα είχε φτάσει στο απόγειο της καλλιτεχνικής του εξέλιξης, δημιουργίας και δημοτικότητας.

Περίληψη του έργου

Ο Χατζηαβάτης συναντά τον Ταχήρ, ο οποίος τον ενημερώνει για την απόφαση του Βεζίρη να παντρεύσει την κόρη του, η οποία απορρίπτει όλους τους υποψήφιους γαμπρούς με το αιτιολογικό ότι είναι μορφωμένη και, συνεπώς, θέλει για άνδρα της έναν έξυπνο και μορφωμένο νέο ανεξαρτήτως φυλής ή θρησκείας. Για τον σκοπό αυτό, θα θέσει στους υποψηφίους τρία αινίγματα και μόνο όποιος τα λύσει θα γίνει σύζυγός της. Ο Ταχήρ προστάζει τον Χατζηαβάτη να ντελαλήσει την απόφαση του Βεζίρη, πράγμα που κάνει, ενώ ο Καραγκιόζης δέχεται να τον βοηθήσει στο ντελάλημα, με σκοπό να μοιραστούνε το φιλοδώρημα. Αυτό που κάνει όμως είναι να παρωδεί και να γελοιοποιεί τις φράσεις και γι' αυτό ξυλοφορτώνεται από τον Δερβέναγα. Τελικά, τον συνοδεύει στο σαράι, για να γελοιοποιήσει τους επίδοξους μνηστήρες, που αρχίζουν να καταφθάνουν, ενώ η πασαδοπούλα τους προειδοποιεί πως όποιος αποτύχει θα φυλακιστεί.

Οι υποψήφιοι γαμπροί δοκιμάζουν να απαντήσουν στα αινίγματα επαναλαμβάνοντας ασυλλόγιστα τις ασυνάρτητες «λύσεις» που τους υποτονθορύζει ο Καραγκιόζης. Πρώτος ο Μορφονιός παρασύρεται και επαναλαμβάνει σανηχώ όσα του λέει. Η Πασαδοπούλα, εξοργισμένη από τη βλακεία του, φωνάζει τον Δερβέναγα που τον σέρνει ως τη φυλακή, ενώ ο Καραγκιόζης εξαφανίζεται. Την ίδια τύχη έχει και ο Μπέης, που επίσης επαναλαμβάνει αφελέστατα τις παράλογες απαντήσεις του Καραγκιόζη, ο οποίος φεύγει πάλι τρέχοντας. Στη συνέχεια, ο σιορ Διονύσιος ούτε καν προλαβαίνει να ακούσει το πρώτο αίνιγμα, γιατί η πασαδοπούλα, εκτός εαυτού πλέον, φωνάζει τον Δερβέναγα που τον σέρνει ξυλοφορτώνοντάς τον μέσα στο σαράι, ενώ ο Καραγκιόζης τρέχει στο καλύβι του. Τέλος, καταφθάνει μεγαλόπρεπος ο Αλέξανδρος ο Μακεδών, ο οποίος αγνοώντας τον Καραγκιόζη λύνει τα τρία αινίγματα της Πασαδοπούλας, που τον αποδέχεται περιχαρής.

Ο χαρακτήρας του έργου

Το φυλλάδιο αρχίζει με την κλασική λειτουργική δομή των κωμωδιών του θεάτρου σκιών: α) Ο εκπρόσωπος της εξουσίας, ο πασάς του τόπου, έχει μία ανάγκη, να βρει γαμπρό για τη μορφωμένη κόρη του, β) καταφεύγει σε έναν μεσολαβητή, τον Χατζηαβάτη, και του αναθέτει τη δουλειά, να ντελαλήσει την απόφαση του πασά, γ) Ο μεσολαβητής απευθύνεται σε έναν τρίτο, τον Καραγκιόζη, για βοήθεια στο ντελάλημα.

Η αδυναμία του Καραγκιόζη να μάθει το ντελάλημα έχει ως αποτέλεσμα να παραλλάσσει και να παρωδεί την κάθε λέξη με τη χρήση λογοπαιγνίων του τύπου αγάδες-αυγάδες, πασάς-πατσάς⁵⁴, με τρόπο που θυμίζει θέατρο του παραλόγου⁵⁵. Οι φωνές και οι ασυναρτησίες του είναι ενοχλητικές για τον πασά και ο Δερβέναγας βγαίνει στην σκηνή και τον ξυλοφορτώνει κατά τα ειωθότα! Ο Καραγκιόζης φεύγει, αλλά επανέρχεται με τους υποψήφιους μνηστήρες, για να τους γελοιοποιήσει μουρμουρίζοντάς τους τις «λύσεις» των αινιγμάτων, με κωμικά παραμορφωμένες φράσεις και αστεία καμώματα.

Ο Μεγαλέξανδρος, αφού σκότωσε το καταραμένο φίδι και ελευθέρωσε τη Σειρήνη (σε άλλες εκδοχές σκοτώνει επτά θηρία), έρχεται τραγουδώντας αγέρωχος με τη βεβαιότητα ότι θα επιτελέσει και τον άθλο της επίλυσης των αινιγμάτων της ελκυστικής και αινιγματικής πασαδοπούλας. Λύνοντάς τα αυτή του δίνει «την αρραβώνα» της, γεγονός που, σιωπηρά, αλλά χωρίς να αναγράφεται κάτι σχετικό στο φυλλάδιο, τεκμαίρεται ότι αποδέχεται. Το έργο κλείνει με ευτυχές τέλος, χωρίς ο Καραγκιόζης να τρώει ξύλο, ως είθισται, στο τέλος των κωμωδιών, αλλά να δέχεται το εκατοντάδραχμο φιλοδώρημα λόγω των αρραβώνων του Μεγαλέξανδρου.

Στο παραμύθι και στον μύθο του Μεγαλέξανδρου υπεισέρχεται η σάτιρα με τον Καραγκιόζη και μερικούς από τους κλασικούς τύπους του ελληνικού Θεάτρου σκιών, που παρουσιάζονται ως υποψήφιοι γαμπροί. Ο Μεγαλέξανδρος δεν γλυτώνει από τα πειράγματα και την απόπειρα γελοιοποίησής του από τον Καραγκιόζη όταν αυτός εμφανίζεται στο προσκήνιο τραγουδώντας και αντιμετωπίζοντάς τον ειρωνικά και

⁵⁴ Σηφάκης, Γρηγόρης, ό.π. σ. 58

⁵⁵ Κιουρτσάκης, Γιάννης, *Καρναβάλι...*, ό.π., σσ. 249-252 και Ιωάννου Γιώργος, *Ο Καραγκιόζης τ. Β'*, σσ. 95-99. Πρβλ. Ξάνθος, Μάρκος, *Τα επτά θηρία και ο Καραγκιόζης*, Αθήνα, Σαραβάνος-Βουνησέας, 1924-1925, σσ. 7-12.

χλευαστικά. Μόλις όμως παρουσιάζεται η Σειρήνη, ο Μεγαλέξανδρος τον διατάζει να φύγει και να περάσει πίσω του. Εδώ δεν υπάρχουν οι εμπαικτικές ερωτήσεις και τα λογοπαίγνια για την πανοπλία και τον οπλισμό του Μεγαλέξανδρου, όπως γίνεται στην παράσταση με το φίδι. Όταν ο Καραγκιόζης προσπαθεί να αποδομήσει την εκφώνηση των αινιγμάτων από την πασαδοπούλα και να τον χλευάσει, ο ίδιος ο Μεγαλέξανδρος τον διατάσσει δύο φορές επιτακτικά να πάψει να ομιλεί.

Μία ακόμη ασυνήθιστη πρακτική στο θέατρο σκιών είναι η αναφορά τού Μεγαλέξανδρου σε χρήματα, διότι συνήθως ούτε ο Καραγκιόζης συναντάται να παίρνει λεφτά από ήρωες, ούτε και οι ήρωες με υψηλά ιδανικά είθισται να προσφέρουν χρήματα. Βέβαια, το έργο, παρά την παρουσία του διαχρονικού ήρωα, δεν είναι ηρωικό και ανήκει περισσότερο στον χώρο της κωμωδίας.

Μία πρώτη ερμηνεία είναι ότι πιθανότατα ο Καραγκιοζοπαίκτης χρησιμοποίησε το χιλιάρικο και τα χρηματικά δώρα, για να σατιρίσει την πολιτική και οικονομική κατάσταση της εποχής του. Η νομισματική αστάθεια, ο μεγάλος πληθωρισμός, ο αλματώδης αυξανόμενος τιμάρθμος και η διόγκωση της έκδοσης χαρτονομισμάτων, εξανέμιζαν την αγοραστική δύναμη των χαμηλών τάξεων, στις οποίες συμπεριλαμβάνονταν τόσο ο Κώστας Γανιός όσο και οι αναγνώστες του. Δεν υπάρχει αμφιβολία λοιπόν ότι το υποτιμημένο χρήμα και η πολιτική κατάσταση αποτελούσαν το ακανθώδες θέμα της εποχής, δεδομένου ότι οι μισθοί και τα ημερομίσθια μόλις επαρκούσαν για μια, όχι πάντα, στοιχειώδη διαβίωση⁵⁶. Η σάτιρα μάλιστα δυναμώνει με μια ισχυρή δόση σαρκασμού, όταν ο Μεγαλέξανδρος ζητά από τον Καραγκιόζη να του “χαλάσει” το χιλιάρικο.

⁵⁶ Ο δείκτης του κόστους ζωής αυξήθηκε από 1.414 το 1924 (Έτος βάσης, 1914 = 100) σε 1.633 το 1925. (Το ψωμί στην Αθήνα από 4,36 δραχμές το 1924 έφτασε τις 7,35 το 1925 η οκά, το γάλα από 6,27 τις 8,79 και το λάδι 30 δραχμές η οκά). Ο πληθωρισμός συνοδεύεται από στενότητα κεφαλαίων και ο επιχειρησιακός κόσμος ζητούσε νέα έκδοση νομίσματος, καθώς οι εκδόσεις ως τότε προοριζόνταν για την κάλυψη των δημόσιων αναγκών, ενώ το πιστοδοτικό κύκλωμα αδυνατούσε να χρηματοδοτήσει τις άμεσες επιχειρησιακές ανάγκες. Η σχέση δραχμής - χρυσής λίρας το 1914 ήταν 25,16, το 1924 έφτασε στις 238 και το 1925 στις 380 δραχμές. Τον Ιανουάριο του 1926 μεσούσης της, από το 1925 επιβολής της δικτατορίας του Θ. Πάγκαλου, το κράτος προσέφυγε σε αναγκαστικό δάνειο με διχοτόμηση, στην κυριολεξία, του χαρτονομίσματος. Μόνο που αυτό έχασε το 1/4 της αξίας του. Όλα τα αγαθά και οι παροχές υπηρεσιών π.χ καφενεΐα, εστιατόρια, ακόμη και τα ραφτικά(!), ήταν υπό αγορανομική διατίμηση, ενώ αντιθέτως η αισχροκέρδεια οργίαζε. Οι πληροφορίες σχετικά με το θέμα αντλήθηκαν από *Το ελληνικό χαρτονόμισμα από το 1828 έως σήμερα, Περίοδος 1910 - 1926*, Αθήνα, Τράπεζα Πίστως, 1979, σσ. 81-144, Τσουνάκος, Όθων, *Δραχμούλα μου, καλό σου ταξίδι...*, Αθήνα, Ηλιοτρόπιο, 2001, σ. 12, 57 και από δειγματοληπτική έρευνα του Τύπου της εποχής.

Δευτερευόντως, ο Γανιός με το χιλιάρικό του, που έστω υποτιμημένο αντιστοιχούσε σε έναν ανώτερο δημοσιούπαλληλικό μισθό⁵⁷, ήθελε να δώσει έμφαση στο ότι ο Μεγαλέξανδρος ήταν βασιλιάς και συνεπώς πλούσιος, οπότε το κίνητρό του για τη λύση των αινιγμάτων δεν θα μπορούσε να ήταν η προίκα της πασαδοπούλας, όπως για όλους τους υπόλοιπους υποψήφιους γαμπρούς, αλλά η τέλεση ενός ακόμα άθλου. Σε κάθε περίπτωση, το κυρίως κίνητρο του Γανιού ήταν να καυτηριάσει την εξαθλίωση των λαϊκών στρωμάτων, όπου το χιλιάρικο⁵⁸ ήταν ένα άπιαστο όνειρο. Η απάντηση του Καραγκιόζη με τους κωμικοτραγικούς διαλόγους περί φραγκοδίφραγκων, πενταροδεκάρων και χαρτονομισμάτων⁵⁹ ενισχύει αυτή την εκδοχή, ότι, δηλαδή, ο καραγκιοζοπαίκτης, μέσω των διαλόγων με τις «μονέδες» της εποχής, είχε ως στόχο να σχολιάσει την πολιτικοοικονομική επικαιρότητα. Σε ό,τι αφορά το χαρτονόμισμα των 25 δραχμών (εικοσιπεντάρικο), δώρο⁶⁰ του Μεγαλέξανδρου στον Καραγκιόζη, για να αναγγείλει στη Σειρήνη την άφιξή του, περισσότερο από δωροδοκία, που δεν ταιριάζει με τον χαρακτήρα του Μεγαλέξανδρου, πρέπει να εκληφθεί ως ένα μικρό «βασιλικό» φιλοδώρημα, που τονίζει τη μεγαθυμία και μεγαλοπρέπεια του ήρωα. Άξιο αναφοράς είναι ότι ένα εικοσιπεντάρικο αντιπροσώπευε τότε ένα ημερομίσθιο ανειδίκευτου εργάτη⁶¹.

⁵⁷ Όπως μας πληροφορεί ο Τύπος της εποχής, ο μέσος μισθός για έναν ανώτερο δημόσιο υπάλληλο πολυετούς υπηρεσίας ήταν γύρω στις 1000 με 1300 αναξίοπιστες δραχμές, ενώ για έναν ίδιο κατώτερο υπάλληλο, γύρω στις 500 δρχ. και κάτω...

⁵⁸ Το χιλιάρικο ήταν το μεγαλύτερης ονομαστικής αξίας χαρτονόμισμα, που κυκλοφορούσε τότε.

⁵⁹ Την εποχή εκείνη, οι μικρές δραχμικές αξίες κυκλοφορούσαν και ως χαρτονομίσματα με τα λεγόμενα «κερματικά γραμμάτια». Βλ. Τράπεζα Πίστωσης, σ. 215, 216.

⁶⁰ Το εικοσιπεντάρικο και τα υπόλοιπα χαρτονομίσματα που αναφέρονται, βοηθούν στη χρονολόγηση του φυλλαδίου, αν λάβουμε υπ'όψη τα εξής: στις 23 Ιανουαρίου του 1926 εκδόθηκε αναγκαστικό εσωτερικό δάνειο και το χαρτονόμισμα διχοτομήθηκε (όπως και το 1921) και το δεξιά του τμήμα τέθηκε στη κυκλοφορία με το μισό της αναγραφόμενης τιμής, δηλαδή 12,5 δραχμές, ενώ το αριστερό ανταλλάχτηκε με ομολογίες του δημοσίου, πέφτοντας θύμα του αναγκαστικού δανείου, κατά το οποίο έχασε το ¼ της αξίας του. Βέβαια, είναι εμφανές ότι ο Κώστας Γανιός δεν θα έβαζε τον Μεγαλέξανδρο να δωρίζει μισά εικοσιπεντάρικα και κατοστάρικα. Εξάλλου, το φυλλάδιο μιλά για ακέραια χαρτονομίσματα και επομένως όλα δείχνουν πως συγγράφηκε και εκδόθηκε ή το 1924 ή το 1925.

⁶¹ Τα ημερομίσθια των ειδικευμένων εργατών, που δούλευαν 10-12 ώρες ημερησίως κάτω από άθλιες συνθήκες, ήταν κατά μέσον όρο γύρω στις 60-70 δραχμές, που η αγοραστική τους δύναμη ήταν χαμηλή λόγω του υψηλού τιμάριθμου.



Χαρτονόμισμα των χιλίων δραχμών έκδοσης του 1921, δηλαδή της εποχής της συγγραφής του έργου και, συνεπώς, αυτό που ο Μεγαλέξανδρος ρώτησε τον Καραγκιόζη, αν έχει... ψιλά να του το χαλάσει...



Χαρτονόμισμα των πεντακοσίων δραχμών έκδοσης του 1923, το πεντακοσάρικο, που ο Καραγκιόζης δεν είχε... σχέση μαζί του καθ' ότι ψιλό...



...Και το κατοστάρικο, που μόλις το εισέπραξε ο Καραγκιόζης, το μετέτρεψε σε μια τζετζεριά φασόλια...



Το εικοσιπεντάρικο, που έκανε δώρο ο Μεγαλέξανδρος στον Καραγκιόζη...



Το 1921, που διαφαινόταν η ήττα στον Μικρασιατικό Πόλεμο και μπροστά στην απειλή της οικονομικής καταστροφής, ο τότε υπουργός Οικονομικών Πέτρος Πρωτοπαπαδάκης κατέφυγε στον πιο πρωτότυπο εσωτερικό δανεισμό: έκοψε στη μέση όλα τα χαρτονομίσματα και έθεσε σε κυκλοφορία το δεξιό τους τμήμα στη μισή από την αναγραφόμενη αξία (δηλαδή το πιο πάνω κομμένο νόμισμα των 25 δραχμών είχε ανταλλακτική αξία 12,5 δραχμών), ενώ τα αριστερά τους τμήμα ανταλλάχθηκε με ομόλογα του δημοσίου! Έτσι όλοι οι Έλληνες δανειοδότησαν υποχρεωτικά το κράτος με τα μισά τους χρήματα⁶². Η ίδια συνταγή εφαρμόστηκε στην αρχή του 1926 από το καθεστώς του Θ. Πάγκαλου. Είναι αδύνατον λοιπόν να έδωσε ο Μεγαλέξανδρος στον Καραγκιόζη τέτοιο εικοσιπεντάρικο. Στο φυλλάδιο είναι εμφανές, ότι μιλάνε για ολόκληρο και μάλιστα τσαλακωμένο. Έτσι μας βοηθούν να το εντάξουμε χρονολογικά στη χρυσή εκδοτική διετία 1924-1925.



Το πρώτο χιλιάρικο της κατοχικής περιόδου, που κυκλοφόρησε την 1^η Οκτωβρίου του 1941 και που η αξία του εξανεμίστηκε στα επόμενα χρόνια. Στη μία όψη φέρει τον Μέγα Αλέξανδρο και στην άλλη τους καταρράχτες της Έδεσσας. Μετά τον πόλεμο, τα χαρτονομίσματα αυτά, μαζί και με άλλα κατοχικά, αποτελούσαν παιγνίδι για τα παιδιά που τα χρησιμοποιούσαν ως πρόχειρα κουπόνια – εισιτήρια για τις αυτοσχέδιες παραστάσεις Καραγκιόζη⁶³.

⁶² Όθων Τσουνάκος, ό.π., σ. 57.

⁶³ Ό.π., σ. 102.

Στο κείμενο διαφαίνεται επίσης ότι ο Μεγαλέξανδρος δεν αντιμετωπίζει τον Καραγκιόζη με την συνηθισμένη συμπάθεια και κατανόηση. Του ζητά να πάει στο σαράι, αλλά ο ατυχής Καραγκιόζης εκδηλώνει τον τρόμο⁶⁴ του για αυτή την... επίσκεψη επιστρέφοντας το εικοσιπεντάρικο! Ο Μεγαλέξανδρος του εγγυάται την προστασία του, αν και στη συνέχεια φθάνει να απειλεί τη ζωή του, όταν του ξαναζητά να μπει στο σαράι, για να ειδοποιήσει την Σειρήνη. Πρόκειται για βασιλική αυταρχικότητα συνδυασμένη με την άγνοια για το τι είδους αντιμετώπιση θα έχει ο Καραγκιόζης από τον ανελέητο Δερβέναγα ή αφορμή, για να δοθεί στον πειναλέο καμπούρη ένας πρωταγωνισμός που εντείνει τον κωμικό χαρακτήρα του έργου;

Το γεγονός είναι πως όταν, εν τέλει, ο Καραγκιόζης πείθεται και πηγαίνει δοκιμαστικά πρώτα και κατόπιν προσωρινά, ακολουθούν οι σπαρταριστοί διάλογοι και η γκροτέσκα σκηνή⁶⁵, με το φάγωμα του σφουγγαριού, που νομίστηκε πλεμόνι, καθώς και το κλασικό λογοπαίγνιο με τα κυδώνια κοινόχρηστο στον ελληνικό Καραγκιόζη⁶⁶.

Μία λεπτομέρεια, επί το ηπιότερο και σεμνότερο⁶⁷, είναι το μοτίβο, που παρουσιάζεται σε διάφορες παραλλαγές των αινιγματικών παραμυθιών: η βασιλοπούλα εκνευρισμένη που ο υποψήφιος μνηστήρας απαντά στα αινίγματά της με ευκολία, καταφεύγει στον αιφνιδιασμό δείχνοντας τα στήθη της γυμνά και θέτοντας το ερώτημα: «Ποιο είναι του πατέρα μου και ποιο της μάνας μου;». Αυτός, χωρίς να εκπλαγεί, εμφανίζει δύο αυγά και απαντά με άλλη ερώτηση: «Ποιο είναι το αυγό της άσπρης και ποιο της μαύρης όρνιθας;»⁶⁸.

⁶⁴ «Κανείς δὲν ἐδύνατο νὰ λαλήσῃ ἔμπροσθεν τοῦ Πασᾶ, ὅστις εἶχε δικαίωμα νὰ σηκώσῃ τὴν ζωὴν οὐτινος ἢθελεν ἐκ τῶν διοικουμένων του, καὶ διὰ τοῦτο πάντοτε ἔντρομος ἐπλησίαζέ τις εἰς τὸ παλάτιόν του» στο Μάμουκας, Ανδρέας, *Τα κατὰ τὴν αναγέννησιν τῆς Ἑλλάδος*, τ. ΙΑ', Εκ του Βασιλικοῦ τυπογραφείου, Αθήνησιν, 1852, σσ. 316,317 και Βουραζέλη, Ελένη, *Ο βίος του Ἑλληνικοῦ Λαοῦ κατὰ τὴν Τουρκοκρατίαν, ἐπὶ τῆ βάσει τῶν ξένων περιηγητῶν*, Ἐν Αθήναις, χ.ε., 1939, σ. 108, σημ. 2.

⁶⁵ Πρβλ. Κιουρτσάκης, Γιάννης, *Καραναβάλι...*, ὁ.π., σ. 336.

⁶⁶ Κιουρτσάκης, Γιάννης, ὁ.π., σσ. 226-228 και ἰδίως σ. 226, σημ. 19. Πρβλ. ἐπίσης Ξάνθος, Μάρκος, *Τα ἐπτὰ θηρία...*, ὁ.π., σσ. 44,45.

⁶⁷ Ἐπειδὴ παλαιότερα τὰ παραμύθια ἀπευθύνοντο σε ἐνήλικο κοινὸ ὑπῆρχε μίᾳ περισσῇ και εὐκόλῃ βωμολοχία στις ιστορίες τους. Το χιοιόμορ όμως που θέλουν να ἔχουν στις αφηγήσεις τους, κάνει τους παραμυθάδες και τις παραμυθούδες να ξεθαρρεύουν περισσότερο και να ἐπιμένουν στις βωμολοχίες αυτές, το ἴδιο ὅπως στις κωμωδίες του Ὀ Αριστοφάνης. Βλ. Λουκάτος, Δημήτριος, ὁ.π., σσ. ιζ', η'.

⁶⁸ Δημητρουλόπουλος, Χρίστος, *Διήγησις...*, ὁ.π., σ. 87. Βλ. ἐπίσης, Λουκάτος, Δημήτριος, ὁ.π., σ. 178, παραμύθι, αρ. 15 και σ. 39 υποσημείωση 85.

Πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη σημασία στην αυτοδιάθεση της πασαδοπούλας, η οποία είναι ίδια με της Τουραντώ, συγχρονίζεται όμως και με τα νέα ήθη της «μοντέρνας γυναίκας» του μεσοπολέμου: δυναμική, ανεξάρτητη, χειραφετημένη, απελευθερωμένη, εγγράμματη, συγχρόνως αγνή, αν και τολμά να θέσει το τελευταίο αυτό ερώτημα⁶⁹. Αξίζει πάντως να τονιστεί ότι *Τα τρία αινίγματα* είναι ένα από τα ελάχιστα έργα του θεάτρου σκιών, όπου αν εξαιρεθεί ο υπερκινητικός και πανταχού παρών Καραγκιόζης, η γυναίκα έχει πρωταγωνιστικό ρόλο. Επιλέγει μόνη τον σύντροφό της, έχοντας ως βάση την ευφυΐα του και όχι κοινωνικο-οικονομικές, φυλετικές ή θρησκευτικές παραμέτρους. Νιώθει έλξη για τη μορφή του ήρωα, τον οποίο αποκαλεί χαριτωμένο νέο και τον προτρέπει αρχικά να φύγει, για να γλυτώσει τη φυλακή. Η απροσδόκητη χαρά της, όταν αυτός έλυσε τα αινίγματα, κορυφώνεται με την παράδοση του αρραβώνα της, που ο Μεγαλέξανδρος αποδέχεται και, ως ένδειξη βασιλικής μεγαθυμίας, δίνει στον Καραγκιόζη ένα κατοστάριο ως αμοιβή για τις υπηρεσίες του. Αυτός το παίρνει περιχαρής, διότι πρόκειται για ένα μέγα ημερομίσθιο του καιρού, και τρέχει στο μαγειρείο, για να το μετατρέψει σε φασολάδα, η μερίδα της οποίας την εποχή εκείνη είχε 2,5 δραχμές.

Όπως είδαμε, στην παρέλαση του θιάσου στον εικονικό μπερντέ του φυλλαδίου εμφανίζονται ορισμένες από τις καθιερωμένες φιγούρες του Θεάτρου Σκιών, όπως αυτές είχαν καθιερωθεί στην εποχή του Μίμαρου, χωρίς όμως να εμφανίζεται ο Μπαρμπαγιώργος. Το γεγονός, πιθανόν, να οφείλεται καθαρά σε λόγους χώρου και ο Γανιός να αναγκάστηκε να αφήσει εκτός φιγούρες, όπως αυτή του Μπαρμπαγιώργου. Όμως, δεν πρέπει να αποκλειστεί επίσης η εκδοχή να κατέγραψε την παράσταση των «αινιγμάτων», που έπαιζε ο Μίμαρος ή οι μαθητές του, πριν διαμορφωθεί και καθιερωθεί η μορφή του Μπαρμπαγιώργου ως πρωταγωνιστική φιγούρα, δηλαδή πριν το 1895.

⁶⁹ Για το μοτίβο της αντιπαράθεσης αινίματος από τον ήρωα του λαϊκού παραμυθιού με την επίδειξη των δύο αυτών βλ. σημείωση 21 της σελίδας 18. Το παραμύθι αυτό απαντάται με τον τίτλο «Ο βους ο χρυσοκέρατος ή Ο κυρ' Αληθινός» στη συλλογή του Δ. Λουκάτου, *Νεοελληνικά λαογραφικά κείμενα*, ό.π. και στη δίτομη συλλογή του Κώστα Καφαντάρη, *Ελληνικά λαϊκά παραμύθια, Το φιδόδεντρο*, Αθήνα, Οδυσσεύς, 1998, τόμος Α', σσ. 369-375 και του Δημοσθένη Χαβιαρά, «*Συμιαϊκά*», *Ζωγράφειος Αγών*, 1 (1891), σσ. 238-241. Συμπεραίνεται λοιπόν ότι το παραμύθι είχε πανελλήνια διάδοση και σωστά ο Κώστας Γανιός το ενσωμάτωσε στο κείμενο, αν και πιθανότατα αυτό να είχε γίνει ήδη από προηγούμενους καλλιτέχνες της προφορικής παράδοσης και δη από τους δασκάλους του. Αυτός όμως, ήταν ο πρώτος, συγγραφέας. Scripta manent...

Σκοπός αυτού του δημοσιεύματος είναι η παρουσίαση του μεσοπολεμικού φυλλαδίου του Κώστα Γανιού, που αποτελεί το πρώτο γραπτό τεκμήριο της παράστασης *Τα τρία αινίγματα της πασσοπούλας*. Στο σύντομο ταξίδι στο παρελθόν με την βοήθεια αυτού του κειμένου γνωστοποιούνται στοιχεία της πολιτικής και οικονομικής κατάστασης της εποχής του 1924-25, ιδωμένη από την πλευρά ενός ολιγογράμματος, αν μη αγράμματος, ανθρώπου του λαού. Το αγνοημένο αυτό φυλλάδιο, που εκτός από τη λαογραφική του σημασία ενέχει και πολιτική, δείχνει ότι αξίζει τον κόπο η αναζήτηση και άλλων, που περιμένοντας τον μελετητή τους κοιμούνται τον εκατόχρονο ύπνο τους στα ράφια των βιβλιοθηκών. Είναι επίσης φανερό ότι για την πλήρη μελέτη του συγκεκριμένου έργου είναι απαραίτητη η συστηματική διερεύνηση όλων των εκδοχών της παράστασης, από την στιγμή που έκανε την εμφάνισή της στους ελληνικούς μπερντέδες μέχρι σήμερα, και η συγκριτική τους έρευνα από ερευνητές ειδικευμένους στο Θέατρο Σκιών. Ελπίζουμε ότι η παρούσα συμβολή θα αποτελέσει ικανό έναυσμα γι' αυτόν τον σκοπό.

Σχόλια (επί του πρωτοτύπου κειμένου του φυλλαδίου που παρατίθεται στο Παράρτημα Α')

Σελ. 5, στ. 13: «Χατζηαβάτης». Αντίθετα με το παραμύθι της Τουραντώ, στο τελάλημα του Χατζηαβάτη, δεν διακηρύσσεται η ποινή, που θα επιβληθεί σε όσους δεν εξηγήσουν τα αινίγματα. Στην συνέχεια του φυλλαδίου αποκαλύπτεται ότι η ποινή είναι φυλάκιση, όπως τούτο ανακοινώνει η πασαδοπούλα στους υποψήφιους μνηστήρες.

Σελ. 6

Στ. 1: «Καραγκιόζης». Ανάγνωση: Χατζηαβάτης. Εμφανές τυπογραφικό λάθος, όπως φαίνεται από την ροή του διαλόγου.

Στ. 1 από το τέλος: «ἀφέντη τὸν Πασσᾶ». Ο «ἐφέντης ὁ βεζίρης» στην αρχή του φυλλαδίου παραλλάσσει σε «αφέντη πασά», οπότε και η βεζιροπούλα μετατρέπεται σε πασαδοπούλα.

Σελ. 8, στ. 14 λέξη 5^η: «γνώματα». Πιθανό τυπογραφικό λάθος. Η λέξη «γνώμα-ατος» σημαίνει γνώμων, απόδειξις, τεκμήριον, γνώμη, σκέψις, κρίσις. Βλ. Δημητράκος, Δ, *Μέγα Λεξικόν ὅλης τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης*, Αθήναι, Τεγόπουλος-Ασημακόπουλος, 1964, τ. Δ', λήμμα γνώμα, σ. 1663. Προτείνεται ανάγνωση «γνέματα», που εδώ σημαίνει νήματα, κλωστές, που παράγονται γνέθοντας, όπως φαίνεται και στη συνέχεια του διαλόγου στο στίχο 12 από τέλος: «Ὅποιος τὰ ξε(μ)περδέψη, δὲν λές;». Βλ. Μπαμπινιώτης, Γεώργιος, *Λεξικό τῆς Νέας Ἑλληνικῆς Γλώσσας*, Κέντρο Λεξικολογίας, Αθήνα, 1998, σ. 436, λήμματα: γνέθω, γνέμα. Βλ. επίσης, Δημητράκος, ὁ.π., σ. 1660, χωρίς βέβαια να αποκλείεται και το ενδεχόμενο, ότι στο χειρόγραφο του Γανιού, να ήταν γραμμένη, από άγνοια, η λέξη «γνώματα».

Σελ. 10

Στ. 6 από τέλος: ... («καὶ ἀναχωρεῖ γιὰ τὴν παράγκα»). Εννοεί, ότι η φιγούρα μετακινείται προς την πλευρά, της παράγκας.

Στ. 5 από τέλος «Ὁ Καραγκιόζης ἀναχωρεῖ γιὰ τὸ σαράϊ.» Εννοεί, ότι η φιγούρα μετακινείται προς την πλευρά του σαραγιού.

Και οι δύο μετακινήσεις προς αμφοτέρες τις πλευρές αντίστοιχα είναι συνηθισμένη πρακτική στην πραγματική παράσταση, όταν δείχνουν την κατεύθυνση της φιγούρας μέσα στον χώρο του μπερντέ.

Σελ. 11, στ. 7 από τέλος έως τον στίχο 4 της επόμενης σελίδας 12 του φυλλαδίου: Η σειρά του διαλόγου Καραγκιόζη – Δερβέναγα είναι μάλλον λανθασμένη και με τυπογραφικά λάθη. Φαίνεται, ότι έχουν τεθεί λάθος οι προσδιορισμοί των ομιλιών και των προσώπων των ομιλούντων. Προτείνεται νέα ανάγνωση, ούτως ώστε να βγαίνει λογικό νόημα στα δρώμενα: Καραγκιόζης: *Κορώνες, γράμματα, έζη, οκτώ. Νισάφι ντε ρε διάολε !*

Δερβέναγας: *(Ο Δερβέναγας αφήνει τον Καραγκιόζη, που λέει).*

Καραγκιόζης: *Τριαλά, λα, λα, λα.*

Δερβέναγας: *Πω για. Καλές ήσαντε ωρέ; Σου αρέσανε; Θέλεις κι άλλες; Εάν ζαναθέλεις, έρχεσαι στο σαράι να φωνάζεις;*

Καραγκιόζης: *Σου έκανα κανένα παράπονο; (και φεύγει).*

Σελ. 13, στ. 13, λέξεις 7^η και 8^η: «Ντραγάτα είναι (...)». Μάλλον τυπογραφικό λάθος. Προτείνεται η ανάγνωση: «Ντραγάτης (δραγάτης) είμαι».

Σελ. 14

Στ. 19, λέξη 7^η: «μικρότερο». Μάλλον τυπογραφικό λάθος. Προτείνεται ανάγνωση σε «μακρότερο».

Στ. 1 από τέλος: «Αυτό τ' είνε Βελάδα». Φαίνεται, ότι είναι η απάντηση του Μορφονιού σε σχετική, παραληφθείσα από το φυλλάδιο, ερώτηση του Καραγκιόζη περί της αμφισβήτησής του.

Σελ. 18, στίχος 7, λέξη 9^η: «(Εξέρχεται)». Στο κείμενο η «σκηνική οδηγία» (Εξέρχεται) είναι συνεχόμενη με την φράση του Καραγκιόζη, χωρίς να προσδιορίζεται ποιος ή ποια εξέρχεται. Από τους εν συνέχεια διαλόγους προκύπτει, ότι «(εξέρχεται)» η «Πασσαδοπούλα».

Σελ. 19

Στ. 2, λέξεις 3^η-6^η: «νὰ κλεισθήτε στὰ δεσμά». Στο σημείο αυτό ανακοινώνεται η ποινή, αν δεν εξηγηθούν τα αινίγματα.

Στ.8-12: Λανθασμένη και με τυπογραφικά λάθη διατύπωση μίας παράφρασης λόγιου βυζαντινού αινίγματος, που με την πάροδο του χρόνου έγινε δημώδες. Υπονοεί τον ψύλλο, που ανάμεσα στα δύο νύχια ζουλιέται και σκοτώνεται. Πρβλ. Χατζητάκη-Καψωμένου, Χρυσούλα, *Θησαυρός Νεοελληνικών αινιγμάτων*, ό.π., λήμμα «Ψύλλος και νύχια», σσ. 626,627, και Στάθης, Σπυρίδων, «Κυθηραϊκά αινίγματα», *Λαογραφία* 2 (1910), σ. 355. Η ορθή διατύπωση του αινίγματος είναι: «'Εν μηνί Μαρτίω γεννᾶται θηρίο

μαυροειδές, τὰ μάτια του εἶναι ἀθεώρητα. Τὸ πήδημά του εἶναι σὰν ἔλαφος. Βασιλεὺς τρομάζει, φτωχὸ λαὸ κυριεύει, εἰς πέντε πιάνεται, εἰς δύο διώκεται καὶ στήν Ἐλεφαντούπολη τελευτᾶται».

Σελ. 22, στίχος 4 ἀπὸ τέλος, λέξι 5^η: «ὄνογα ...». Μάλλον τυπογραφικὸ λάθος. Προτείνεται ἀνάγνωση: «ὄνο γιά ...»

Σελ. 24, στ. 1: «Πασσᾶς». Τυπογραφικὸ λάθος ἀντὶ «Πασσαδοπούλα».

Σελ. 25

Στίχοι 2 καὶ 3. Λανθασμένη διατύπωση βυζαντινοῦ αἰνίγματος, που σχετίζεται με τοὺς μύθους τοῦ Αἰσώπου. Ο Φαίδων Κουκουλές το ἀποδίδει στον βυζαντινὸ λόγιό Ιωάννη Τζέτζη. Υπονοεῖ τα ψάρια που πιάστηκαν μέσα στα δίχτυα του ψαρά. Ἡ ὀρθή διατύπωση εἶναι: «Ληστὰι εἰσῆλθον εἰς πόλιν νὰ τὴν ληστεύσουνε. Ἡ πόλις ἐξῆλθεν ἀπὸ τὰ παράθυρα, οἱ δὲ ληστὰι συνελήφθησαν». Βλ. Φαίδων Κουκουλές, *Βυζαντινὸν βίος καὶ πολιτισμὸς*, τ. Α΄ Π, Αθήναι, Εκδόσεις Παπαζήση, 1948, σσ. 69, 70, καὶ ἰδίως σ. 85. Επίσης πρβλ. Χατζητάκη-Καψωμένου, Χρυσούλα, *ὁ.π.* λήμμα «Φαράδες, θάλασσα, δίχτυα, πόλη», σσ. 622, 623.

Στίχος 5, λέξεις 6^η καὶ 7^η: «Ποτέ ποτέ». Βέβαιο τυπογραφικὸ λάθος. Προτείνεται ἡ ἀνάγνωση σε «Πότε, πότε» γιατί ἐφ' ὅσον ἡ φράση στο κείμενο κλείνει με ἐρωτηματικὸ, ἀποδίδεται σωστά ἡ ἐννοια τῆς φράσης.

Σελ. 26, στ. 1 ἀπὸ τέλος: «Μῶς εἶμαι;». Τυπογραφικὸ λάθος, ἀντὶ «Πῶς εἶμαι;».

Σελ. 29

Στ. 15, λέξι 5^η: «Βόχθα». Συνηθισμένη ἰδιοματικὴ λέξι τοῦ σιορ Διονύσιου. «Βόηθα»

Στ. 9 ἀπὸ τέλος: «Δερβέναγας». Δεν ομιλεῖ ο Δερβέναγας, ἀλλὰ περιγράφεται μόνον το δρώμενο τοῦ στίχου 8 σαν «σκηνικὴ ὁδηγία», ὅπου οἱ «Ἀρβανητάδες χτυποῦν τὸν Διονύσιο» κατόπιν διαταγῆς τοῦ.

Σελ. 34

Στ. 12: «Ὀδὸς λάμπ(;)ς». Πιθανότατο τυπογραφικὸ λάθος. Δυσανάγνωστο το ἐντὸς τῆς παρενθέσεως, ψηφίο. Εἴαν εἶναι (ι) το «λάμπις» ἐκτιμᾶται ὡς ἀκατανόητο. Εἴαν εἶναι (α) ἢ (ε) τότε προκύπτουν τα κατανοητὰ μεν «λάμπας»

ή «λάμπες», αλλά ασύνδετα δε με τον στίχο 16: «Καὶ ἀριθμὸς βαθράκια.».
Προτείνεται η ανάγνωση (με βάση τη λέξη «βαθράκια»), «Ὅδοϛ λούμπαϛ»
ή «Ὅδοϛ λουμπες». Λούμπες ή λίμπες. Λακκούβες, (Νερόλακκοι. Λακούβες
γεμάτες νερά, που επειδή είναι στάσιμα, είναι δυνατόν, κατά τον Καραγκιόζη,
να υπάρχουν εκεί βατράχια.). Βλ. Μπαμπινιώτης, Γεώργιος, Λεξικό της
Νέας Ελληνικής Γλώσσας, ό.π., λήμματα: «λίμπα» και «λούμπα», σ. 1019
και σ. 1028, αντιστοίχως.

1) Στ. 3 από τέλος, λέξη 3^η: «πεντακοσαριά». Μάλλον τυπογραφικό λάθος.
Προτείνεται η ανάγνωση: «πεντακοσάρικα;».

Σελ. 37

Στ. 7, λέξη 2^η: «Εἰρήνη». Καταφανέστατο τυπογραφικό λάθος. Εκτιμάται
ως αδύνατον τουρκοπούλα και δη μουσουλμάνα, να φέρει χριστιανικό
όνομα. Ούτε ήταν δυνατόν ο Γανιός να έπεφτε σε τόσο ασύγγνωστο
καραγκιοζοπαιχτικό λάθος και να μετατρέψει την πασίγνωστη αγαπημένη
του Μεγαλέξανδρου, Σειρήνη σε «Ειρήνη». Πιθανότατα ο στοιχειοθέτης
έκανε σύγχυση μεταξύ Σ και Ε, στο χειρόγραφο του Κώστα Γανιού.
Υπάρχει βέβαια και η περίπτωση να είχε υπ' όψιν το εισαγωγικό τραγούδι
του Μεγαλέξανδρου, στην παράσταση του φιδιού, που λέει: «Βόθηθα
Χριστέ και Παναγιά και συ Αγιά Ειρήνη, για να σκοτώσω το θεριό, να πάρω
τη Σειρήνη». Γεγονός, που τον έκανε, να εναλλάξει παρερμηνεύοντας τα
δύο ονόματα Ειρήνη – Σειρήνη.

Στ. 8, λέξη 3^η: «ὄνειρατα». Εμφανές τυπογραφικό λάθος, που πρέπει να
αναγνωστεί: «αινίγματα». Ο Αλέξανδρος ο Μακεδών, ήλθε να εξηγήσει
«αινίγματα» και όχι «όνειρατα».

Στ. 9 και 10 από τέλος. Η δυσερμήνευτη αυτή φράση του Καραγκιόζη
μάλλον οφείλεται σε τυπογραφικό λάθος, που εγείρει ερωτηματικό ως
προς την έννοιά της. Ίσως εννοεί: Μόλις ακούσεις φωνές, θα παίρνω το
πρώτο («φίλημα» ξύλου ή «παγωτό» μετά ξύλου...). Μη χάνεις ώρα και
έλα να με γλυτώσεις. (;).

Στ. 5 από τέλος, λέξη 9^η: «παδοῦλια». Λέξη που συνήθως χρησιμοποιεί ο
σιορ Διονύσιος: «Εδώ πέρα».

Σελ. 39, στ. 14 έως και 16 από τέλος: «Τὰ δύο τρεχούμενα τὰ δύο στε-
κούμενα κ.τ.λ. ...». Πανελλήνιο λαϊκό αίνιγμα, που συναντάται σε πολλές
παραλλαγές. Πρβλ. Χατζητάκη-Καψωμένου, Χρυσούλα, *Θησαυρός...*,
ό.π., λήμμα «Ἡλιος και φεγγάρι», σσ. 254,255.

Σελ. 40

Στ. 6,7: Πρβλ. σχόλιο 1) σελίδας 25 του φυλλαδίου.

Στ. 9: «Αὐτὸ τὸ ἔχω βρῆ στὰ βιβλία.». Ενδέχεται να το είχε βρει στα βιβλία ο σοφός Μεγαλέξανδρος, αφού είχε δάσκαλο τον σοφό Αριστοτέλη και ως εκ τούτου, σαν διαχρονικός ήρωας, προϋποτίθεται ότι θα είχε διαβάσει τον βυζαντινό, Ιωάννη Τζέτζη και τους Νεοέλληνες Νικόλαο Πολίτη και Φαίδωνα Κουκουλέ. Εύλογα, όμως γεννάται το ερώτημα: Ο «άσοφος» караγκιζοπαίκτης Κώστας Γανιός, από πού να το είχε βρει και «διαβάσει» άραγε, και βάζει στο στόμα του Μεγαλέξανδρου αυτή τη φράση; Στο λαϊκό φυλλάδιο αυτό αποδεικνύεται η γόνιμη πρόσληψη, γνώση και καταγραφή της λαϊκής παράδοσης.

Στ. 22-29: «Πασσαδοπούλα (...) Ἔχω δύο μαστοὺς (...) καὶ ποιὸ ἀπὸ τὴν ἄσπρη.».

Στο μοτίβο του σχετικού παραμυθιού η βασιλοπούλα λέγοντας το αίνιγμα ξεγυμνώνεται και προβάλλει τα στήθη της. Η πασαδοπούλα, δεν ξεγυμνώνεται αλλά το γεγονός και μόνο, ότι αναφέρεται στο στήθος της για να «αιφνιδιάσει» τον επίδοξο μνηστήρα Μεγαλέξανδρο, που με ευκολία εξηγεί τα αινίγματά της, αποδεικνύει πως ήταν πολύ χειραφετημένη και τολμηρή, όπως έχει ήδη προαναφερθεί.

Στο ίδιο παραμύθι ο ήρωας είναι προετοιμασμένος. Δεν τα χάνει με την επίδειξη των θελγήτρων της βασιλοπούλας και ανταπαντά με το αίνιγμα των αυγών, όπως ακριβώς ο Μεγαλέξανδρος. Παρατηρείται και εδώ πόση δυναμική είχε η παράδοση των παραμυθιών και αινιγμάτων και πόσο επιτυχώς την αποτυπώνει ο Γανιός στο φυλλάδιο τούτο.

Από την μελέτη του παραπάνω φυλλαδίου προκύπτει το γεγονός ότι, ως δημοσιευμένο κείμενο, έχει πολλά τυπογραφικά, ορθογραφικά, γραμματικά λάθη και παραλείψεις. Αν όμως παραβλεφθούν τα τυπογραφικά και άλλα «ημερατημένα» είναι φανερό, ότι πρόκειται περί ενός καταγραμμένου λαογραφικού θησαυρού.

Δεν είναι γνωστό αν η παράσταση στη μορφή αυτή παίχτηκε ποτέ στον μπερντέ. Ενδεχομένως ίσως, ναι, οπότε με την μορφή πλέον χειρόγραφης διασκευής παραδόθηκε από τον Γανιό στους εκδότες για να παραμείνει στους επερχόμενους ως ζωντανό γραπτό μνημείο της περασμένης εποχής, που το λαϊκό θέατρο του Καραγκιόζη ήταν στην ακμή του.

Βιβλιογραφία

- ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ, Άννα, *Παραμύθια*, τ. Β΄, *Τα αλληλοβόρα*, Αθήνα, Εστία, 2004.
- ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ, Βασίλειος, ΛΙΑΠΗΣ, Κώστας, (επιμ.), *Λαϊκό παραμύθι και παραμυθάδες στην Ελλάδα*, Αθήνα, Καστανιώτης, 1995.
- ΑΥΔΙΚΟΣ, Ευάγγελος (επιμ.), *Από το παραμύθι στα κόμικς*, Αθήνα, Οδυσσέας 1996.
- *Το λαϊκό παραμύθι*, Αθήνα, Οδυσσέας, 1997.
- ΒΑΛΟΥΡΔΟΣ, Γιάννης (μτφρ.), *Παραμύθια από την Περσία, Η ιστορία του πρίγκιπα Καλάφ και της πριγκίπισσας Τουραντώ*, Αθήνα, Απόπειρα, 1994.
- ΒΕΛΟΥΔΗΣ, Γιώργος (επιμ.), *Η φυλλάδα του Μεγαλέξαντρου*, Διήγησις Αλεξάνδρου του Μακεδόνα, Αθήνα, Ερμής, 1989.
- ΓΑΝΙΟΣ, Κωνσταντίνος, *Τα αινίγματα της πασσοπούλας*, Α. Γελανταλής και σια, χ.χ. (περ.1924-25).
- ΓΟΒΑΕΛΑΣ, Δημήτριος, *Ιστορία του Μεγάλου Αλεξάνδρου κατά τους ανατολίτες συγγραφείς*, Λάρισα, Περιφερειακές εκδόσεις «έλλα», 2000.
- ΔΑΜΙΑΝΑΚΟΣ, Στάθης (επιμ.), *Θέατρο Σκιών, Παράδοση και νεωτερικότητα*, Αθήνα, Πλέθρον, 1993.
- ΔΗΜΗΤΡΟΥΛΟΠΟΥΛΟΣ, Χρίστος, *Διήγησις Αλεξάνδρου μετά Σεμίραμης βασίλισσας της Συρίας*, χ.ε, Αθήνα 1999.
- *Ιστορία του πρίγκιπα Καλάφ και της πριγκίπισσας της Κίνας μαζί με πέντε ελληνικά παραμύθια και ένα επίμετρο*, χ.ε, 2001.
- ΔΟΥΡΒΑΡΗΣ, Απόστολος, *Σωτήριος Χρηστίδης (1858-1940)*, Αθήνα, Εταιρεία Ελληνικού Λογοτεχνικού και Ιστορικού Αρχείου, 1993.
- ΙΑΤΡΟΠΟΥΛΟΥ-ΘΕΟΧΑΡΙΔΟΥ, Μαριάννα, *Ο Μέγας Αλέξανδρος στην Περσική επική ποίηση*, Αθήνα, Έλλην, 2007.
- ΙΩΑΝΝΟΥ, Γιώργος (επιμ.), *Μαγικά παραμύθια του ελληνικού λαού*, Έκδοση Ταχυδρόμου, Αθήνα, 1966.
- *Παραμύθια του λαού μας*, Αθήνα, Ερμής, 1973.
- *Ο Καραγκιόζης*, Αθήνα, Εστία 1995, τ. Α, Β.,
Θέατρο, 10 (Ιούλιος-Αύγουστος, 1963). *Αφιέρωμα στον Καραγκιόζη*.
- ΚΑΪΜΗ, Τζούλιο, *Καραγκιόζης ή η αρχαία κωμωδία στην ψυχή του θεάτρου σκιών*, Αθήνα, Γαβριηλίδης, 1990.
- ΚΑΠΛΑΝΟΓΛΟΥ, Μαριάνθη, *Παραμύθι και αφήγηση στη Ελλάδα*, Αθήνα, Πατάκη, 2002.

- ΚΑΣΣΗΣ, Κυριάκος, *Παραλογοτεχνία στην Ελλάδα 1830-1980, Λαϊκά φυλλάδια, Ο γραφτός Καραγκιόζης*, Αθήνα, Ιχώρ, 1985.
- Σωτήρης Χρηστίδης, *Ο μεγάλος λαϊκός ζωγράφος*, Αθήνα, χ.ε., 1983.
- ΚΑΦΑΝΤΑΡΗΣ, Κώστας, *Ελληνικά λαϊκά παραμύθια*, Αθήνα, Οδυσσεάς, 1988, Α΄, Β΄.
- ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ, Γιώργος, “Χίλιες και Μία Νύχτες: σταθμοί στις τύχες του έργου και η μετάφραση του Κώστα Τρικογλίδη”, *Διαβάζω* 33 (Ιούλιος 1980), σσ. 42-59.
- “Νεοελληνικά λογοτεχνικά λαϊκά βιβλία και μεταμορφώσεις τους: το *Μυθολογικόν Συντίπα* και *Ο Καραγκιόζης πλοίαρχος* του Μ. Ξάνθου”, *Επιστημονική Επετηρίδα της Φιλοσοφικής Σχολής, τμήμας Τμήματος Φιλολογίας*, 5 (1995), σσ. 153-163.
- (επιμ.), *Τα παραμύθια της Χαλιμάς, Αραβικόν Μυθολογικόν*, Αθήνα, Εστία, 1998, τ. Α΄.
- ΚΙΟΥΡΤΣΑΚΗΣ, Γιάννης, *Προφορική Παράδοση και ομαδική δημιουργία, Το παράδειγμα του Καραγκιόζη*, Αθήνα, Κέδρος, 1983.
- *Καρναβάλι και Καραγκιόζης*, Αθήνα, Κέδρος, 2002.
- «Το μπόλι του νεωτερισμού και η γονιμότητα της παράδοσης (ένα παράδειγμα από τον Καραγκιόζη του Αντώνη Μόλλα)», *Πρακτικά Γ΄ Πανελληνίου Θεατρολογικού Συνεδρίου*, Π.Ε.Κ., Ρέθυμνο, 2010.
- ΚΟΥΚΟΥΛΕΣ, Φαίδων, *Βυζαντινόν βίος και πολιτισμός*, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση, 1948, τ. Α΄ II,
- ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ, Αθανάσιος, *Από την παράσταση στο κείμενο, Από το προφορικό θέατρο στο γραπτό θεατρικό κείμενο*, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Παιδαγωγική Σχολή, Τμήμα νηπιαγωγών, Πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών «Δημιουργική γραφή», Φλώρινα, 2012.
- ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ, Στίλπων, *Ελληνική Λαογραφία, Μνημεία του λόγου*, Ακαδημία Αθηνών, Αθήνα, Δημοσιεύματα του Λαογραφικού Αρχείου, 1965.
- *Αι γυναίκες εις την Λαογραφίαν*, Εν Αθήναις, Σύλλογος προς Διάδοσιν Ωφελίμων Βιβλίων, [1920].
- ΛΟΥΚΑΤΟΣ, Δημήτριος, *Νεοελληνικά λαογραφικά κείμενα*, Αθήνα, Αετός, 1957.
- ΜΕΓΑΣ, Γεώργιος, *Συστηματική Λαογραφία, Σημειώσεις κατά τας παραδόσεις του καθηγητού κ. Γ. Μέγα*, Αθήναι, χ.ε., 1961.
- *Εισαγωγή εις την λαογραφίαν*, Αθήνα, χ.ε., 1972.
- *Ζητήματα Ελληνικής Λαογραφίας*, Ακαδημία Αθηνών, Αθήναι, 1975.
- *Ελληνικά Παραμύθια*, Αθήνα, Εστία, 2005, 2 τ.

- ΜΕΛΑΣ, Σπύρος, Καραγκιόζης, “Μία διασκεδαστική έρευνα”, *Ακρόπολις* (30-10-1952 έως 7-1-1953).
- ΜΕΡΑΚΛΗΣ, Μιχάλης, *Τί είναι η λαϊκή λογοτεχνία*, Αθήνα, Σύγχρονη εποχή, 1988.
- *Το λαϊκό παραμύθι, Κείμενα παραμυθολογίας*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 1999.
- *Τα παραμύθια μας*, Αθήνα, Εντός, 2001.
- ΜΟΛΛΑΣ, Δημήτρης, *Ο Καραγκιόζης μας*, Αθήνα, Σύγχρονη Εποχή, 2002.
- ΜΟΥΣΑΙΟΥ-ΜΠΟΥΓΙΟΥΚΟΥ, Καλλιόπη, *Παραμύθια του Λιβισιού και της Μάκρης*, Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών, Αθήνα, 1976.
- ΜΠΙΡΗΣ, Κώστας, *Ο Καραγκιόζης, Ελληνικό λαϊκό θέατρο*, Ανάτυπο από *Νέα Εστία* (52) 1952.
- ΞΑΝΘΟΣ, Μάρκος, *Τα επτά θηρία και ο Καραγκιόζης*, Αθήνα, Σαραβάνος-Βουνησέας, 1924-1925.
- ΠΑΛΛΗΣ, Α., *Η Φυλλάδα του Μεγ' Αλέξανδρου*, Αθήνα, Πυρσός, 1935.
- ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΘΕΑΤΡΟΥ ΣΚΙΩΝ, *Βιογραφίες ελλήνων καραγκιοζοπαιχτών, Ιανουάριος 2013*
(Ηλεκτρονική έκδοση. www.karagkiozis.com/somateio/ (26-1-2015).
- ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, Νίκος, *Αλέξανδρος ο Μέγας, Ιστορία και θρύλοι*, Αθήνα, Εστία, χ.χ., [1963], τ. Α', Β',
Παραμύθια της Χαλιμάς, Αθήνα, Σαλίβερος 1921.
- ΠΟΛΙΤΗΣ, Νικόλαος, “Δημώδη Παραμύθια”, *Εστία* 9 (6/1/1880), σσ. 9-12.
- “Δημώδη βιβλία”, *Εστία* 4 (10/7/1887), σσ. 433-438.
- *Παραδόσεις*, Α', Β', Βιβλιοθήκη Μαρασλή, εν Αθήναις, 1904.
- «Παρατηρήσεις εις τα αινιγματικά παραμύθια», *Λαογραφία*, 2 (1910), σσ. 371-384.
- *Λαογραφικά Σύμμεικτα*, 1 (1920).
- ΠΟΥΧΝΕΡ, Βάλτερ, *Οι βαλκανικές διαστάσεις του Καραγκιόζη*, Αθήνα, Στιγμή, 1985.
- ΠΡΟΠ, Βλαντιμίρ, *Μορφολογία του παραμυθιού* (Μετάφραση Α. Παρίση), Αθήνα, Καρδαμίτσας, 1991
- ΣΑΡΙΚΑΣ, Ζήσης (επιμ.), *Καραγκιόζης. Κωμωδίες του μεσοπολέμου*, Θεσσαλονίκη, Κέντρο Πολιτισμού Νομαρχίας Θεσσαλονίκης, 1997.
- ΣΗΦΑΚΗΣ, Γρηγόρης, *Η παραδοσιακή δραματουργία του Καραγκιόζη*, Αθήνα, Στιγμή 1984.
- ΣΠΑΘΑΡΗΣ, Σωτήρης, *Απομνημονεύματα και η τέχνη του καραγκιόζη*, Αθήνα, Πέργαμος, 1960.
- ΣΤΑΘΗΣ, Σπυρίδων, “Κυθηραϊκά αινίγματα”, *Λαογραφία* 2 (1910), σσ. 330-370.

- ΣΤΑΥΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ, Άννα, «Κατσαντώνης και Καραγκιόζης: από το λόγιο μυθιστόρημα στον μπερντέ», *Στέφανος – Τιμητική Προσφορά στον Βάλτερ Πούχνερ*, Αθήνα, Εργο, 2007, σσ. 1173-1181.
- «Μολιέρος και Καραγκιόζης: ο γιατρός με το στανιό και η τύχη του στο ελληνικό θέατρο σκιών», *Πρακτικά Β΄ Πανελληνίου Θεατρολογικού Συνεδρίου*, Αθήνα, 2004, σσ. 281-289.
- Συλλογικό, *Το ελληνικό χαρτονόμισμα από το 1828 έως σήμερα*, Αθήνα, Τράπεζα Πίστωσης, 1979.
- *Καθημερινή, Ένθετο, Επτά ημέρες, Αφιέρωμα, Ιστορία των ελληνικών χαρτονομισμάτων* (4/2/1996).
- *Όψεις του λαϊκού πολιτισμού. Μνήμη Στάθη Δαμιανάκου*, Αθήνα, Πλέθρον, 2007.
- ΤΖΑΜΑΛΗΣ, Αναστάσιος, *Τα νομίσματα της νεώτερης Ελλάδας 1828 – 1979*, Αθήνα, εκδ. Νούμμιο, 1980.
- ΤΣΟΥΝΑΚΟΣ, Όθων, *Δραχμούλα μου, καλό σου ταξίδι...*, Αθήνα, Ηλιοτρόπιο, 2001.
- ΦΑΡΑΚΛΑΣ, Νικόλας, “Σκέψεις για το σύστημα των τύπων του ελληνικού Καραγκιόζη”, *Δύο* (Ιούλιος 1973), σσ. 70-79.
- ΦΩΤΙΑΔΗΣ, Θανάσης, *Καραγκιόζης ο πρόσφυγας*, Αθήνα, Gutenberg, 1977.
- ΧΑΤΖΗΠΑΝΤΑΖΗΣ, Θόδωρος, «Προσαρμογή λόγιων κειμένων στο δραματολόγιο του Καραγκιόζη», *Όψεις της λαϊκής και της λόγιας νεοελληνικής λογοτεχνίας*, Θεσσαλονίκη, Α.Π.Θ. Τομέας Μεσαιωνικών και Νέων Ελληνικών Σπουδών, 1994.
- ΧΑΤΖΗΤΑΚΗ-ΚΑΨΩΜΕΝΟΥ, Χρυσούλα, *Θησαυρός Νεοελληνικών Αινιγμάτων*, Ηράκλειο, Π.Ε.Κ., 2000.
- *Το νεοελληνικό λαϊκό παραμύθι*, Θεσσαλονίκη, Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη, 2002.
- ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ, *Ζωγράφειος αγών, ήτοι μνημεία της ελληνικής αρχαιότητας ζώντα νυν εν τω ελληνικό λαώ*, Εν Κωνσταντινουπόλει, 1891, τ. Α΄,
- BOYLE, Andrew, John, *Ο μύθος του Αλεξάνδρου στην Κεντρική Ασία*, Λαογραφία, 300 (1975), σσ. 357-368.
- EIDENEIER, Hans, «Ο προφορικός χαρακτήρας της Νεοελληνικής λογοτεχνίας», *Δωδώνη* 14, τεύχος Β΄, Φιλολογία (1985), σσ. 39-51.
- MORFAKIDIS, Moschos, *Karaguiosis el teatro de sombras Griego*, Granada, Athos-Pergamos, 1999.
- «El humor en el teatro de sombras griego. Orígenes y evolución» στο María José García Soler (επ.), *Expresiones del humor desde la*

Antigüedad hasta nuestros días, Vitoria-Gasteiz, Universidad del País Vasco, 2010, σσ. 231-253.

PIO, Jean, *Νεοελληνικά παραμύθια*, Κοπεγχάγη, Andr.-Fred. Host & Fils, 1879.

STONEMAN, Richard, *Μέγας Αλέξανδρος, θρύλος-μύθος-ιστορία*, Αθήνα, Λιβάνης, 1993.

----- *Αλέξανδρος ο Μέγας: από την ιστορία στο θρύλο*, Αθήνα, Τόπος, 2011.

THIEL, Helmut van, *Vita Alexandri Magni, Leben und Taten Alexander von Makedonien*, Darmstadt 1974.

Παράρτημα Α΄

**“Τα αινίγματα της πασσοπούλας”
του Κώστα Γανιού**

Ο ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΣ
ΠΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ
 ΜΕ ΦΙΓΟΥΡΕΣ
 ΔΙΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΑ
 ΕΚΑΣΤΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΙΣ ΑΥΤΟΤΕΛΗΣ - ΔΡ. 2,50

ΤΑ ΑΙΝΙΓΜΑΤΑ
 ΤΗΣ ΠΑΣΣΟΠΟΥΛΑΣ
 ΚΟΜΩΔΙΑ
 ΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ
 3



ΕΚΔΟΤΑΙ: Α. ΓΕΛΑΝΤΑΛΗΣ & ΣΙΑ
 ΟΔΟΣ ΦΑΛΗΡΟΥ 8 ΚΑΙ ΟΔΟΣ ΣΑΡΡΗ 9.

Ο ΚΑΡΑΓΚΚΙΟΖΗΣ

ΤΑ ΑΙΝΙΓΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΣΣΑΔΟΠΟΥΔΑΣ

ΚΩΜΩΔΙΑ ΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΡΕΙΣ



ΤΑ ΑΙΝΙΓΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΣΣΑΔΟΠΟΥΛΑΣ

ΚΩΜΩΔΙΑ ΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΡΕΙΣ

ΠΡΑΞΙΣ ΠΡΩΤΗ

(Ἡ σκηνὴ παριστᾷ τὸ σαράϊ καὶ τὴν παράγκα τοῦ Καραγιώζη).

Ταχῆρ

(Ἐξέρχεται τραγουδώντας).

Χατζηαδάτης

(Ἐξέρχεται πρὸς ἀντάμωσιν τοῦ Ταχῆρ) Προσκυνῶ ἐφέντη μου Ταχῆρ.

Ταχῆρ

Καλῶς τὸν Χατζηαδάτη τσελεπή. Τί γίνεσαι Χατζηαδάτη μου ; Σήκω ἐπάνω.

Χατζηαδάτης

Ἄπο θυερίαν ἐφέντη μου, δοξάζω τὸν γεραμπή, κεσάτιε ἔμωσ ἔχουμε πολλά.

Ταχῆρ

Ἐ ! τὸν καυμένον τὸν Χατζηαδάτη, σὲ ζήταγα στὴν ἀνατολὴ καὶ σὲ ἠύρηκα στὴ δύση.

Χατζηαδάτης

Γιὰ καλὸ ἐφέντη μου ;

Ταχῆρ

Πάντα !

Χατζηαδάτης

Εἶναι καμμιά ἐργασία ;

Ταχῆρ

Διαταγὴ ἔχω ἀπὸ τὸν ἐφέντη τὸ βεζύρη.

Χατζηναβάτης

Τί μὲ λὲς ἐφέντη μου ; Τί κάνει ὁ ἐφέντης ὁ βεζύρης ;
εἶναι καλά.

Ταχῆρ

Ἔχεις τὰ δέοντα.

Χατζηναβάτης

Εὐχαριστῶ. Νὰ μοῦ κώδη ἐμένα ὁ θεὸς χρόνια καὶ νὰ τὰ
δινη εἰς τὸν ἐφέντη μας ἡμέρες.

Ταχῆρ

Χατζηναβάτη ἄκουσε νὰ σὲ εἰπῶ ;

Χαντζηναβάτης

Στὰς διαταγὰς σου ἐφέντη μου.

Ταχῆρ

Ὁ ἐφέντης ὁ βεζύρης ἀπεφάσισε νὰ νυμφεῦσῃ τὴν κόρη
του. Καὶ ἤλθανε διαφόρων εἰδῶν πασσαδόπουλα καὶ ἡ κόρη του
ἡ σκληρὴ δὲν δέχεται μὲ κανένα τρόπο κανένα.

Χατζηναβάτης

Γιατὶ ἐφέντη μου ;

Ταχῆρ

Αὐτὴ εἶνε πολὺ ἐγγράματος καὶ ζητάει νὰ νυμφευθῇ μὲ ἀν-
θρωπον ἐξυπνον καὶ ἐγγράματον καὶ ἐποιασδήποτε φυλῆς καὶ ἀν
εἶναι.

Χατζηναβάτης

Δηλαδή πῶς ;

Ταχῆρ

Ἔχει τρία αἰνίγματα καὶ ὁποῖος μπορέσει καὶ ἐξηγήσει τὰ
αἰνίγματα της, θὰ εἶναι δεκτὸς νὰ καθίσῃ στὸ θρόνο. Θὰ πέρνει
δὲ πεντακόσιες χιλιάδες δραχμὲς καὶ διάφορα πολύτιμα δῶρα.

Χατζηναβάτης

Στὰς διαταγὰς σας ὁ καυμένος. Ἐγὼ τώρα θὰ πάω νὰ τε-
λαλήσω εἰς ὄλα τὰ μέρη.

Ταχῆρ

Ναί ! ναί ! ἀλλὰ πρέπει νὰ εὕρῃς καὶ ἄλλον κήρυκα διὰ νὰ τελαλήσῃτε μαζὺ εἰς ὄλην τὴν πόλιν.

Χατζηαβιάτης

Τώρα μάλιστα θὰ πάω κι' ὄλας.

Ταχῆρ

Πήγαινε Χατζηαβιάτη καὶ νὰ ἔλθῃς στὸ σκαρὰ νὰ σὰς δώσω τὸ μπαξίσι.

Χατζηαβιάτης

Εὐχαριστῶ ὁ καθμένος. Ἄντιο ἐφέντη μου.

Ταχῆρ ἀναχωρεῖ γιὰ τὸ σκαρὰ Χατζηαβιάτης διὰ τὴν παράγκα τοῦ Καραγκιόζη.

Χατζηαβιάτης

Ἄς ἀρχίσω ἀπὸ δῶ (καὶ τελαλεῖ). Ἄκούσατε ἀγάδες, δερβησάδες, Ρωμηοί, Ἄγγλοι, Ἴταλοί, Ρῶσσοι, Γάλλοι καὶ ντιῶπιοι. Διαταγὴ ἀπὸ τὸν ἐφέντη τὸν βεζύρη, ὅποιος δυνηθῆ νὰ ἐξηγήσῃ τὰ αἰνίγματα τῆς πασσαδοπούλας, θὰ τὴν πέρνει σύζυγον. Θὰ πέρνει 500 χιλιάδες δραχμὲς μπαξίσι καὶ διάφορα πολύτιμα δῶρα.

Καραγκιόζης

(Ἐξέρχεται τρέχοντας ἀπ' τὴν παράγκα του καὶ πίπτει ἐπάνω στὸν Χατζηαβιάτη. Συκῶνει τὸ χέρι του καὶ τοῦ δίνει μιὰ καρπαζιά).

Χατζηαβιάτης

Ἄχ ! παναθεματισμένε, μὲ σκότωσης.

Καραγκιόζης

Καὶ τὸ μέγα ἔλεος κύριε.

Χατζηαβιάτης

Ἄναθεματισμένε δὲν βλέπεις, ποῦ ἔπεσες ἐπάνω μου.

Καραγκιόζης

Τί γκαρίζεις μωρέ, γάτδαρε τοῦ πεζικοῦ.

Καραγκιοζής

Τί σέ πειράζει βρέ σένα, αν φωνάζω ἐγώ ;

Καραγκιοζής

Νά βρέ εἶμαι ὑποχρεωμένος, ἐγὼ νά τραβάω τῆς ζημιᾶς τῆς
δικῆς σου ;

Χαντζηαβάτης

Τί ζημιᾶς βρέ ;

Καραγκιοζής

Νά βρέ μὲ ζημιώσες τώρα.

Χαντζηαβάτης

Τί ζημιᾶ σου ἔκαμα ;

Καραγκιοζής

Τί ζημιᾶ ; νά μοῦ σήκωσες ὀλη τὴν μεγάλη οἰκογένεια.

Χαντζηαβάτης

Ποιά οἰκογένεια βρέ ;

Καραγκιοζής

Βρέ ἐγὼ τρόμαξα μέχρι σ' ἔτσι τοὺς κοιμήσω, καὶ σὺ ἦλθες
καὶ τοὺς ξύπνησες. Τώρα πρέπει νά πάω νά εἰδοποιήσω τοὺς
φουρναρέους νά βγάλουν φωμί.

Χαντζηαβάτης

Ξέρεις τί φωνάζω ;

Καραγκιοζής

Ξέρω.

Χαντζηαβάτης

Τί φωνάζω ;

Καραγκιοζής

Ξέρω γὼ τί φωνάζεις ἐσύ ;

Χαντζηαβάτης

Ἔχω διαταγή ἀπ' τὸν ἀφέντη τὸν Πασσᾶ.

Καραγκιόζης

(Τοῦ δίνει μιὰ καρταζιά ἀγριεμένος) Καὶ ποιὸς σοῦ λέει
βρὲ παληάνθρωπε νὰ πηγαίνης ἐσὺ νὰ τρῶς πατσὰ καὶ νὰ ἐρ-
χεσαι σὴν πόρτα μου νὰ ξερνᾶς ;

Χατζηαβάτης

Τί λές βρὲ παναθεματισμένε.

Καραγκιόζης

Ποιὸς εἶνε ὦρὲ μεθυσμένος (καὶ τοῦ σκάει μιὰ μπουνιά στὴ
κοιλιά).

Χατζηαβάτης

Καραγκιόζη, δὲν εἶπαμα ἔτσι !

Καραγκιόζης

*Α ! καλὰ λές τὸ ξέχασα νὰ μὴ ξαναβερῶ στὴ κοιλιά,
παρὰ νὰ τῆς δίνω ἐδῶ, στὸ δόξα πατρι (καὶ τοῦ δίνει ἄλλη στὸ
κεφάλι).

Χατζηαβάτης

*Εδῶ πέρα ἔχουμε καὶ νόμο.

Καραγκιόζης

Καὶ ἐγὼ ἔχω πλάτη καὶ νόμο.

Χατζηαβάτης

*Ἐχω βρὲ διαταγή.

Καραγκιόζης

Τί εἶναι βρὲ αὐτὴ ἡ διαταγή ; Τὴν τρῶνε ;

Χατζηαβάτης

Τί βρέ, τρώγεται ἡ διαταγή ;

Καραγκιόζης

*Ἐτσι δε λές ;

Χατζηαβάτης

*Ἡ πασσαδοπούλα θέλει νὰ παντρευθῆ.

Καραγκιοζης

"Α ! κατάλαβα .. δέ... δέ...

Χατζναβάτης

Τι δέ ;

Καραγκιοζης

Δέν παντρεύομαι είμαι άνήλιξ.

Χατζναβάτης

Βρέ για τὰ μούτρα σου λέω ;

Καραγκιοζης

"Οχι για τὰ δικά σου κόριε !

Χατζναβάτης

Βρέ ποιος δυνηθή και έξηγήση τὰ αινίγματά της.

Καραγκιοζης

Τι κάνει λέει τὰ γνώματά της ;

Χατζναβάτης

Τι γνώματα βρέ ;

Καραγκιοζης

"Οποιος τὰ ξεπερδέψη, δέν λέει ;

Χατζναβάτης

"Εχεις κάνει τελάλης ;

Καραγκιοζης

(Του σκάει μιὰ καρπουζιά). Τι ήτανε βρέ ο πατέρας μου
διάολε ;

Χατζναβάτης

Τι ήτανε τελάλης ;

Καραγκιοζης

Βίβλια μανάθης.

Χατζναβάτης

Βρέ δέν σοφ λέω για μαναδική, αν ξεύρης να τελαλήσης.

Καραγκιόζης

Τί λές ρέ, νά γκερίζω δέν ξέρω.

Χατζηαβάτης

Ἔ ! τότε ξέρεις ἀδελφέ μου, θά τελαλήσωμε μαζὸ νά μὴ τὰ πάρη ἄλλος.

Καραγκιόζης

Καλὰ λές, γιατί νά τὰ πάρη ἄλλος, καί νά μὴ τὰ πάρω ἐγώ ;

Χατζηαβάτης

Λοιπὸν ἄκουσε τί θά λές.

Καραγκιόζης

Γιὰ λέγε ;

Χατζηαβάτης

Ἀκούσατε ! ἀκούσατε ! ἀγάδες, δερβησάδες, ρωμηοί.

Καραγκιόζης

Στάσου μωρὲ καί σὺ διαβάξεις βλην τὴν Σολωμονική.

Χατζηαβάτης

Πές το καί σὺ.

Καραγκιόζης

Πῶς τόπες τὸ πρῶτο ; γιατί τὸ τελευταίον ξέχασα.

Χατζηαβάτης

Δὲν εἶπες ὅτι τὸ ξεύρεις νά τὸ πῆς ;

Καραγκιόζης

Τὸ ξέρω μωρὲ διάολε, βλα τὰ ξέχασα.

Χατζηαβάτης

Δόσε πρυσοχή ! Ἀκούσατε ! ἀγάδες.

Καραγκιόζης

(Ἄγριεμένος) Στάσου νά τὸ πῶ καί ἐγώ. Ἀκούσατε αὐγάδες ταβερνάρηδες, μπακάλιδες, φουρναρέοι, διαταγὴ τῆς πατοῦς, νά μὴ τρώτε πατσιά, βλο φωμί μαῦρο,

Χατζηαβάτης

(Ἀρχίζει νά γελά).

Καραγκιόζης

(Τοῦ σκάει μιὰ μπουνιά). Τί γελάς μωρὲ πρωτότυπο τῆς ἀτιμίας.

Τὰ αἰνίγματα τῆς Πασσαδοπούλας

Χατζναβάτης

"Αστα αὐτὰ καὶ τρέξε σὺ ἀπ' τὴν μιὰ μεριά καὶ ἐγὼ ἀπὸ τὴν ἄλλη νὰ εἰδοποιήσουμε τὸν κόσμον.

Καραγκιόζης

Ποῦθε θὰ πάω ἐγώ;

Χατζναβάτης

Νά ἐσὺ ἀπὸ δῶ καὶ ἐγὼ ἀπὸ κεῖ.

Καραγκιόζης

Τράβα σὺ ἀπὸ δῶ καὶ ἐγὼ ἀπ' ἐκεῖ.

Χαντζηαβάτης

Γιατὶ δὲν πᾶς σὺ ἀπ' ἐκεῖ.

Καραγκιόζης

Βρωμάει μπαροῦτι. Μὲ ζητάει ὁ χοροδιδάσκαλος.

Χατζναβάτης

Ποῦ εἶναι ὁ χοροδιδάσκαλος.

Καραγκιόζης

Νά! μὲ περιμένει νὰ δώσω ἐξετάσεις.

Χατζναβάτης

Βρὲ ποιός;

Καραγκιόζης

Νά! δὲν ξέρω, ὁ Δερβέναγας.

Χατζναβάτης

"Α! κατάλαβα, σὲ βαρεῖ.

Καραγκιόζης

"Οχι! καμὶὰ δεκαπενταριά, γιὰ χαρτζηλίκη.

Χατζηαβάτης

"Ελα ἄστα, αὐτὰ καὶ πήγαινε διότι ἡ ὥρα ἐπλησίασε νὰ πάρουμε καὶ τὰ λεφτὰ (καὶ ἀναχωρεῖ γιὰ τὴν παράγκα).

"Ο Καραγκιόζης ἀναχωρεῖ γιὰ τὸ σαράι.

Καραγκιόζης

"Ε! ὦρὲ καὶ ἂν κάνω πῶς γκαρίξω ἀπ' ἐδῶ, θὰ μαζεύσω ἄλλην τὴν ἀγορὰ (καὶ ξεροβύχη καὶ ἐτοιμάζεται γιὰ τελάλημα).

"Ας ἀρχίσω τώρα (καὶ πέφτει γονυπετής, κτυπᾷ τὸ χερί του

χάμω). *Ακούσατε και ακούσατε διαταγή και ἄλλη διαταγή ἐπάνω στήν ἄλλη διαταγή. Καί ἄλλη διαταγή ἀπό πάνω στήν ἄλλη διαταγή. *Ακούσατε! βουλῶστε τ' αὐτιά σας νά ακούσετε.

Δερβέναγας

(Ἐξέρχεται σιγά σιγά).

Καραγκιόζης

(Ἀπλώνει τὸ χέρι του καὶ πιάνει τὸ τσαρούχι τοῦ Δερβέναγα)

*Ὁχ! μανουλα μου, ἔχω καὶ τὰ δικαιώματα τῆς δίκης μου.

Δερβέναγας

Πῶ γιὰ ὦρὲ μπεζεδέν, πῶ τί τὸ χαλέδης στὰ σπαράγια καὶ τὸ κάνεις λά, λά, λά. Πῶ νὰ τὸ βρίσκω τὸ μπελάδια, πῶ ἐγὼ γιὰ ἀπὸ τὸ ἐφέντη;

Καραγκιόζης

Δὲν ἔκλεψα ἐγὼ γελάδες μπαρμπαδερβέναγα;

Δερβέναγας

Πῶ σήκωσε πάνω ὦρὲ τὸ μούτρο σου.

Καραγκιόζης

Τί τὰ θές τὰ μούτρα μου; ἀρχίνα καὶ βάρνα νὰ πάρης τὰ κρύα (καὶ τοῦ δίχει τὴν πλάτη του) ἐδῶ στήν ἀκρόπολι!

Δερβέναγας

Πῶ γιὰ τὸ μούτρο ρὲ σήκο.

Καραγκιόζης

Μανεία ποῦ ἔχει γιὰ τὰ μούτρα μου. *Ὁχι δὲν τὰ σηκώνω, ἐδῶ βόρα. Θὰ βαρέοις, θὰ βαρέοις, θὰ σοῦ πρισθῆ τὸ χέρι, θὰ πᾶς στὸ γιατρό, θὰ στὸ κώψη, θὰ πᾶς στὸ διάολο.

Δερβέναγας

(Ἀρπάζει τὸν Καραγκιόζη καὶ τὸν σκάζει χάμω).

Καραγκιόζης

Κοφῆνες. γράμματα, ἐξ ὀκτῶ νησάφη ντὲ ρὲ διάσλε!

Δερβέναγας

(Ἀφίνει τὸν Καραγκιόζη καὶ λυεῖ) Τριαλὰ λά λά λά.

Καραγκιόζης

Σοῦ ἀρέσανε; θέλεις κι' ἄλλες, ἐν ξαναθέλεις ἐρχεσαι στὸ σπαράτ νὰ φωνάζης.

Δερβέναγας

Πῶ γιὰ καλὲς ἦσαντε ὦρῆ.

Καραγκιόζης

Σοῦ ἔκανε κανένα παράπονο (καὶ φεύγει).

ΤΕΛΟΣ Α΄ ΠΡΑΞΕΩΣ

ΠΡΑΞΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΩΜΟΡΦΩΝΙΟΣ—ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ - ΠΑΣΣΑΔΟΠΟΥΛΑ
ΔΕΡΒΕΝΑΓΑΣ - ΜΠΕΗΣ - ΓΚΙΟΛΔΗΣ

᾽Ωμορῳωνιὸς

(Ἐξέρχεται) Οὐτσο τριαλαριλαρό ; ἀπὸ τὴν πόρτα σου περνῶ γλουστρῶ καὶ πέφτω δλόρθος κι' ἂν ἔεν γυρίσης νὰ μὲ δῆς, συκῶνομαι καὶ φεύγω ;

Καραγκιόζης

(Ἐξέρχεται κουβεντιάζοντας).

᾽Ωμορῳωνιὸς

Ποῦ εἶσαι πουλί μου, ψυχὴ τῆς ψυχῆς μου, καὶ στήλος τῆς καρδιάς μου, οὐτσο...

Καραγκιόζης

Παναγία μου... παρθένα μου (καὶ μπαίνει φοβισμένος μέσα στὴ παράγκα του).

Κολνητήρι

Τί ἔπαθες μωρὲ κύλαρε ;

Καραγκιόζης

᾽ΟΧΙ παναγία μου ἕνα ξωτικό (καὶ ἀνεβαίνει στὴ παράγκα του) Δαγκώνεις μπάρμπα ;

᾽Ωμορῳωνιὸς

(᾽Ακίνητος).

Καραγκιόζης

(Κατεβαίνει ἀπ' τὴν παράγκα του καὶ πλησιάζει τὸν ᾽Ωμορῳωνιόν). Μωρὲ κεφάλι εἶναι αὐτό ; ἡ ἀκρόπολις ;

Ὁμορφωνιὸς

(Ἀκίνητος).

Καραγκιόζης

Ρέ! (καὶ τὸν σπρώχνει) Κύριε, βρὲ πατριώτη, ρὲ φίλε, φίλε, ρὲ χαμπάρι δὲν πέρνεις, ὦρὲ θὰ ἀνέδω ἐπάνω. Ἄλλὰ στάσου πρώτα νὰ τοῦ δώσω μιὰ καρπαζιά (καὶ σηκώνει τὸ χέρι του καὶ τοῦ δίνει μιὰ). Ὁχ! ἔσπασα τὸ χέρι μου πανάθεμα τὸ γονιό σου, κεφάλι εἶναι τοῦτο ἢ καζάνι. Θὰ ἀνέδω πάνω ρέ, (καὶ ἀνεβαίνει στὸ κεφάλι τοῦ Ὁμορφωνιοῦ).

Ὁμορφωνιὸς

(Ἀκίνητος).

Καραγκιόζης

Ἐ! ρὲ ψυχὴ μου ρωμάντζα ἐδῶ!... Ντραγάτα εἶναι (καὶ ἀρχίζει νὰ φωνάζει) Φευγάτε σεις ρὲ ἀπ' αὐτοῦ; Τὰ ἔχουνε τριγῆσει. Στὰ ἀτρίγητα ἐμπᾶτε. Ρὲ αὐτὸς ὁ ἀνθρώπος δὲν ἐννοεῖ νὰ μιλήσῃ. Βάστα νὰ πάρω ἕνα τουβλο (καὶ σκόβει χάμω καὶ πέρνει ἕνα ἀγκωνάρι καὶ δίνει μιὰ τοῦ Ὁμορφωνιοῦ στὸ κεφάλι).

Ὁμορφωνιὸς

Μοῦ ἐμιλήσατε παρακαλῶ;

Καραγκιόζης

(Ξελυγομένος ἀπ' τὰ γέλοια πέφτει χάμω) Βρὲ τί σοῦ μίλησα. Ἐγὼ σὲ σκότωσα; Πῶς σὲ λένε ὦρὲ;

Ὁμορφωνιὸς

Μὲ λένε οὕτω τριαλαριλαρό.

Καραγκιόζης

Τὸν κακόν σου τὸν καιρό...

Ὁμορφωνιὸς

Μὲ λένε ὁμορφωνιό. Μὲ λένε χρυσὸ καμάρι, οὐλες ἢ νέες τρελλένωνται ποιά νὰ μὲ προτοπάρῃ.

Καραγκιόζης

Ὁρὲ ψυχὴ μου, λέω καὶ ἐγὼ πῶς εἶμαι ὁμορφος, ἀλλὰ βλέπω καὶ κάτι ἄλλους, ἄστους νὰ πᾶν στὸ διάολο. Τί χαμπάριε κύριε Ὁμορφωνιέ; (καὶ τοῦ πιάνῃ τὴν μύτη).

᾽Ωμορφωνιὸς

Εἶναι ἡ μύτη μου.

Καραγκιόζης

Πτοῦ πανάθεμα τὸ γονιό του. Νόμισα πῶς εἶναι τὸ χέρι σου.
Βρὲ μύτη εἶναι αὐτὴ ἢ μπουλο ; Δελτίον ἔχεις ;

᾽Ωμορφωνιὸς

Τί δελτίον ;

Καραγκιόζης

Γιὰ τὴν μύτη σου.

᾽Ωμορφωνιὸς

Δὲν ἔχω !

Καραγκιόζης

Νὰ πᾶς νὰ βγάλῃς γιατί θὰ σὲ πᾶνε μέσα.

᾽Ωμορφωνιὸς

Ἄστο διάολο ἀπ' ἐδῶ, παληὸ ρακοντάκο.

Καραγκιόζης

Νάτα μας ; εἶπε ὁ γάδορος τὸν πετινὸ κεφάλαι.

᾽Ωμορφωνιὸς

Φύγε σοῦ λέω, μὴν τραδίξω τὸ μικρότερο σπαθί καὶ σοῦ φάω
τὴν καρδιά.

Καραγκιόζης

᾽Οχ ! μανοῦλα μου θές νὰ πετάξῃ τὸ κεφάλι του νὰ με
λυώσῃ. Δὲν μοῦ λές κύριε ᾽Ωμορφωνιέ, σὲ τρένο ἔχεις μπαις ;

᾽Ωμορφωνιὸς

Ἐχω ! γιατί ;

Καραγκιόζης

᾽Αποσκευὴ πλήρωσες, γιὰ τὸ κεφάλι σου.

᾽Ωμορφωνιὸς

᾽Οχι !

Καραγκιόζης

Πῶς διάολο ; Ἐσὺ θέλεις δώδεκα βαγόνια νὰ βάλῃς αὐτὴ
τὴν βόμβα ὡρὲ νέος ;

᾽Ωμορφωνιὸς

Αὐτὸ τ' εἶνε Βελάδα.

Καραγκιόζης

Γελάδα ; όταν γεννήσω σὲ παρακαλῶ φύλαξέ μου ἓνα γελα-
δόπουλο. Γιὰ ποῦ τόβαλλες ;

᾽Ωμορφωνιὸς

Πηγαίνω νὰ ἐξηγήσω τὰ αἰνίγματα τῆς πασσαδοπούλας.

Καραγκιόζης

Τὰ ξέρεις ;

᾽Ωμορφωνιὸς

Γιατί ;

Καραγκιόζης

Γιατὶ τὰ ξέρω γὼ διάολε ;

᾽Ωμορφωνιὸς

Τότε ἀφοῦ τὰ ξέρεις φίλε μου, νὰ μοῦ τὰ πῆς ἐμένα νὰ τὰ
εἰπῶ ἐγὼ, νὰ πέρνω τὸ κορίτσι. Πῶς τ' ἔμαθες ;

Καραγκιόζης

Ἐγὼ ἤμουνα στὸ σαράι.

᾽Ωμορφωνιὸς

Τί ἤσουνα σκοπός ;

Καραγκιόζης

Βέβαια σκορπιός ! Ἄκου δὲ. Ὅτι θὰ σοῦ λῆω ἐγὼ, νὰ λῆς
καὶ σὺ. Ἐγὼ θὰ εἶμαι ἀπὸ πίσω σου.

᾽Ωμορφωνιὸς

Καλὰ εἶτι μοῦ λῆς ἐσύ, νὰ λῆω καὶ ἐγὼ (καὶ βαδίζουν γιὰ τὸ
σαράι).

Καραγκιόζης

Κτυπᾶ !

᾽Ωμορφωνιὸς

Μὲ τί ;

Καραγκιόζης

Μὲ τὴν μύτη σου διάολε.

᾽Ωμορφωνιὸς

(Κτυπᾶ).



Ο ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ (διὰ σχεδίασμα)

Καραγκιόζης

(Τοῦ δίνει μιὰ καρπαζιά). Κιόπα διάολε πάρε ἓνα τοῦβλο, σπάσε, ἓνα τζάμι, νὰ ἀκούσουνε.

᾽Ωμορφωνιὸς

Νὰ ἔρχεται τὸ πουλί μου.

Καραγκιόζης

᾽Οχι σοῦ λέω ἐγὼ νὰ λές και σὺ, (᾽Εξέρχεται).

᾽Ωμορφωνιὸς

Καλησπέρα ἀγαπητή μου.

Καραγκιόζης

Μπονζοῦρ ματι-ματι ματμαζέλι.

Πασσαδοπούλα

Καλῶς ὄρισστε ! Τί ἀγαπάτε ; πῶς ἤλθατε.

᾽Ωμορφωνιὸς

Ἦλθα νὰ ἐξηγήσω τὰ αἰνίγματά σας.

Πασσαδοπούλα

Πῶς λέγεσθε παρακαλῶ.

᾽Ωμορφωνιὸς

Μὲ λένε ᾽Ωμορφωνιό.

Καραγκιόζης

Καὶ τοῦ μοιάζει κυρία μου.

Πασσαδοπούλα

Ἄκουσε κύριε ᾽Ωμορφονάκη.

Καραγκιόζης

Μωρὲ δὲ λές μουλαράκι.

Πασσαδοπούλα

Καλὰ ἐσὺ τί θές ἐδῶ ; πήγαινε ἀπ' ἐδῶ.

Καραγκιόζης

Ρὲ ἄστο διάολο ἀπ' ἐδῶ τσίμπλη.

Πασσαδοπούλα

Τὰ αἰνίγματά μου εἶναι τόσο δειλά ὥστε δὲν θὰ μπορέσετε νὰ ἐξηγήσετε οὐδεμίαν λέξιν. Σᾶς παρακαλῶ πολὺ, ἀπὸ τὸν δρόμο

τὸν ὅποιον ἤλθες νὰ ἐπιστρέψεται πίσω, διότι λυπόυμαι ἕνας τέτοιος νέος νὰ κλεισθῆτε στὰ δεσμὰ.

᾽Ωμορφωνιὸς

Πές μου τώρα ;

Καραγκιόζης

᾽Οχ ! μανουλα μου φωφάω γιὰ φυλακὴ.

Πασσαδοπούλα

Ἀκούσατε νὰ σᾶς πῶ τὸ πρῶτο εἰνίγμα « Ἐν μηνί Μαρτίῳ γεννᾶται θηρίο μαυροεἶδές, τὰ μάτια του εἶναι ἀθώρακα. Τὸ πήδημα του εἶναι σὰν ἔλαφος. Βασιλεὺς τρομάζει, φτωχὸ λαὸ κυριεύει, εἰς πάντα πιάνατε. εἰς δύο διώκεται καὶ στή Φαντηνούπολι τελευτᾶται !

Καραγκιόζης

Πέστο ντέ !

᾽Ωμορφωνιὸς

Πέστο ντέ !

Καραγκιόζης

Τί λές μωρὲ διάολε ;

᾽Ωμορφωνιὸς

Τί λές μωρὲ διάολε ;

Καραγκιόζης

Καλὴ δουλειὰ τούτη.

᾽Ωμορφωνιὸς

Καλὴ δουλειὰ τούτη.

Καραγκιόζης

Πάψε μωρὲ διάολε νὰ σοῦ πῶ.

᾽Ωμορφωνιὸς

Πάψε μωρὲ διάολε νὰ σοῦ πῶ.

Καραγκιόζης

Σκάσε μωρὲ τώρα.

᾽Ωμορφωνιὸς

(Χαμηλοφώνως) Σκάσε μωρὲ τώρα.

Καραγκιόζης

Νάταμας.

᾽Ωμορῶνιός

Νάταμας.

Καραγκιόζης

(Μεγαλοφώνως σπρώχνει τὸν ᾽Ωμορφονιδὸν) Πᾶψε μωρὲ τοῦδλο.

᾽Ωμορῶνιός

(Σπρώχνει τὴν πασσαδοποῦλα καὶ τῆς λέει μεγαλοφώνως) Πᾶψε μωρὲ τοῦδλο.

Πασσαδοποῦλα

Τώρα θὰ σᾶς διορθώσω ἐγώ ! ἤλθατε ἐδῶ νὰ χοροιδεύσετε (καὶ φεύγει).

᾽Ωμορῶνιός

Ποῦ πάει τώρα φίλε μου ;

Καραγκιόζης

Πάει νὰ σοῦ φέρει τὴν ἄρραθῶνα.

᾽Ωμορῶνιός

Μ' ἀγάπησε ἔ !

Καραγκιόζης

Ναι οὔτε φύλλος στὸ κόρφο σου δὲν θέλω νὰ μπῶ.

Πασσαδοποῦλα

Δερβέναγα, τρέξε παλληκαρά μου, αὐτὸν ποῦ ἔχει τὸ μεγάλο κεφάλι βάλτον στὴ φυλακὴ.

Δερβέναγας

(Ἐξέρχεται).

᾽Ωμορῶνιός

Τί εἶναι αὐτὸ ποῦ ἔρχεται ;

Καραγκιόζης

Ἔρχεται ὁ μπόγιας.

Δερβέναγας

Τὸ λὰ δῶ ρὲ καζανοκέφαλε (καὶ ἀρπάζει τὸν ᾽Ωμορφονιδὸν καὶ τὸν πηγαίνει στὸ σαράϊ).

Καραγκιόζης

Ἄς τον ἄνθρωπο ρέ, εἴμαστε ξαδέλφια.

Δερβέναγας

Τὸ σκάσε σὺ ρὲ μπουταλά.

Καραγκιόζης

(Πιάνει τὸν Ὁμορφονιὸ ἀπ' τὰ πόδια, εἶμαστε φίλοι ὦρὲ καρδουιάρη).

Δερβέναγας

Θὰ σὲ πελεκάω ὦρὲ!

Ὁμορφωνιός

Μοῦ ξεκολύσανε τὸ κεφάλι.

Καραγκιόζης

Ἄγοράζομε ἄλλο κεφάλι.

Ὁμορφωνιός

Μὴ μὲ τραβάτε καὶ εἰ δυό.

Δερβέναγας

(Τὸν ἀρπάζει καὶ τὸν πηγαίνει μέσα).

Καραγκιόζης

Βάστα νὰ φύγω ἐγώ.

Δερβέναγας

(Ἐξέρχεται πάλι) Ἐλα δῶ ρὲ μπουταλά.

Καραγκιόζης

Ἔχω δουλειά, πάω νὰ ἀπλώσω ροῦχα.

Δερβέναγας

Θα σὲ πιάκω μύρο τὸ ποῦ θὰ τὸ παγαίνεις.

Καραγκιόζης

Ἄμ' τί νομίζεις θὰ μοῦ γλυτώσης ; Κάπου θὰ σ' ἀρπάξω (καὶ φεύγει γιὰ τὴν παράγκα του).

Μπέης

(Ἐξέρχεται στὴ σκηνὴ τραγουδώντας). Μάσαλα μάσαλα.

Καραγκιόζης

(Ἐξέρχεται μὲ ἓνα τενεχὲ στὰ χέρια, καὶ δίνει μιὰ τοῦ Μπέη στὸ κεφάλι).

Μπένης

Ἄχ ! Βοήθειαν γεραμπή !

Καραγκιόζης

(Κρυπτόμενος στὰ πόδια τοῦ Μπέη). Τί θέλεις λέει ραφτομηχανή.

Μπένης

Ποῦθε ἔπεσε αὐτὸ τὸ πράγμα ;

Καραγκιόζης

Θὰ μὲ πατήσης στραβέ !

Μπένης

Κύριε σὲ βλέπω.

Καραγκιόζης

Τί ἐγὼ δὲ σὲ βλέπω.

Μπένης

Μωρὲ ρακοντάγκο, μέλαιες καὶ δάγκωσα τὴν γλῶσσα μου.

Καραγκιόζης

Θὰ σὲ κάνω νὰ φαῖς καὶ τὸ ψέσι σου. Γιὰ ποῦ τὸ ἔβαλλες ;

Μπένης

Τί εἶσαι εὐ δὴ πέρα ; φύλακας ;

Καραγκιόζης

Ναὶ ὦρὲ ἀστροφύλακας. Πῶς σὲ λένε ;

Μπένης

Μὲ λένε κύριο Γκιόλδη, ἐσένα πῶς σὲ λένε ;

Καραγκιόζης

Τί εἶπες Βότδη ; καὶ μίνα μὲ λένε μουλάρι.

Μπένης

(Γελᾷ) Πρώτη φορὰ ἀγρίκητα ὄνογα μουλάρι.

Καραγκιόζης

Καὶ ἐγὼ πρώτη φορὰ εἶδα μουλάρι νὰ κουβεντιάζει μὲ βόδι.
Γιὰ ποῦ τόβαλλες ; Κύριε βίτιδι ;

Μπένης

Πηγαίνω να εξηγήσω τα αινίγματα της Πασσαδοπούλας.

Καραγκιόζης

Τὰ ξέρεις ;

Μπέν;

Όχι μήπως τὰ γνωρίζεις, έσύ ;

Καραγκιόζης

Βέβαια τὰ ξέρω έγώ.

Μπέν;

Τότε πέστα μου βρέ τζάνεμ έμένα και ό κόπος σου θα βγή.

Καραγκιόζης

Δέν ξέρω τί θα σου πη, πρέπει νάμαι από πίσω σου, ετι θα σου λέει τó κορίτσι, θα στα λέω γώ να τὰ λές τότε σύ.

Μπέν;

Τότε τζάνεμ να πάμε μαζί.

Καραγκιόζης

Βέβαια και εσες φάς, έγώ δέν ανακατεύομαι. Άλληλούια.

Μπέν;

(Και προχωρούν για τó σαράι).

Καραγκιόζης

Κτύπα !

Μπέν;

(Άρχίζει να κτυπά).

Πασσαδοπούλα

(Έξέρχεται).

Μπένης

Καλησπέρα ύψηλωτάτη.

Καραγκιόζης

Καλησπέρα χαμηλωτάτη.

Πασσᾶς

Τί θές ἐδῶ σύ.

Καραγκιόζης

Εἶμαστε παρέα.

Μπέν;

Μάλιστα Δεσποινίς, εἶμαστε μαζύ.

Πασσαδοπούλα

Καλῶς ὤριστα. Πῶς λεγόσασθε ;

Μπέν;

Γκιόλδης !

Καραγκιόζης

Βότδης και ἐγὼ μουλάρι.

Πασσαδοπούλα

*Ἦλθατε νὰ ἐξηγήσετε τὰ αἰνίγματα ;

Καραγκιόζης

Ναι ὡρὲ πέστης.

Μπέν;

Μάλιστα Δεσποινίς !

Πασσαδοπούλα

Τὰ αἰνίγματά μου, δὲν θὰ μπορέσετε νὰ τὰ ἐξηγήσετε, και
σᾶς παρακαλῶ πολὺ νὰ ἐπιστρέψετε πίσω.

Καραγκιόζης

Πέστης ὅτι ἐμεῖς ἤλθαμε νὰ τὰ ἐξηγήσουμε.

Μπέν;

*Ἐμεῖς Δεσποινίς ἤλθαμε νὰ τὰ ἐξηγήσωμε.

Πασσαδοπούλα

Μάλιστα ἀκούσατε τὸ πρῶτο αἰνιγμά μου.

Καραγκιόζης

*Ἐχε τὸ νοῦ σου ὡρὲ !

Πασσαδοπούλα

Λησται εισήλθον εις πόλιν νά τήν ληστεύσουνε. Ἡ πόλις
ἐξήλθε ἀπὸ τὰ παράθυρα, οἱ δὲ λησται ἀνελήφθησαν.

Καραγκιόζης

Ὅχ ! μανοῦλα μου φέμμα αὐτό. Ποτὲ ποτὲ νά φύγῃ ἡ πόλις
ἀπ' τὰ παράθυρα ;

Μπένης

Τί εἶνε ἀδελφέ μου τὸ γνωρίζεις.

Καραγκιόζης

Σχύψε νά στὸ πῶ (καὶ τοῦ λέγει στ' αὐτὸ).

Μπένης

Λές ; αὐτὸ εἶναι !

Καραγκιόζης

Πέστο σὺ καὶ ἐγὼ κάνω καλά. Σὺ θὰ τῆς φᾶς !

Μπένης

Μὰ δηλειάζω, δὲν θὰ εἶνε αὐτό ;

Καραγκιόζης

(Τὸν σπρώχνει) Πέστο ποῦ σοῦ λέω ἐγὼ !

Μπένης

Αὐτὸ Δεσποινίς εἶνε, ντωμάτες, ἀγκούρια κουραμένα, δλα
μαζὺ σαλάτα.

Καραγκιόζης

(Πέρτει χάμω, ξελυγομένος ἀπ' τὰ γέλοια).

Πασσαδοπούλα

(Δαιμονισμένη φεύγει καὶ τοῦ λέει). Τώρα θὰ σᾶς διορθώσω
ἐγὼ !

Μπένης

Ποῦ πηγαίνει κύριε μουλάρη ;

Τὰ αἰνίγματα τῆς Πασσαδοπούλας

Καραγκιόζης

Πάει νά μιλήσῃ τοῦ χοροδιδάσκουλου.

Μπέης

Τί νά τόν κάνωμε ;

Καραγκιόζης

Νά σέ μάθῃ χορό.

Πασσαδοπούλα

(Εἶδουσι τόν Δερθέναγα, νά τοῦς τσακίσῃ τὰ κόκκαλα).

Καραγκιόζης

(Ἄχεύει τὰ κόκκαλα καί φεύγει).

Δερθέναγας

(Ἐξέρχεται ἀρπάζει τόν Μπέη καί τόν μπάζει στή φυλακή).

ΤΕΛΟΣ Α΄ ΠΡΑΞΕΩΣ

ΠΡΑΞΙΣ ΤΡΙΤΗ

Διονύσιος

(Ἐξέρχεται).

Καραγκιόζης

Ὅρῃ ὁ Διονύσιος ;

Διονύσιος

Μωρέ τί κάνεις ψυχοῦλα μου Καραγκιόζη.

Καραγκιόζης

Βρῆ καλῶς τήν γαλιάντρα.

Διονύσιος

Μωρέ ξέρεις πῶς εἶσαι ψυχοῦλα μου.

Καραγκιόζης

Μῶς εἶμαι ;

Διονύσιος

Σάν μπολτόσκυλο.

Καραγκιόζης

"Αστο διάολο τραγί ρούσσιχο. "Εσὺ ξέρεις πῶς είσαι;

Διονύσιος

Πῶς είμαι μωρέ μπρόκολο;

Καραγκιόζης

Σάν κείνονε ποὺ λέει μικρὸ μεγάλο παστρεύει.

Διονύσιος

Μωρέ ἄμε στὸ διάολο ριπτικουλο τῆς κοινωνίας;

Καραγκιόζης

Γιὰ ποὺ τὸ ἔβαλλες μωρέ;

Διονύσιος

"Ακουσα αὐτόνε τὸν λυχισστατη καὶ ἔλεγε γιὰ τὰ αἰνίγματα.

Καραγκιόζης

Ποιὸν μωρέ; τὸν Χ. τζατζάλη.

Διονύσιος

Μωρέ νέσχε φυχή μου;

Καραγκιόζης

Τὰ ξιόρεις;

Διονύσιος

"Όσχε ψυχοῦλα μου;

Καραγκιόζης

Τὰ ξέρω ἐγώ!

Διονύσιος

"Ε! τότε Καραγκιόζο, να μοῦ τὰ πῆς ἐμένα νὰ τὰ πῶ
ἐγὼ καὶ ἐγὼ ἐσένα θὰ σοῦ δώσω ἓνε δόλο.

Καραγκιόζης

Πανάθεμα τὸ γονιό του, μιὰ δεκάρα λέει νὰ μοῦ δώση.

Διονύσιος

Πᾶμε ψυχὴ μου;

Καραγκιόζης

Πᾶμε, ἀλλὰ ἄμα σὲ ρωτήσουνε νὰ πῆς πῶς εἴμαστε πα-
ρία. Βρόντα!

Διονύσιος

(Βροντᾶ).

Πασσαδοπούλα

Δερβέναγα αὐτοὶ ποῦ εἶναι κάτω νὰ τοὺς διώξῃς ἀμέσως.

Δερβέναγας

(Ἐξέρχεται τρεχάτος) Ἄ! ὦρὲ φράγκο, τὸ τι τὸ χαλέδεις
ἔδω στὰ σαράια; γιὰ νὰ τὸ κάνεις τὸ λά λά λά.

Διονύσιος

Καραγκιόζο, φράγκο μὲ εἶπε; βρυξιὰ μου ἔδωκε ὁ ἄτιμος;

Καραγκιόζης

Ναι μωρὲ σέδρυσαι.

Διονύσιος

Μωρὲ ἐμένα βρύζεις μωρὲ μαρούνα.

Δερβέναγας

Σκάσε ὦρὲ φράγκο.

Διονύσιος

Μωρὲ πάλι φράγκο μὲ εἶπε;

Καραγκιόζης

Βρύξιτον μωρὲ καὶ σύ!

Διονύσιος

Τί βρυξιὰ νὰ τοῦ δώσω τοῦ ξυνογαλά.

Καραγκιόζης

Πίστονε δὶφραγκο.

Διονύσιος

Μωρὲ ἄμε στὸ διάολο δὶφραγκο.

Καραγκιόζης

Καλὰ σοῦ λέει ὦρὲ τάλαιο.

Δερβέναγας

Πῶ σκάσε ὦρέ, ποῦ τρῶς τὸ μακαρόνια.

Διονύσιος

Βρὲ δὲν ἀκοῦτε τὸν ἀτιμο ; νὰ λέη πῶς τρώγω τὰ μακαρόνια. Κι' ἄν τὰ τρώγω μωρὲ ἀτιμε, ἀπὸ τὴν περιουσία τοῦ πατέρα σου τὰ τρώγω ;

Καραγκιόζης

Δόστου μιὰ στὰ μοῦτρα, νὰ μὴ μᾶς πάρη τὸν ἄερα. Τώρα πεθναί ζεστὸ τὸ σίδερο.

Διονύσιος

Μωρὲ ἔμε στὸ διάολο ξυνογαλλὰ ποῦ τρῶς τὸ γάλλα.

Δερβέναγας

(Χυμάει πρὸς τὸν Διονύσιο). Βόχθα Καραγκιόζη βόχθα ψυχεθλα μου.

Καραγκιόζης

(Σπρώχνει πρὸς τὰ μέσση τὸν Διονύσιον) Πάρτον πάρτιον.

Διονύσιος

Μωρὲ γλύτομαι Καραγκιόζη.

Καραγκιόζης

"Ἄμ" τί κάνω τόση ὦρα, σὲ σπρώχνω νὰ πᾶς γλήγορα.

Δερβέναγας

'Ἀρβανητάδες κτυποῦν τὸν Διονύσιο.

Καραγκιόζης

"Ἄκου ! ἔκου, μπιλιάρδο. Βάστα νὰ φύγω, γιατί με τρώει ἡ κλάτη μου (καὶ φεύγει γιὰ τὴν καλύβην του).

'Αλέξανδρος

Μακεδῶν (ἐξέρχεται τραγουδῶν).

Καραγκιόζης

"ὦ ! ὦχ ! θεέ μου, δόστου φωνή καὶ βγάλτου τὰ μάτια.

Μακεδῶν

(Σταματᾶ). Τί εἶσαι σὺ ; ἄνθρωπος ;

Καραγκιοζης

Γάδαρος.

Μακεδῶν

Πῶς τὲ λένε ;

Καραγκιοζης

Γιατί ;

Μακεδῶν

Σὲ ἐρωτῶ φίλε μου τί κάνεις ;

Καραγκιοζης

Γιατί εἶσαι γιατρός ;

Μακεδῶν

Δὲν μοῦ χαρίζεις τὸ ὄνομά σου ;

Καραγκιοζης

Τί λὲς ρέ ! καὶ ὕστερα τί ὄνομα θὴ ἔχω ἐγώ ; ἐμένα πῶς
θὰ μέ λένε ; Τίποτα !

Μακεδῶν

Ὅχι φίλε μου, νὰ μοῦ δώσης τὸ ὄνομά σου.

Καραγκιοζης

Μοῦ χρειάζεται. Τί νὰ σὶτὸ δώσω ἐσένα νὰ μοῦ τὸ γυρίζεις
δεξιά καὶ ἀριστερά νὰ μοῦ τὸ τσαλακώσης.

Μακεδῶν

Μ' ἔκανες νὰ γελάσω.

Καραγκιοζης

Καὶ μένα μ' ἔκανες νὰ ξεράσω

Μακεδῶν

Δὲν ἔχεις ὄνομα ;

Καραγκιοζης

Δὲν τὸ ἔχω μαζί μου.

Μακεδῶν

Τί ἐργασία κάνεις ;

Καραγκιόζης

Δὲν πάω σὲ ἐργασία, γιατί ὕδρώνουν τὰ πόδια μου.

Μακεδῶν

Ἔχεις μαμά ;

Καραγκιόζης

Ἄμ' τί ἔτσι εἶμαρτε μεις, εἴμεθα ἀπὸ μεγάλη οἰκογένεια.

Μακεδῶν

Τί ἐργασία κάνει ὁ μπαμπά σου.

Καραγκιόζης

Ὁ μπαμπάς μου εἶνε μεγάλος ἄνθρωπος.

Μακεδῶν

Τί εἶναι ; τί ἐργασία κάνει ;

Καραγκιόζης

Εἶναι ὄπουργος τῶν διακονιᾶρέων.

Μακεδῶν

Ἦ μαμά σου ;

Καραγκιόζης

Πλήστρα, πλήστρα

Μακεδῶν

Καλὰ ἐσύ δὲν ἔχεις συγγενεῖς ;

Καραγκιόζης

Εἶμαι ἐξάδελφος τῆς πατσαβούρας.

Μακεδῶν

Τί ; τῆς πατσαβούρας ;

Καραγκιόζης

Ναί ! καὶ ὁ ἐξάδελφος μου εἶναι ἀδελφός τοῦ κουρελιοῦ.



ΕΛΕΦΑΣ (βλ. σχεδίασμα)

Μακεδῶν

Ποῦ κάθισαι ;

Καραγκιόζης

Νὰ ἐδῶ πέρα.

Μακεδῶν

Δὲν ἔχεις ὁδὸ, ἀριθμὸ.

Καραγκιόζης

Ἔχω.

Μακεδῶν

Τὶ ὁδὸς ; τί ἀριθμὸς ;

Καραγκιόζης

Ἄδὸς λάμπεις.

Μακεδῶν

Καὶ ἀριθμὸς.

Καραγκιόζης

Καὶ ἀριθμὸς βαθράκια.

Μακεδῶν

Μήπως ἔχετε ψυλὰ νὰ μοῦ χαλάσετε ἕνα χιλιάριχο.

Καραγκιόζης

Χιλιάριχο ! Τί εἶνε αὐτό ;

Μακεδῶν

Χιλιάριχο ! Δὲν τὸ ξέρεις ;

Καραγκιόζης

Τὸ ξέρω, ἀλλὰ δὲν ξέρω τὸν ἀριθμὸ καὶ δὲν ἔχω πιάσει καὶ ποτὶς μου. Δὲν ἔχω σχέσει με ψυλὰ. Ἄνακατεύομαι πάντοτε με χονδρὴ μονέδα !

Μακεδῶν

Τί πιάνετε πεντακοσαριά.

Καραγκιόζης

Πάρα πάνω !

Μακεδῶν

Ἐκατοστάρικα.

Καραγκιόζης

Λιγάκι πάρα πάνω.

Μακεδῶν

Δίφραγκον ;

Καραγκιόζης

Λιγουλάκι παραπάνω.

Μακεδῶν

Πεντητάλεπτον ;

Καραγκιόζης

Ὁχ ! μωρὲ διάολε, πεντάρικ δεχάρες.

Μακεδῶν

Νὰ πάρει αὐτὸ στὸ δωρίζω.

Καραγκιόζης

Τί εἶναι αὐτό ;

Μακεδῶν

Εἰκοσιπεντάρικο, στὸ κινω δῶρο.

Καραγκιόζης

Τὸ βλέπω τσαλακωμένο, περνάει ;

Μακεδῶν

Περνάει ἄς εἶναι τσαλακωμένο.

Καραγκιόζης

Ἄν ἔχεις ἄλλο τσαλακωμένο, δόσμουτο ἔμένα ; Τὸ περνάω ἐγώ.

Μακεδῶν

Πέρασε μπρός, νὰ μοῦ κάνης μιὰ χάρι.

Καραγκιόζης

Ἄν μοῦ περνάει.

Μακεδῶν

Πῶς ; εἶναι εὐκολο ἀπὸ ἐσὶ.

Καραγκιόζης

Λέγε !

Μακεδών

Τὸ βλέπεις τὸ σαρὰ ;

Καραγκιόζης

Τὸ βλέπω, γιατί ;

Μακεδών

Νὰ πᾶς ἀπάνω !

Καραγκιόζης

(Ἄπλώνει τὸ χέρι του στὴ τσέπι του καὶ τοῦ δίνει τὸ εἰκοσιπεντάριχο) Πᾶρε καὶ μὴ μὲ ἀνακατώσεις μὲ τὸ σαρὰ.

Μακεδών

Γιατί τί συμβαίνει φιλεμου ; φοβάσαι.

Καραγκιόζης

ἌΟχι σκιάζομαι. Εἶναι ἕνας ἐπάνω καὶ ὅπου μὲ δὴ φίλε μου, θὰ διατάξῃ νὰ μὲ φιλέψουνε.

Μακεδών

Τί φίλεμα θὰ σοῦ κάνουν ;

Καραγκιόζης

Νὰ καμμιά πάστα, καμμιά σοκολάτα, κανένα παγωτό !

Μακεδών

Ἐπί τέλους πᾶρε ἕνα παγωτό !

Καραγκιόζης

Τώρα τὸ πῆρα καὶ ἦτανε κρύο καὶ μοῦ πάγωσε τὰ δόντια.
ἌΟλο δῶ μοῦ τὴν σκάει, στὸν πολυέλαιον.

Μακεδών

Τί σὲ βαρᾶνε ;

Καραγκιόζης

ἌΟχι γιὰ χαριζιλήχι μοῦ δείνουνε καμμιά δεκαπενταριά.

Μακεδών

Αὐτὸς ὅποιος θὰ σὲ κτυπήσῃ ἐμένα ἢ θὰ σὲ πειράξῃ, πρέπει νὰ πεθάνω ἐγώ. Πήγαινε ποῦ σοῦ λέω.

Μακεδών

Πώς σε λένε;

Καραγκιόζης

Καραγκιόζη με λένε.

Μακεδών

Πήγαινε Καραγκιόζη και να κτυπήσης στο σπαράι και θα βγῆ ἡ Εἰρήνη να τῆς πῆς να ἔλθῃ κάτω, ἤλθε κάποιος κύριος να ἐξηγήσῃ τὰ ονειράτα τὸν λένε Ἀλέξανδρος Μακεδών.

Καραγκιόζης

Δὲν πάω.

Μακεδών

(Σκύβει και ἀρπάζει τὸν Καραγκιόζη και τὸν σηκώνει φυλά).

Καραγκιόζης

Στάσου! στάσου! στάσου και πάω.

Μακεδών

Πήγαινε γιατί θα πεθάνεις.

Καραγκιόζης

Τοῦτο εἶναι ποῦ λένε «μπροστὰ να πάω σκιάζομαι και πίσω να πάω φοβοῦμαι».

Μακεδών

Πήγαινε και πές, ὅπως σου εἶπα.

Καραγκιόζης

Μπάρμπα με τὰ κυδώνια ἄμα θα ἀκούσης φωνές πές, διὲ κανεις τὴν ὄρα πέρνω τὸ πρῶτο και ἔλα να με γλυτώσης.

Μακεδών

Καλὰ πήγαινε!

Καραγκιόζης

Μπά ; μπά, ἐγὼ δὲν ἀνεβαίνω ἑπάνω, θα κάτω δῶ παδοῦ-
λια στὴ σκάλα και θα μπῆξω τῆς φωνές να δῶ θα με γλυτώ-
σης ; (ἄς φωνάζω). "Οχ ! ὄχ ! μανοῦλα ὄχ !

Μακεδών

(τρέχει) Τί εἶναι ὦρὲ τί συμβαίνει ;

Καραγκιόζης

Στὰ ἀστειὰ τὸ ἔκανα, νὸ δῶ ἀ· θὰ μὲ γλυτώσῃ.

Μακεδῶν

Πήγαινε σοῦ λέω καὶ μὴ φοβάσαι.

Καραγκιόζης

Κόττα μὴ ἀκούσῃς φωνές καὶ νομίζεις πῶς εἶναι ἀστειὰ ;
Θὰ τῆς τρώω (καὶ ἀνιθεῖναι σὶς σιράϊ).

Πασαδοπούλα

Τι ἀγαπᾶτε κύριε ; τί θέλετε ἐδῶ ;

Καραγκιόζης

Κυδῶνια θέλετε ; (καὶ βάζει τὸ χέρι του στὸ μπαουλο).

Πασαδοπούλα

Βγάλε τὸ χέρι σου ἀπ' τὸ μπαουλο.

Καραγκιόζης

Ἄ ! μπαουλο εἶναι δὲν κατάλοδο.

Πασαδοπούλα

Δὲν θέλουμε κυδῶνια κύριε.

Καραγκιόζης

Εἶναι καλὰ πάρτα γιὰ κρέμοσμα (καὶ ἀπλώνει τὸ χέρι του
καὶ ἀρπάζει τὸ σφουγγάρι καὶ τρώει,

Πασαδοπούλα

Βρὲ τὸ σφουγγάρι ἔφαγες ἡλίθιε.

Καραγκιόζης

Σφουγγάρι ἦτανε ἐγὼ νόμισα πῶς εἶναι πλεμῶνι. Ἄστο
τώρα πῆγε κάτω.

Πασαδοπούλα

Τι ἀγαπᾶς ; τί θέλεις ; πήγαινε ἀπὸ δῶ.

Καραγκιόζης

(Ἐξέρχεται σιγὰ-σιγὰ).

Μακεδῶν

Τι ἔκαμες βρέ ;

Καραγκιόζης

(Ἄρχινᾶ νὰ φτῆ) ἄσε με νὰ ἔ:αγα ἕια σφουγγάρι.

Πασαδοπούλα

(Ἐξέρχεται τοῦ σιραγι ὀ)

Μακεδῶν

Φύγε ἀπ' αὐτοῦ πέρασε ἀπὸ πέρω Προσκυθὸ ὀψηλοτάτη ;

Πασαδοπούλα

Καλῶς ἦλθατε. Τι ἀγαπᾶτε ; τι θελετε ;

Μακεδῶν

*Ἐγὼ εἶμαι ὁ Ἄλέξανδρος ὁ Μακεδῶν καὶ ἦλθα νὰ ἐξηγήσω τὰ εἰνίγματα.

Πασαδοπούλα

Τὰ εἰνίγματά μου δὲν θ. μπερσοῦτε νὰ τὰ ἐξηγήσετε καὶ σᾶς παρακαλῶ πολὺ νὰ ἐπιτρέψετε πῶ, διότι λυπεῖσμαι ἕνας χαριτωμένος νέος νὰ λυώσῃ σὶν φυλακῆ.

Μακεδῶν

*Ἐμεῖς θεσποινίς δεῖαν φύγιμαὶ ἀπὸ τὴν πατρίδα μας καὶ πᾶμε νὰ ἐκτελέσουμε οἰονδήποτε ζήτημα, ξέρις τί λέμε ἢ τᾶν ἢ ἐπιτᾶς.

Καραγκιόζης

*Ἡ τᾶν ἢ τᾶν.

Πασαδοπούλα

*Ἀκουσε νὰ σοῦ πῶ τὸ πρῶτο εἰνίγμα «Τὰ δύο τρεχοῦμενα τὰ δύο στεκεῦμενα τὰ δύο μοιᾶζουν καὶ δὲν παρεμοιάζουν. Τι εἶναι παρακαλῶ

Μακεδῶν

Αὐτὸ εἶναι πολὺ ἀπλὸ κυρᾶ μου,

Καραγκιόζης

*Ὁχι εἶναι μακρῆ.

Μακεδῶν

Πεφε σὺ μὴ ὀμιλετε.

Καραγκιόζης

Δὲν ξέρω ἐγὼ διάολε ξέρις σὺ !

Μακεδῶν

Αὐτὸ εἶναι ὁ ἥλιος καὶ τὸ φεγγάρι.

Καραγκιόζης

Βιβζια ! εἶσαι ὁ ἕθιος τᾶν καιρᾶ, ποῦ σμῶξανε ὀλοι εἶ γαι-
τῶροι

Πασαδοπούλα

Σε συγχαίρω.

Καραγκιόζης

Και εγώ !...

Πασαδοπούλα

“Ακουσε. «Λησται εισήλθον εις πόλιν να ληστεύσουν ή πάλις εξήλθε από τὰ παράθυρα οί δε λησται συνελήφθησαν.

Μακεδών

Αυτό τό έχω βρή στο βιβλίο.

Καραγκιόζης

Αυτό τό είχατε φάη τά θερία.

Μακεδών

“Η πόλις είται ή θάλασσα οί λησται τά ψάρια ρίπτει ό φαρμάς τά δούκτια στη θάλασσα ή θάλασσα εξήλθε άπ' τά παράθυρα, δηλ. από τά μάτια του δουκτιου, οί λησται συνελήφθησαν δηλ. τά ψάρια επιάστησαν,

Καραγκιόζης

Φεύγουν τά μάτια και πιάνουν την θάλασσα ή θάλασσα επιάστηκε και οί λησται φύγανε.

Μακεδών

Πάφε σύ !

Πασαδοπούλα

“Αχω δύο μαστούς ό ένας είναι της μητρός μου και ό άλλος του πατρός μου. Θα με πής ποιός είναι της μητρός μου και ποιός του πατρός μου.

Μακεδών

“Εχω δύο ώκ τό ένα είναι από μαύρη κόττια και τό άλλο από άσπρη κόττια. Θα στά φέρω, και τό δύο να μου πής ποιό είναι άπ' την μαύρη κόττια και ποιό άπ' την άσπρη.

Πασαδοπούλα

Σε συγχαίρω και πάρε την άρραθώνα μου.

Καραγκιόζης

“Εμένα δός μου την, μη την δίνεις αútουνου.

Μακεδών

Να έού, θα πάρης αυτό (και του δίνει ένα κατοστάρικο).

Καραγκιόζης

(Πέρνει τό έκατοστάρικο και τρέχει στο μαγέρεικο για φασελάδο). Να τί είναι αίνιγματα θα φάω μια τζειζεριά φασόλια.

ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΩΣ



ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

- Ὁ Καραγκιόζης Δολοφόνος
- Ὁ Καραγκιόζης Δικηγόρος
- Ὁ Καραγκιόζης Λιποτάκτης
- Ὁ Καραγκιόζης Πατροκτόνος
- Ὁ Καραγκιόζης Βουκόλακας
- Τὰ Αἰνίγματα τῆς Πασσοπούλας
- Ἡ Κρεμάλα τῆς Χανούμ
- Δάνεισέ μου τὴν Γυναίκα σου



Παράρτημα Β΄

Παραμύθια της Χαλιμάς

**“Ιστορία του βασιλέως Καλάφ και της
βασίλισσας της Κίνας”**

ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΤΗΣ ΧΑΛΙΜΑΣ

ΗΤΟΙ

ΔΙΗΓΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΜΒΕΒΗΚΟΤΑ ΔΙΑΝ ΠΕΡΙΕΡΤΑ ΚΑΙ ΩΡΑΙΑ

Συνταχθέντα εις την Ἀραβικὴν ὑπὸ τοῦ πολυμαθοῦς

ΔΕΡΒΙΣ ΑΜΠΟΥΜΠΕΚΗΡ

Κατὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς Βενετίας

ΕΚΔΟΣΙΣ ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΣΑΛΙΒΕΡΟΥ



ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΣΑΛΙΒΕΡΟΥ
1921



Ἱστορία τοῦ βασιλέως Καλάφ καὶ τῆς Βασίλισσας τῆς Κίνας.

Οἱ ἱστορίες οἱ παλαιῆς τῶν Ταρτάρων διηγοῦνται, ὅτι παλαιότερον ἦτον ἓνας Χάνης τῶν Ταρτάρων Νογαΐδων, ποῦ ὠνομάζονταν Τημουρτάς, ὁ ὁποῖος εἶχεν υἱὸν ὀνόματι Καλάφ, ποῦ ἦτον ὁ πλέον ὠραιότερος καὶ ἀνδρείος νέος τοῦ καιροῦ του, καὶ σοφὸς περισσότερον ἀπὸ τοὺς μεγαλυτέρους σοφοὺς τοῦ καιροῦ ἐκείνου· ἤξευρε τὰ ἀπόκρυφα τοῦ Ἀλκοράνου, καὶ εἶχεν εἰς ἐνθύμησιν ὅλες τὰς ἀποφάσεις τοῦ Μωάμεθ· καὶ τέλος πάντων τὸν ἔκραζαν ἥρωα τῆς Ταρταρίας διὰ τὴν πολυμάθειάν του, καὶ κάθε λογῆς ἐπιστήμην, καὶ ἀνδρείαν ποῦ εἶχεν. Αὐτὸς ἦτον τὸ θεμέλιον τῶν συμβουλῶν τοῦ

Τημουρτᾶ πατρός του, καὶ ὄπῳταν αὐτὸς ἔδιδε καμμίαν συμβουλήν δὲν ἦτον τινὰς ποῦ νὰ μὴν τὴν δεχθῆ. Ἐξω ἀπὸ αὐτό, εἰς τοὺς πολέμους ἦτον ὁ πρῶτος ποῦ νὰ βάνη τὴν ζωὴν εἰς κίνδυνον· πάντα ἔκανε θαυμαστὰς νίκες, τόσον ποῦ κανένα γένος δὲν ἀποτολμοῦσε πλέον νὰ σηκώσῃ τὰ ἄρματα ἐναντίον του.

Ἀπερνῶντας δὲ πολὺν καιρὸν μὲ εἰρήνην, βλέπει μίαν ἡμέραν νὰ ἔλθουν ἀποστολάτορες ἀπὸ τὸν Ἀμοῦρ Βασιλέα τῆς Κασμουρίας διὰ νὰ ζητήσουν τοῦ πατρός του τὸ δόσιμον, ποῦ παλαιόθεν τοῦ ἔδιδε, μὲ τὸ νὰ ἦταν μερικοὶ χρόνοι ποῦ τοῦ ἀρνήθη καὶ δὲν τοῦ ἔδιδεν· εἶδεμὴ καὶ ἤθελε ἀρνηθῆ, θέλει ἔλθει ἐναντίον του, καὶ θέλει τοῦ πάρει ὄλους του τοὺς τόπους. Ὁ Τημουρτᾶς ἔλαβε κάποιον φόβον, καὶ σχεδὸν ἔκλινε διὰ νὰ τοῦ δώσῃ, ἐπειδὴ καὶ ἐφοβούνταν αὐτὸν τὸν Βασιλέα, μὲ τὸ νὰ ἦτον ὁ πλέον δυνατὸς Βασιλεὺς τοῦ καιροῦ ἐκείνου. Ὁ Καλάφ τὴν γνώμην τοῦ πατρός του δὲν ἠθέλησε νὰ τὴν ἀκούσῃ, ἀλλὰ τοῦ εἶπε νὰ μὴ φοβηθῆ, διότι ἔχει ἐλπίδες νὰ τὸν νικήσῃ μὲ ὄλον ποῦ εἶναι ὁ πλέον δυνατὸς τοῦ κόσμου. Καὶ ἔτσι ἀποφάσισαν διὰ νὰ ἐτοιμασθοῦν νὰ τοῦ ἐναντιωθοῦν· καὶ μὲ τοῦτον τὸν τρόπον ἀπεδίωξαν τοὺς ἀποστολάτορας χωρὶς νὰ ὑπακούσουν εἰς τὰ ζητήματά τους.

Ὁ Ἀμοῦρ θυμωμένος, ποῦ δὲν τὸν ὑπήκουσαν, ἐσύναξεν ἕως διακόσιες χιλιάδες στράτευμα, καὶ ἐκίνησεν ἐναντίον τοῦ Τημουρτᾶ. Αὐτὸς ὁ Τημουρτᾶς ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ἔδωκε θέλημα διὰ νὰ συναχθοῦν τὰ πλέον ἄξια στρατεύματά του διὰ νὰ κινήσουν ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ, ὑποκάτω εἰς τὴν κυβέρνησιν τοῦ υἱοῦ του Καλάφ. Ἐστειλε καὶ εἰς τὸν Βασιλέα τῆς Κιρκασίας καὶ τοῦ ἐζήτησε βοήθειαν· ὁ ὁποῖος τοῦ ἔστειλεν ἐξήντα χιλιάδες στράτευμα διαλεκτὸν εἰς βοήθειάν του, ὑποκάτω εἰς τὴν κυβέρνησιν ἑνὸς Βεζύρη του· καὶ ὄντας ὄλα ἔτοιμα, ἐκίνησαν ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἀνταμωνόμενα τὰ δύο στρατεύματα, ἄρχισαν μίαν ταχινήν τὸν πόλεμον, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Καλάφ ἔδειξε μεγάλες ἀνδραγαθίες ἀλλὰ, φθάνοντας τὸ βράδυ, ἐτραβήχθησαν καὶ τὰ δύο μέρη διὰ νὰ ἀναπαυθοῦν. Τὴν ἐρχομένην ἡμέραν πάλιν ἔδωσαν τὸν πόλεμον, καὶ πάντα ὁ Καλάφ ἐνικουσε· καὶ τοῦτο ἠκολούθησε διὰ πολλὰς ἡμέρας.

Τέλος πάντων ὁ Ἀμοῦρ βλέποντας ποῦ εἶναι ἀδύνατον νὰ τὸν

νικήση, μηχανεύεται νὰ τάξη μεγάλα χαρίσματα τοῦ Βεζύρη τῆς τῆς Κιρκασίας διὰ νὰ παραιτήση τὸν Καλάφ, νὰ μένη αὐτὸς μὲ ὀλίγον στράτευμα καὶ ἔτσι νὰ τὸν νικήση. Αὐτὸν τὸν στοχασμὸν τὸν ἔβαλεν εἰς πρᾶξιν, καὶ ἔγινε καθὼς ἐπιθυμοῦσε. Ἐπειδὴ τὴν ἐρχομένην ἡμέραν, τὸν καιρὸν ποῦ ἄρχισεν τὸν πόλεμον, ὁ Βεζύρης παίρνει τοὺς Κιρκασίους, καὶ ἀναχωρεῖ ἐν τῷ ἄμα, καὶ ἄφησε τὸν Καλάφ μὲ ὀλίγον στράτευμα. Ὁ Καλάφ βλέποντας τὴν προδοσίαν ποῦ τοῦ ἔγινε, δὲν ἔχασε τὴν ἀνδρείαν του, ἀλλὰ συνάξας τὸ ὀλίγον στράτευμα ποῦ τοῦ ἀπέμεινεν ἐπολέμησε μὲ πολλὴν ἀνδρείαν· ἀλλὰ τέλος πάντων βλέποντας ὅτι δὲν κατορθώνει τίποτε, καὶ φοβούμενος νὰ μὴ πιασθῆ σκλάβος, ἐδιάλεξε μερικὸς στρατιώτας ἀνδρείους, καὶ τοὺς ἐπήρε καὶ ἔφυγε καὶ ἦλθεν εἰς τὸν πατέρα του, καὶ τοῦ ἔφερε τὴν θλιβερὰν εἶδησιν, φανερώνοντας τὴν προδοσίαν τοῦ Βεζύρη ποῦ τοῦ ἔκαμεν.

Ὁ Τημουρτάς Χὴν λαμβάνοντας μίαν τοιαύτην θλιβερὰν εἶδησιν, ἐτλίβη μεγάλως, καὶ ἔπεσεν εἰς μεγάλην ἀπελπίσιν. Καὶ δὲν ἔφθασε μόνον αὐτό, ἀλλὰ ὀλίγον ὕστερα φθάνει ἕνας Ὀρφικιάλος, καὶ φέρνει τὴν εἶδησιν ὅτι ὁ Βασιλεὺς Ἀμούρης, ἀφοῦ καὶ ἐθανάτωσεν ὅλον τὸ στράτευμα τοῦ Καλάφ, ἔρχεται διὰ νὰ θανατώσῃ ὅλην τὴν οἰκογένειαν τὴν βασιλικήν, καὶ νὰ κυριεύσῃ ὅλον τὸ Βασίλειον. Τότε ὁ Τημουρτάς Χὴν βλέποντας τὸν κίνδυνον, εἰς τὸν ὁποῖον εὗρισκονταν, παίρνει τὴν βασίλισσαν Ἐλμέρω τὴν γυναῖκά του, ὁμοῦ καὶ τὸν Καλάφ, καὶ κάνοντας νὰ φορτώσῃ τὰ πλέον τιμημένα πράγματα ποῦ εἶχεν εἰς τὸν θησαυρὸ τοῦ ἐβγήκαν ἀπὸ τὴν Ταρταρίαν καὶ ἐκίνησαν διὰ τὴν μεγάλην Βουλγαρίαν, συντροφιασμένοι μὲ ἀρκετοὺς στρατιώτας.

Περιπατῶντας ἀρκετὲς ἡμέρες καὶ ἀπερνῶντας τὸ ὄρος Καύκασον, συναπαντοῦν τέσσαρες χιλιάδες κλέφτες ποῦ ἐκατοικοῦσαν εἰς αὐτὸ τὸ ὄρος, οἱ ὁποῖοι ἐρχόμενοι καταπάνω τους, ἐκατάκοψαν ὅλους τοὺς στρατιώτας ποῦ εἶχαν εἰς φύλαξιν, καὶ δὲν ἄφησαν ἄλλον παρὰ τὸν Χάνην, τὴν γυναῖκά του, καὶ τὸν Καλάφ· τὸν δὲ βίον τοῦ ὅλου τὸν ἐδιαμόρασαν, καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀπαράτησαν εἰς τὴν μέσην τοῦ βουνοῦ γυμνοὺς καὶ τετραχηλισμένους.

Δὲν ἤμπορῶ νὰ διηγηθῶ τί λογῆς ἐστάθη ὁ πόνος τοῦ Χάνη, ὅπότεν εἶδεν εἰς τί κατάστασιν ἦλθεν· ὅθεν ἐρχόμενος εἰς ἀπελπι-

σίαν ἐγύρευε νὰ θανατωθῆ, ζηλεύοντας τὴν τύχην ἐκείνων ποῦ ἀπέθνησκον ἐμπρὸς εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του. Ἡ Βασίλισσα ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ἐφθείρονταν εἰς τὰ κλάματα, καὶ ὁ Καλὰφ μόνος εἶχε πνεῦμα διὰ νὰ βρυστάξῃ τὸ βῆρος ἑνὸς γραπτοῦ τόσον σκληροῦ. Ἐπιπῶν καὶ ἦτον πολλὰ πεπαιδευμένος εἰς τὰς γνώμας τοῦ Ἀλκοράνου καὶ τὰς ἀποφάσεις τοῦ Μωάμεθ ἐπάνω εἰς τὸν προορισμόν, ἤγουν γραπτὸν ποῦ λέγουσιν οἱ Τοῦρκοι, καὶ διὰ τοῦτο εἶχε πολλὰ ἀκίνητον σταθερότητα τοῦ πνεύματος εἰς τὸ γραπτόν.

Ἡ ἄκρα θλιψὶς τῶν γονέων του ποῦ ἔδειχναν, τοῦ ἔδινε μοναχὰ μεγάλην θλιψίν· ἄχ Πατέρα μου! ἄχ Μητέρα μου! ἔλεγε, μὴ χάνεσθε εἰς τὰς δυστυχίες μὲ τοῦτον τὸν τρόπον· στοχασθῆτε ὅτι ὁ Οὐρανὸς εἶναι ἐκεῖνος ποῦ μᾶς κἀνει νὰ γένωμεν δυστυχεῖς· ἄς ὑποταχθῶμεν τὸ λοιπὸν εἰς τὸ θέλημά του, ἐπειδὴ καὶ δὲν εἴμασθε ἡμεῖς μοναχοὶ ποῦ εὐρισκόμσθε εἰς δυστυχίες. Πόσοι καὶ πόσοι Βασιλεῖς μεγαλύτεροι ἀπὸ ἡμᾶς ἔχασαν τὸν θρόνον τους, καὶ ἦλθαν εἰς μεγάλες δυστυχίες, καὶ πάλιν ἐξαναγύρισαν εἰς τοὺς θρόνους τους, καὶ ἐξανάλαβαν τὴν πρώτην τους τιμὴν; τῶρα καὶ ἡμεῖς ἄς ρίξωμεν τὰς ἐλπίδας μας εἰς τὸν Οὐρανόν, καὶ αὐτὸς βλέποντας τὰς συμφορὰς μας, θέλει μᾶς βοηθήσῃ.

Αὐτὰ καὶ ἄλλα λέγοντας, οἱ γονεῖς του ἀγροικοῦσαν κάποιαν ἐλάφρῳσιν καὶ παρηγορίαν ἀπὸ τὰ λόγια του. Ἄς δοθοῦμεν, λέγουν οἱ γονεῖς του, τὸ λοιπὸν εἰς τὰ χέρια τοῦ Οὐρανοῦ, καὶ ἄς ἔχωμεν ὑπομονὴν ὅτι τὰ ὅσα ἔχομεν νὰ περᾶσωμεν εἶναι ὅλα γραμμένα εἰς τὸν Οὐρανόν, καὶ δὲν ἠμποροῦμεν νὰ τὰ ἀποφύγωμεν· ἄς κάμωμε πάλιν καρδιὰ καὶ ἄς ὑπομείνωμεν τὰ ὅσα ἡ τύχη μας θέλει μᾶς προσξενήσῃ. Καὶ τοῦτο λέγοντας ἄρχισαν νὰ περιπατοῦν περὶ μὴ ἔχοντες οὔτε ἄλογον, μήτε βῆρος ἐπάνω θέν τους. Ἐπεριπάτησαν πολὺν καιρὸν ζῶντες ἀπὸ μόνον ὀπωρικὰ καὶ χόρτα ποῦ εὕρισκαν εἰς τὴν στράταν, μὰ ἐμβαίνοντας εἰς ἕνα ἔρημον δάσος ἔμειναν ὑστερημένοι καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν ζωστροφίαν, καὶ ἀπὸ κάθε ἄλλο ποῦ ἠμποροῦσε νὰ τοὺς διώξῃ τὴν πείναν. Ἐμεινε λοιπὸν ἡ σταθερότης τους πολλὰ συντριμμένη. Ὁ Χάνης ὄντας γηραλέος ἄρχιζε νὰ γροικᾷ ὅτι οἱ δυνάμεις του ὀλιγόστευαν· ἡ Βασίλισσα ἀποσταμένη καὶ αὐτὴ ἀπὸ τὴν στράταν καὶ ἀπὸ τὴν πείναν, δὲν ἠμποροῦσε πλέον νὰ κινηθῆ,

ὥστε ποῦ ὁ Καλάφ, μὲ ὄλον ποῦ καὶ αὐτὸς θὰ ἦτον ὁμοίως ἀποστα-
μένος, τοὺς ἔφερνε ἐπάνω εἰς τοὺς ὄρους του, πάτε τὸν ἕνα καὶ πότε
τὸν ἄλλον, διὰ νὰ τοὺς δώσῃ κομμάτι ἄνεσιν.

Τέλος πάντων μισαπεθαμμένοι καὶ οἱ τρεῖς ἀπὸ τὴν δίψαν καὶ
ἀπὸ τὸ ἀπόσταμα, ἔφθασαν εἰς ἕνα βουνὸν γεμάτον ἀπὸ φοβερω-
τάτους κρημνοὺς καὶ χάος. Ἦτον ἐτοῦτο μία ράχη πολλὰ ὑψηλο-
τάτη, περιτριγυρισμένη ἀπὸ φοβερὰ καὶ τερατώδη σπήλαια, ἀνάμε-
σα εἰς τὰ ὁποῖα ἐφαίνετο πολλὰ κινδυνῶδες πέρασμα, μὲ τὸ νὰ μὴν
ἐφαίνετο καμμιά λογιῆς στράτα διὰ νὰ περάσῃ εἰς μίαν πλατεῖαν
πεδιάδα, ποῦ ἀπὸ ἐκεῖ ἐφαίνετο· ἐπειδὴ κάθε μέρος αὐτοῦ τοῦ βου-
νοῦ ἦτον πυκνωμένον ἀπὸ ἀγκάθια, βράχους, καὶ κλαδιά, ποῦ ἦτον
ἀδύνατον νὰ στοχασθοῦν μίαν στράταν νὰ ἔβγουν ἀπὸ ἐκεῖ.

Ὅπταν ἡ βασίλισσα ἐθιῶρησεν ἐτούτους τοὺς ἀβύσσους, ἔβγαλε
μῖαν μεγαλωτάτην φωνὴν ἀπὸ τὸν φόβον τῆς, καὶ τέλος πάντων ὁ
Χάνης ἔχασε κάθε ὑπομονὴν καὶ ἐμβῆκεν εἰς ἀδημονίαν. Δὲν κά-
νει χρεῖα ἄλλο, τότε εἶπε πρὸς τὸν υἱὸν του· κλίνω εἰς τὸ ἐναντίον
μου γραπτόν, πηγαίνω μόνος μου νὰ κρημισθῶ εἰς ἕναν ἀπὸ τού-
τους τοὺς βράχους, ποῦ ὁ Οὐρανὸς μοῦ τὸν ἐτοίμασε διὰ τάφον μου,
θέλω μίαν φορὰν νὰ ἐλευθερωθῶ ἀπὸ τὴν τυραννίαν τῆς τύχης μου,
καὶ ἀγαπῶ κάλλιον τὸν θάνατον, παρὰ μίαν ζωὴν τόσον τυραννι-
σμένην. Ὁ Χάνης δοσμένος εἰς κάθε ἀπελπισίαν, ἔστεκε διὰ νὰ πέ-
σῃ εἰς τὸν κρημνόν. Τότε ὁ υἱὸς του ὁ Καλάφ τρέχει καὶ τὸν πιά-
νει εἰς τὲς ἀγκάλας του. Ἄχ πατέρα μου, τοῦ εἶπε τί εἶναι αὐτὸ
ποῦ θέλεις νὰ κάμῃς, εἰς τί ἀπελπισίαν ἐδόθης; στοχάζεσαι μὲ αὐτὸ
νὰ φύγῃς τὸ γραπτόν σου; δὲν ἤξεύρεις ποῦ μὲ τὴν ὑπομονὴν ὄλα
ἀποκτῶνται, καὶ ἐκεῖνο ποῦ εἰς τὸν Οὐρανὸν εἶνε γραμμένον, θέλει
νὰ πληρωθῆ; ποῖος ἤξεύρει ὕστερα ἀπὸ τούτα τὰ βάσανα, τί καλὸ
μᾶς ἀπαντυχαίνει; καὶ μήπως καὶ τὸ κάνει αὐτὸ ὁ Οὐρανὸς διὰ νὰ
δοκιμάσῃ τὴν ὑπομονὴν μας. Ἡμεῖς, τὸ ὁμολογῶ, εἴμασθε εἰς μίαν
στάσιν πολλὰ θλιβερήν, καὶ δὲν ἠμποροῦμεν νὰ περάσωμεν χωρὶς
κίνδυνον τούτους τοὺς ἀβύσσους· μὰ ποῖος ἤξεύρει ποῦ νὰ μὴν εὑ-
ρεθῆ καμμιά στράτα διὰ νὰ περάσωμεν εἰς ἐκείνην τὴν πεδιάδα;
ἄφησε τὸ λοιπὸν νὰ πηγαίνω νὰ ἰδῶ μήπως καὶ εὔρω κανένα μονο-
πάτι καὶ εὐθὺς γυρίζω. Σύρε, ὦ υἱέ μου, ἀπεκρίθη ὁ Χάνης, ἡμεῖς.

ἔδῳ σὲ καρτεροῦμεν καὶ μὴ φοβᾶσαι διὰ τὴν ἀπελπισίαν μου ἕως εἰς τὸν γυρισμὸν σου.

Ὁ Καλάφ ἐπῆγε γυρίζοντας εἰς ὄλες τὲς ράχες καὶ βράχους χωρὶς νὰ ἠμπορέσῃ νὰ ξανοίξῃ καμμίαν στράταν, ὅθεν μένοντας πολλὰ θλιμμένος ἔπεσεν εἰς τὰ γόνατα, καὶ μετὰ θερμῶν δακρῶν ἐπικαλοῦνταν τὴν βοήθειαν τοῦ Οὐρανοῦ· ἔπειτα σηκωνόμενος ἔξαναγύρισε πάλιν διὰ νὰ ξαναζητήσῃ καμμίαν ὁδόν. Τέλος πάντων εὗρσκει μίαν πολλὰ στενὴν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐμβαίνοντας εὐχαρίστησε τὸν Οὐρανὸν διὰ τούτην τὴν χάριν, καὶ περιπατῶντας ἐπλησίασεν ἕως τὰ πόδια ἐνὸς μεγάλου δένδρου, ποῦ ἦτον εἰς τὸ ἔμβασμα τῆς πεδιάδος, τὸ ὁποῖον ἐσκέπαζε μὲ τὸν ἴσκιον τοῦ μίαν πηγὴν ἀπὸ νερὸν καθαρὸν· εἶδεν ἀκόμη ὀλίγον ξέμακρὰ ἀπὸ ἐκεῖ καὶ ἄλλα διάφορα δένδρα μὲ διαφόρους μεγαλωτάτους καρπούς, καὶ ἐστατικὸς διὰ τούτην τὴν ξάνοιξιν, ἔτρεξε διὰ νὰ δώσῃ τὴν εἶδησιν τοῦ πατρὸς του καὶ τῆς μητρὸς του, ποῦ ἐχάρησαν μεγάλως ποῦ ὁ Οὐρανὸς ἀρχίζε νὰ λαμβάνῃ εὐσπλαγχνίαν διὰ τὲς δυστυχίες τους. Ὁ Καλάφ παίροντάς τους, μὲ μεγάλον κόπον τοὺς ἀπέρασεν ἀπὸ ἐκείνην τὴν στενὴν ὁδόν, καὶ τοὺς ἔφερεν εἰς τὴν πηγὴν, καὶ ἔσβυσαν τὴν φλογώδη δίψαν ποῦ τοὺς ἐτυράννιζεν· ἔπειτα ἔφαγον ἀπὸ τοὺς καρπούς ποῦ ὁ Καλάφ ἔμασεν, οἱ ὁποῖοι εἰς ἐκείνην τὴν χρεῖαν τοὺς ἐφάνηκαν ἐξαισιοί. Λύθέντη, τότε λέγει ὁ Καλάφ τοῦ πατρὸς του, ἀναγνωρίζεις τώρα τὸ σφάλμα σου, ποῦ ἐνόμιζες ὅτι ὁ Οὐρανὸς μᾶς εἶχεν ἀφήσει νὰ χαθοῦμεν; αὐτὸς δὲν ἔχει κουφὰ αὐτιά πρὸς ἐκείνους ποῦ ρίχνουν ὄλες τους τὲς ἐλπίδες πρὸς αὐτόν.

Ἐσταμάτησαν τὸ λοιπὸν εἰς αὐτὸν τὸν τόπον δύο τρεῖς ἡμέρες διὰ νὰ ξεκουρασθοῦν καὶ νὰ λάβουν τὲς δύναμεις τους, καί, ἀροῦ ἔξεκουράσθησαν καλά, ἐκίνησαν πρὸς τὴν πεδιάδα, ἐλπίζοντες ὅτι ἐκείνη θὰ τοὺς φέρῃ εἰς κανένα τόπον κατοικημένον. Καὶ φθάνοντες ἐκεῖ, βλέπουν μίαν μεγαλωτάτην χώραν πλησίον τῆς πεδιάδος, κτισμένην μὲ θαυμαστά κτίρια ἔρχονται πρὸς αὐτήν, καὶ προτοῦ νὰ πλησιάσουν εἰς τὴν πόρταν τῆς χώρας ἐστοχάσθησαν νὰ μείνουν ἐκεῖ ἕως νὰ νυκτώσῃ, διατὶ ἐντρέπονταν νὰ ἔμβουν τὴν ἡμέραν μὲ τὸ νὰ ἦταν γυμνοὶ σχεδὸν καὶ τετραχηλισμένοι, καὶ

γεμάτοι ἀπὸ κονιορτόν· καὶ οὕτως ἐπῆγαν καὶ ἐκάθησαν ὑποκάτω εἰς κἄποια δεινδράκια, ποῦ ἐκεῖ εὐρίσκονταν, διὰ νὰ καρτερίσουν τὴν νύκτα. Ἀναπαυόμενοι αὐτοὶ εἰς ἐκεῖνα τὰ δένδρα, βλέπουν ἕνα γέροντα ποῦ ἔβγαινε ἀπὸ τὴν χώραν, καὶ ἤρχετο ἐκεῖ διὰ νὰ πάρῃ τὸν ἄερα, καὶ πλησιάζοντας εἰς αὐτοὺς τοὺς ἐχαιρέτησε μὲ χαροποιὸν πρόσωπον, ἔπειτα ἐκάθισε κοντὰ τους.

Ὁ Χάνης τότε τὸν ἠρώτησε πῶς ὠνόμαζαν ἐκείνην τὴν χώραν, αὐτὴ ὀνομάζεται Γιαοῦ, ἀπεκρίθη ὁ γέρων, ἡ ὁποία εἶναι ἡ μητρόπολις τῆς ἐπαρχίας· καὶ ὁ βασιλεὺς ποῦ τὴν κυριεύει ὀνομάζεται Ἀλέγγ Χάν· μὰ ἀπ' ἐκεῖνο ποῦ μοῦ φαίνεται τοῦ λόγου σας εἰσθε ξένοι. Ναί, τοῦ ἀπεκρίθη ὁ Χάνης, ἡμεῖς εἴμασθιν ἀπὸ πολλὰ μακρυὸν τόπον, γεννημένοι εἰς τὸ βασίλειον τοῦ Κασμίρ, πραγματευτάδες τὴν τέχνην· μίαν ἡμέραν πηγαινάμενοι μὲ πολλοὺς ἄλλους πραγματευτάδες εἰς τὸ πανηγῦρι Καπαπάκ, μᾶς ἐσυναπάντησαν κλέφται, καὶ μᾶς ἐπῆραν τὸ ὅ,τι εἴχαμεν, καὶ μᾶς ἄφησαν εἰς ἐτούτην τὴν κατάστασιν ποῦ μᾶς βλέπετε, καὶ μὲ τὸ νὰ ἐχαθῆκαμεν εἰς τὴν στράταν, καὶ μὴν ἠξεύροντες ποῦ πηγαίνομεν, ἐφθάσαμεν εἰς ἐτούτο τὸν τόπον. Ὁ γέρων ποῦ ἦτον φυσικὰ συμπαθὴς εἰς τὰς δυστυχίας τοῦ πλησίον του, ἔλαβε σπλάγχχνος πρὸς αὐτούς, καὶ τοὺς ἐκάλεσε νὰ ἔλθουν νὰ σταθοῦν εἰς τὸ σπητι τοῦ μὲ αὐτόν. Ὁ Χάνης τὸν εὐχαρίστησε διὰ τὴν εὐσπλαγχνίαν ποῦ τοὺς ἔδειχνε. Καὶ οὕτως ἕλους ὁμοῦ ὁ γέρων τοὺς ἔφερεν εἰς τὸ σπητι τοῦ, τὸ ὁποῖον ἦτο μία μικρὰ κατοικία, καὶ πολλὰ ταπεινὰ στολισμένη, μὰ ἔλα ἔστεκαν εἰς καλὴν τάξιν.

Ὁ γέρων εὐθὺς ποῦ ἐμβῆκεν ὠμίλησε κρυφὰ ἐνός σκλάβου του, ὁ ὁποῖος ὕστερον ἀπὸ ὀλίγον ἐγύρισε μὲ ἕνα πραγματευτὴν ποῦ εἶχεν εἰς ἕνα μποχτζὰ διάφορα φορέματα ἀνδρῆκια καὶ γυναικῆκια. Ἀπὸ αὐτὰ τὰ φορέματα ἔκαμε καὶ ἔνδυσαν τοὺς ξένους ποῦ ἦταν γυμνοί, καὶ πληρώνοντας τὸν πραγματευτὴν τὸν ἀπέλυσεν· ὕστερα ἐπρόταξε τοὺς σκλάβους τοῦ διὰ νὰ ἐτοιμάσουν τὸ δείπνον, τὸ ὁποῖον εὐθὺς ἐτοιμάζοντας τὸ μὲ ψλυποικίλα φαγητὰ καὶ πιοτὰ, βαλμένα εἰς ἀγγεῖα ἀπὸ φαρφουρ' τῆς Κίνας, ἐκάθησαν

ἄλλοι ὁμοῦ καὶ ἐδείπνησαν μὲ πολλὴν εὐχαρίστησιν. Ὁ γέρον πύρωμένος ἀπὸ τῆς δίψορα πιότᾳ ποῦ ἔπιεν, ἐδόθη εἰς κάποιαν χαροποίησιν, καὶ ἔκαμε κἀθε δυνατὸν διὰ νὰ λάβουν κάποιαν ἡδονὴν καὶ οἱ ξένοι ἐκεῖνοι, καὶ καταλαμβάνοντες ὅτι δὲν ἐκατόρθωνε τίποτε, μὲ τὸ νὰ ἦταν πολλὰ μελαγχολικοὶ διὰ τὰς δυστυχίες τους, εἶπεν.

Ἐγὼ βλέπω καλῶς ὅτι ματαίως κοπιᾶζω διὰ νὰ σᾶς κίμω νὰ βγάλετε ἀπὸ τὸ πνεῦμά σας τὰ περασμένα σας συμβεβηκότα, ποῦ ἀενάως τῆς ἔχετε εἰς τὸν στοχασμὸν σας· διὰ τοῦτο ἂν εἶναι μὲ τὸ θέλημά σας θέλω νὰ σᾶς κάμω νὰ καταλάβετε ὅτι, ἀντὶς νὰ εἰσθε βυθισμένοι εἰς στοχασμούς, πρέπει νὰ πασχίσετε νὰ τοὺς ἀποδιώξετε ἀπὸ τὸν νοῦν σας. Παρηγορηθῆτε διὰ τὸν χαμὸν τοῦ πλοῦτου σας, ποῦ οἱ κλέφται σᾶς ἐπῆραν· τὸ συμβεβηκὸς ποῦ σᾶς θλίβει δὲν εἶνε ἀσυνήθιστον· οἱ πραγματευταῖδες καὶ οἱ στρατοκόποι συχνῶς τὰ δοκιμάζουν. Ἐγὼ δὲ ἴδιος εἰς τὴν νεότητά μου ἔμεινα γδυμένος ἀπὸ κλέφτες εἰς τὴν στρατάν, οἱ ὅποιοι μοῦ ἐπῆραν πλοῦτη ὑπέρμετρα, καὶ εὐρέθηκα εἰς τὴν ἰδίαν σας κατάστασιν καὶ χειρότερην, μὲ ὄλον τοῦτο δὲν ἀπαράτησα ποῦ νὰ παρηγορηθῶ· ἕνα μόνον πρᾶγμα μὲ ἐθλίβε πολλὰ ὁπότε ἐστοχάζομουν, ἀπὸ τὴν μεγαλειότητα ποῦ ἤμουν νὰ καταστήσω νὰ διακονῶ. Κάνει χρειαῖ ἐγὼ νὰ σᾶς διηγηθῶ τὴν ἱστορίαν μου, ἣ ὁποία ἐλπίζω ὅτι θέλε σᾶς ὠφελήσει μεγάλως νὰ τὴν ἀκούσετε. Καὶ αὕτη ἡ διήγησις τῶν δυστυχιῶν μου, ἡμπορεῖ νὰ σᾶς ἐνδυναμώσῃ νὰ ὑποφέρετε τὰς ἐδικὰς σας, καὶ ἀκούσατέ τὴν λοιπὸν μὲ προσοχή.

**Ἀκολούθησις καὶ τέλος τῆς ἱστορίας τοῦ βασιλέως
Καλάφ, καὶ τῆς βασιλείσσης τῆς Κίνας.**

Τελειώνοντας τὴν ἱστορίαν τοῦ Ὁ Βασιλεὺς τοῦ Μουσούλ, εἶπε πρὸς τοὺς φιλοξενουμένους του. Ἐτούτη εἶναι ἡ ζωὴ μου· ἐσεὶς βλέπετε ἀπὸ τὲς δικές σας καὶ δικές μου δυστυχίες, ὅτι ἡ ζωὴ ἡ ἀνθρώπινος εἶναι ὡσάν ἕνας κάλαμος, ποῦ κινεῖται πότε ἀπὸ τὸν ἕνα ἄνεμον, πότε ἀπὸ τὸν ἄλλον. Ἐγὼ ὡς τόσον ζῶ μίαν ζωὴν ἡσυχον, καὶ εἶμαι πολλὰ εὐχαριστημένος. Ὁ Τημουρτάς, ἡ γυναῖκά του, καὶ ὁ Καλάφ ἐπαίνεσαν τὴν μεγαλοψυχίαν του, καὶ ὑπομονὴν εἰς τὰ ὅσα τοῦ ἐσυνέβηκαν ὁμοίως καὶ τὴν ἀπόφασιν ποῦ ἔκαμε διὰ νὰ ζήσῃ εἰς ἡσυχίαν. Ὑστερα ἀπὸ αὐτὰ ὁ γέρων τοὺς ἐδιώρισε τρία κρεβάτια διὰ νὰ πηγαίνουν νὰ ἀναπαυθοῦν ἐκεῖνην τὴν νύκτα. Τὸ ταχὺ δὲ ξημερώνοντας ἐπῆγεν ὁ γέρων νὰ τοὺς εὖρη καὶ τοὺς εἶπεν· ἰδοὺ ποῦ ἐσεὶς δὲν εἴσθε μοναχὰ δυστυχεῖς· ἤκουσα σήμερον ὅτι ἤλθεν ἕνας ἀποστολάτορας ἀπὸ τὸν Βασιλέα Κασμίρ με ὀρισμέν ὅτι ἂν ἤθελεν εὐρεθῆ ἔδῳ ὁ Χάνης τῶν Νογκίδων μετὴν φαμηλιάν του νὰ τὸν πιάσουν, καὶ νὰ τὸν φυλακώσουν, ἐπειδὴ ἔφυγεν ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν του. Εἰς ταύτην τὴν εἴδησιν αὐτοὶ ἐμείναν βουβοί, καὶ ἄλλαξεν ἡ ὄψις τοὺς ὡσάν τῶν νεκρῶν.

Ὁ γέρωντας βλέποντας ἔτσι ἀλλαγμένα τὰ πρόσωπα τοὺς τοὺς εἶπεν· ἀγαπημένοι μου, τί θέλει νὰ εἰπῇ αὐτὴ ἡ σύγχυσις ποῦ ἐπάνω σας βλέπω; Ἄ, Κύριε, ἀπεκρίθη ὁ Τημουρτάς. Ἡμεῖς εἴμασθε ἐκεῖνοι ποῦ αὐτὸς ζητεῖ. Ἐγὼ εἶμαι ἐκεῖνος ὁ ταλαίπωρος Χάν τῶν Νογαῖδων· ἐσὺ βλέπεις τὴν γυναῖκά μου καὶ τὸν υἱόν μου· ἤθέλαμεν ἔχει μέγαν ἀδικον νὰ μὴ σοῦ φανερωθεῖμεν, ὕστερον ἀπὸ τόσην δεξιῶσιν καὶ θάρρος ποῦ μᾶς ἐδειξες· ἐλπίζω ἔμως ὅτι εἰς ἐτούτην τὴν περίστασιν μετὴν συμβουλήν σου θὰ μᾶς βοηθήσῃς διὰ νὰ ἔβγωμεν ἀπὸ τοῦτον τὸν κίνδυνον. Ἐγὼ, ἀπεκρίθη ὁ γέρων, ἀπὸ ἐκεῖνο ποῦ καταλαμβάνω, σᾶς συμβουλεύω ὅτι ἐδῶ νὰ μὴ σταθῆτε, ἀλλὰ νὰ μισεύσετε τὸ συντομώτερον ἀπὸ τούτην τὴν χώραν· καὶ κυττάξετε νὰ πάρετε τὴν στρατὴν τῆς Μπέρλας, καὶ

ἐκεῖ θέλετε εἰσθαι φυλαγμένοι. Τοῦ Χάν ἤρесе πολλὰ ἡ συμβουλή τοῦ βασιλέως τοῦ Μουσουλ, ὁ ὁποῖος δίδοντάς τους τρία ἄλογα, ζωοτροφίαν διὰ πολλὰς ἡμέρας καὶ μίαν σακκοῦλαν φλωριά ἐμίσεισαν, εὐχαριστῶντας κατὰ πολλὰ τὸν γέροντα διὰ τὰς μεγάλες εὐεργεσίας ποῦ τοὺς ἔκαμε.

Μισεύοντας τὸ λοιπὸν ἀπὸ ἐκεῖ, ἐπέρασαν τὸν ποταμὸν Ἡρτύχ, καὶ ὕστερα ἀπὸ πολλὰς ἡμέρας ἔφθασαν εἰς τὴν γῆν τῆς φυλῆς τῆς Μπέρλας, καὶ ἐσταμάτησαν εἰς τὴν πρώτην τένταν ποῦ ἠῦραν, ἐπειδὴ καὶ ἐκεῖνοι κατοικοῦν ὄλοι εἰς τέντες. Ἐκεῖ αὐτοὶ ἐπούλησαν τὰ ἄλογά τους, καὶ ἔζησαν μὲ πολλὴν ἀνάπχυσιν, ἕως ποῦ εἶχαν δηνάρια· καὶ σώνοντάς τα ἐσηκώθησαν ἀπὸ ἐκεῖ, καὶ ὑπῆγαν παρεμπρὸς εἰς τὰς τέντες τῶν προεστῶν· ἐκεῖ ἐμπῆκαν εἰς μίαν τένταν ποῦ ἦταν ἐπιταυτοῦ διὰ τοὺς πτωχοὺς ξένους, καὶ ἐκεῖ ἔμειναν χωρὶς καμμίαν βοήθειαν. Ὁ Καλάφ ἀπεφάσισε καὶ ἐπήγαγε διὰ νὰ ζητήσῃ ἐλεημοσύνην. Αὐτὸ ἀναψε μεγάλως τὸν πόνον τοῦ Χάν, βλέποντας ποῦ ἐκαταστάθησαν διὰ νὰ ζητοῦν ἔλεος. Ὡς τόσον ὁ Καλάφ ἐσύναξε κάμποσα δηνάρια ἀπὸ τὰς ἐλεημοσύνας, μὲ τὰ ἑποῖα ἀγόρασε τὰ ἀναγκαῖα πρὸς ζωοτροφίαν τους διὰ μίαν μόνον ἡμέραν. Ὁ πκτήρας του μὲ κίνενα τρόπον δὲν ὑπόφερε νὰ βλέπῃ τὸν υἱὸν του νὰ ζητῇ ἐλεημοσύνην, καὶ ὁ υἱὸς του διὰ νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ ἀποφάσισε διὰ νὰ μὴν πηγαίνει πλέον εἰς ζητιανιά, μὰ νὰ ἐβγάλλῃ τὴν ζωοτροφίαν τους μὲ τοὺς κόπους του, καὶ οὕτως ἐπῆγε διὰ νὰ κἀνῃ τὸν βαστάζον· μὰ διὰ κακὴν του τύχην ἀπέρασε σχεδὸν ὄλη ἡ ἡμέρα, καὶ δὲν ἠμπόρεσε νὰ κερδίσῃ οὔτε ἓνα δηνάρι· καὶ θλιβόμενος δι' αὐτὸ ἐπῆγεν εἰς ἓνα λόγγον, καὶ κλαίοντας μὲ μὲγάλον πόνον τῆς καρδιάς του, καὶ μὲ μὲγάλον παράπονον ἐζητοῦσε βοήθειαν ἀπὸ τὸν Οὐρανόν, διατί δὲν ἠμποροῦσε πλέον νὰ ὑποφέρῃ τὰ βασανὰ καὶ ὡσὰν ἀπροσταμένοσ ποῦ ἦτον, ἀποκοιμήθη ὑποκάτω εἰς ἓνα δένδρον, καὶ ἀφοῦ ἐξύπνησε βλέπει ὀλίγον μακρὰν ἓνα γεράκι πολλὰ εὐμορφον, μὲ μίαν ἄλυσσον χρυσῆν εἰς τὰ ποδάρια ἐγκοσμημένην μὲ ρουμπίνια καὶ διαμάντια.

Ὁ Καλάφ ποῦ ἦτον καλὰ παιδευμένος εἰς τὴν τέχνην τῶν γερακιῶν, τὸ ἔκραξε καὶ ἤλθε καὶ τὸ ἔπιασεν. Αὐτὸς κατὰ πῶς ἐστοχάσθη, ἀπέκασεν ὅτι αὐτὸ τὸ γεράκι θὰ ἦτον τοῦ βασιλέως, τοῦ τόπου ἐκείνου, καὶ κατὰ πῶς ἐστοχάσθη ἔτσι ἦτον. Ἐπειδὴ αὐτὸ

τὸ γεράκι τὴν ἵπερασμένην τὸ εἶχε χάσει ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ κυνήγι, διὰ τὸ ἔποτον τοῦ ἑκακοφάνη τόσον ποῦ ἐκινδύνευε νὰ χαθῆ ἀπὸ τὴν θλίψιν του, τόσῃν ἀγάπῃν εἶχε δι' αὐτό, διὰ τὸ ἔποτον εἶχε τάξει, ὅτι ὁποῖος ἤθελε τὸ εὔρει καὶ τὸ φέρει νὰ τοῦ δίδῃ τρεῖς χάρες ποῦ ἤθελε ζητήσῃ.

Ὁ Καλάφ τέλος πάντων γνωρίζοντας ὅτι ἦτον τοῦ Βασιλέως τὸ ἐπῆρε καὶ τὸ ἔφερεν εἰς τὴν τέντα τοῦ Βασιλέως. Ὁ Βασιλεὺς ὄλος χαρά, ἔτρεξε καὶ ἐπῆρε τὸ γεράκι του, καὶ τὸ ἐφίλησε μὲ μέγαν πόθον· ἔπειτα γυρίζοντας πρὸς τὸν Καλάφ τοῦ λέγει· τί ἄνθρωπος εἶσαι ἐσύ, ἀγαπημένε μου; μοῦ φαίνεται πῶς εἶσαι ξένος, πές μου τὸ λοιπὸν πῶς εὐρίσκεσαι ἐδῶ; Αὐθέντη, τοῦ ἀπεκρίθη ὁ Καλάφ· ἐγὼ εἶμαι υἱὸς ἐνὸς πραγματευτοῦ ἀπὸ τὴν Βύσαν, ὁ ἔποιος εἶχε πολλὰ πλοῦτη, καὶ ταξειδεύοντας μὲ αὐτὸν καὶ μὲ τὴν μητέρα μου διὰ νὰ πάμε εἰς τὸ Μπαγδάτ, ἐσυναπαντήσαμε κλέπτες εἰς τὴν στραταν καὶ μᾶς ἐγδυσαν ἀπὸ ὅ,τι εἶχαμεν, καὶ ζητώντας ἐλεημοσύνην ἐφθάσαμεν ἕως ἐδῶ. Εἶμαι πολλὰ εὐχαριστημένος τοῦ ἀπεκρίθη ὁ Βασιλεὺς, ποῦ σοῦ ἔτυχεν ἐσένα ἢ τύχη νὰ εὔρης τὸ γεράκι μου, ἐπειδὴ καὶ ἔταξα μὲ ὄρκον, ὅτι ὁποῖος ἤθελε τὸ εὔρει καὶ μοῦ τὸ φέρει νὰ τοῦ κάμω τρεῖς χάρες ποῦ θὰ ἤθελε ζητήσῃ· τὸ λοιπὸν ζήτησε ὅ,τι ἀγαπᾷ καὶ θέλει σοῦ δοθῆ. Ἐπειδὴ καὶ ὀρίζεις ἀπεκρίθη ὁ Καλάφ, νὰ σοῦ ζητήσω τρεῖς χάρες, ἰδοὺ τὲς ζητῶ· ἐγὼ κατὰ πρῶτον ἤθελα ὁ πατέρας μου καὶ ἡ μητέρα μου, οἱ ὅποιοι εὐρίσκονται εἰς τὸ πτωχοδοχεῖον, νὰ ἤθειλες τοὺς διορίσει τὴν ζωτροφίαν τοὺς ἐπὶ ζωῆς τοὺς, καὶ νὰ τοὺς κρατήσῃς εἰς τὸ παλάτι σου ὡσὰν ἀξιωματικούς. Δεύτερον νὰ μοῦ δώσης ἐμένα ἕνα καλὸν ἄλογον ἄρματωμένον μὲ δλα του τὰ χρειαζόμενα. Καὶ τρίτον μίαν φορεσίαν πλουσίαν καὶ μίαν σακκοῦλαν μὲ φλωριά γεμάτην, διὰ νὰ ἠμπορέσω νὰ κάμω ἕνα ταξειδί τῆς ἀρεσκείας μου ποῦ ἔχω μελετημένον. Ἡ ζήτησές σου θέλουν πληρωθῆ, τοῦ εἶπεν ὁ Βασιλεὺς· φέρε μου ἐδῶ σήμερον τοὺς γονεῖς σου καὶ θέλω τοὺς περιποιηθῆ καθὼς μοῦ εἶπες, καὶ αὔριον θέλω σοῦ δώσει τὸ ἄλογον, καὶ τὰ λοιπὰ ποῦ ἐζήτησες. Ὁ Καλάφ ἐπροσκύνησε τὸν Βασιλέα ἔπειτα ἦλθεν ἐκεῖ ποῦ ἦσαν οἱ γονεῖς του, καὶ τοὺς ἀνήγγειλε τὴν προμήθειαν τοῦ Οὐρανοῦ ποῦ τοὺς ἐξαπέστειλεν. Αὐτωνῶν ἐπροξενήθη μεγάλη ἀγαλλίασις δι' αὐτὴν τὴν εἶδησιν, καὶ ἀκολουθῶντες τὸν Κα-

λάφ, τοὺς ἐπῆγε καὶ τοὺς ἐπαράστησε τοῦ Βασιλέως. Ὁ Βασιλεὺς τοὺς ἐδέχθη μὲ πολλήν περιποίησιν, καὶ τοὺς ἐδιώρισε τὰ ἀναγκαῖα τοὺς κατὰ πῶς ἔταξε, καὶ ἔμειναν πολλὰ εὐχαριστημένοι.

Τὴν ἐρχομένην ἡμέραν ὁ Καλάφ ἐνδύθη τὰ πλούσια φορέματα ποῦ ἔλαβεν ἀπὸ χειρὸς τοῦ Βασιλέως, μὲ ἓνα σπαθί πολύτιμον καὶ ἄλλα στολίδια, ὁμοίως καὶ μίαν σακκοῦλαν γεμάτην φλωριά. Ἐπειτα τοῦ ἔφεραν τὸ ἄλογον στολισμένον, καὶ εὐχαριστῶντας τὸν Βασιλέα, ἐκαβαλλίκευσε τὸ ἄλογον καὶ ἀνεχώρησε, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν τέντα τῶν γονέων του, ποῦ τοὺς τὴν ἐδιώρισε ὁ Βασιλεὺς. Αὐτῶν εἶπεν ὁ Καλάφ, πῶς ἔχοντας ἐπιθυμίαν διὰ νὰ ἰδῆ τὸ περίφημον βασίλειον τῆς Κίνας, ἀποφάσισε διὰ νὰ πηγαίῃ ἐκεῖ, διὰ νὰ πασχίσῃ μήπως καὶ ἡμπορέσῃ νὰ ἀλλάξῃ καλύτερην τύχην. Οἱ γονεῖς του τὸν ἐπήκουσαν, καὶ παίρνοντας τὴν εὐχὴν τοὺς ἐμείσευσε διὰ τὴν Κίναν.

Φθάνοντας δὲ εἰς τὸ Πεκίνον καθέδραν τοῦ βασιλείου τῆς Κίνας, ἐπῆγε καὶ κατέβηκε εἰς ἓνα σπήτι μιᾶς γηραλέας χήρας· καὶ εὐθὺς ποῦ ἐξεπέζεισεν ἔδωσε θέλημα τῆς χήρας νὰ στείλῃ κανένα νὰ πάρῃ τίποτε διὰ νὰ φάγῃ. Ἡ χήρα ἐν τῷ ἅμα ἔστειλεν ἓνα παιδίον διὰ νὰ ψωνίσῃ τὰ ἀναγκαῖα. Εἰς αὐτὸ τὸ ἀναμεταξὺ ὁ Καλάφ ἐρώτησε τὴν γραῖαν περὶ τῶν ἡθῶν τοῦ τόπου, πόσον λαὸν περιέχει, καὶ ἄλλα· τέλος πάντων ἡ ὁμιλία τοὺς ἔπεσεν ἐπάνω εἰς τὸν βασιλέα τῆς Κίνας. Εἶπέ μου, τῆς λέγει ὁ Καλάφ, ὁ βασιλεὺς εἶνε καλῶν ἡθῶν; ἀγαπᾷ τὸν λαὸν του; τὸν κ. βερνᾷ μὲ ἐπιμέλειαν; Ναί, τοῦ ἀπεκρίθη ἡ χήρα· αὐτὸς εἶνε ὁ πλέον καλῦτερος βασιλεὺς ποῦ ἔλαβεν ἡ Κίνα, καὶ τὸ ὄνομά του εἶνε φημισμένον διὰ τὴν μεγάλην του καλωσύνην. Τὸ λοιπὸν ἀπὸ ἐκεῖνο ποῦ μοῦ λές εἶπεν ὁ Καλάφ, κρίνω ὅτι πρέπει νὰ εἶνε ὁ πλέον εὐτυχισμένος Μονάρχης τοῦ κόσμου. Αὐτὸς μὲ ὄλον τοῦτο δὲν ἡμπορεῖ νὰ εἶνε τοιοῦτος, ἐξαναεῖπεν ἡ γραῖα, ἐπειδὴ καὶ τὴν ἀνάπαυσιν τῆς ζωῆς του τὴν συγχίζει πολλὰ ἡ βασιλοπούλα Τουρανδότη, θυγάτηρ του μονογενῆς. Καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν ξαναπεκρίθη ὁ Καλάφ, εἶνε αὐτὴ μία τυραννία δι' αὐτόν. Ναί, τοῦ εἶπεν ἡ γραῖα, ἡμπορῶ μὲ θεμέλιον νὰ σοῦ διηγηθῶ τὰ περὶ αὐτῆς, ἐπειδὴ καὶ ἡ θυγατέρα μου, ποῦ εἶνε εἰς τὴν δούλευσίν της, μοῦ τὰ ἐδιηγήθη ἡξέυροντάς τα ὄλα.

Αὐτὴ ἡ βασιλοπούλα ἡκολούθησεν ἐκεῖνην, εἶνε εἰς ἡλικίαν δέ-

κα ἐννέα χρονῶν, καὶ εἶνε τόσον εὐμορφος ποῦ κανεὶς ζωγράφος ἀπὸ τοὺς πλέον ἐξαιρέτους δὲν ἤμπυρετε νὰ τῆς παρομοίωσῃ τὴν εὐμορφιάν της. Ὅθεν τὰ κάλλη της καὶ ἡ φήμη της διεσπάρθη εἰς πολλὰ βασίλεια, ἡ ὁποία φήμη δὲν ἔκαμεν ἄλλο παρὰ νὰ προξενήσῃ κακὰ ἀποτελέσματα. Αὐτὴ ἀνταμώνει εἰς τὴν ὠραιότητα ἓνα πνεῦμα τόσον νόστιμον καὶ ἐπιτήδειον, αὐτὴ ἠξεῖρει δικάφρονες γλῶσσες· ὁμοίως ἀκόμη τὴν ἀριθμητικὴν, γεωγραφίαν, φιλοσοφίαν, μαθηματικὴν, τοὺς νόμους καὶ κοντολογίᾳ ὅλες τὰς ἐπιστῆμες· μὰ ἡ ὠραιότης της καὶ ἡ μάθησίς της μένουσιν εἰς τὰ σκότη, ἀπὸ μίαν σκληροκάρδιον ἀπανθρωπότητα ποῦ ἔχει χωρὶς παράδειγμα. Εἶνε δύο χρόνοι ποῦ ὁ βασιλεὺς τῆς Θέμπας ἔστειλε καὶ τὴν ἐζήτησε διὰ γυναικᾶ του μὲ τὸ νὰ ἤκουσε τὴν φήμην της. Ὁ πατέρας της ἔχοντας ἐπιθυμίαν διὰ νὰ κάμῃ μὲ αὐτὴν ἐδικασύνην, τὸ ἀνήγγειλε τῆς θυγατρὸς του. Αὐτὴ ἡ ὑπερήφανη βασιλοπούλα μὲ τὸ νὰ τῆς ἐφαίνονταν οἱ ἄνδρες ἓνα πλάσμα καταφρονεμένον, καὶ ἔχοντας πολὺ μῖσος πρὸς αὐτούς, ἐδέχθη μὲ καταφρόνουν τὴν συμβουλήν τοῦ πατρὸς της. Ὁ βασιλεὺς ἐθυμώθη ἐναντίον της καὶ τὴν ἐφοβέρισεν ὅτι ἀνίσως καὶ δὲν τὸν ὑπακούσει θέλει κάμει μὲ τὸ στανεῖν νὰ τὸ στέρξῃ. Αὐτηνῆς τῆς ἑκακοφάνῃ αὐτὸ τόσον, ποῦ ἔπεσεν ἀπὸ τὴν πίκραν της εἰς τὸ κρεβάτι ἄρρωστη. Οἱ ἰατροὶ γνωρίζοντας τὴν αἰτίαν τῆς ἀρρώστιας της, εἶπαν τοῦ βασιλέως, ὅτι ὅλα τὰ ἰατρικὰ τοὺς ἦτον ἀνωφελῆ, καὶ ὅτι ἡ βασιλοπούλα ἀπέθνησκεν ἂν στέκη στερεὸς διὰ νὰ τὴν ὑποχρεώσῃ νὰ στεφανωθῇ τὸν βασιλέα τῆς Θέμπας.

Τότε ὁ βασιλεὺς, ὁ ὁποῖος πολλὰ τὴν ἀγαποῦσε, φοβούμενος τὸν κίνδυνον ποῦ ἦτον ἐπῆγε διὰ νὰ τὴν ἰδῇ, καὶ ἐκεῖ τὴν ἐβεβλίωσε πῶς δὲν θέλει τῆς μιλήσῃ πλέον περὶ ταύτης τῆς ὑπανδρείας. Ἐτοῦτο δὲν φθάνει, ἀπεκρίθη ἡ βασιλοπούλα, ἀπεφάσισα διὰ νὰ ἀποθάνω, ὁπόταν δὲν μοῦ ἤτελες κάμει ἐκεῖνα, ποῦ ἔχω διὰ νὰ σοῦ εἰπῶ, μὲ ὄρκον, ποῦ νὰ μὴ μὲ παρακούσῃς. Ὁ βασιλεὺς τῆς ἔταξε, καὶ ἔκαμε καὶ φοβερὸν ὄρκον διὰ νὰ τὴν ὑπακούσῃ εἰς ὅτι τοῦ ἠθέληεν εἰπεῖ. Τότε ἡ βασιλοπούλα λέγει· Θέλω νὰ στείλῃς παντοῦ ὀρισμὸν μὲ διαλαλητάδες ποῦ νὰ κηρύξουν ὅτι ὅλα τὰ βασιλόπουλα ποῦ θέλουν μὲ ζητήσῃ, κανένα νὰ μὴ μὲ στεφανωθῇ, ἂν πρῶτον δὲν μοῦ ἠθελε διαλύσῃ τὰ ἀνίγμματα ἢ ἀπορί-

ας ποῦ ἔχω νὰ τοῦ προβάλλω ἔμπροσθεν εἰς τοὺς διδασκάλους καὶ σφοδρὸς καὶ ἂν μοῦ ἀποκριθῆ σωστά, καὶ μοῦ τὰ διαλύσῃ, θέλω τοῦ εἶμαι γυναῖκα· εἰδὲ μὴ καὶ δὲν ἡμπορέσει νὰ ἀποκριθῆ καὶ νὰ τὰ διαλύσῃ, νὰ τοῦ κόπτεται τὸ κεφάλι εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ παλατιοῦ σου.

Ὁ βασιλεὺς ἐμετανόητε ποῦ ἔκαμε τὸν ὄρκιον· ἐπειδὴ καὶ ἦτον πολλὰ σκληρὸν τὸ ζήτημὰ τῆς· μὰ στοχαζόμενος ποῦ κάνεις δὲν ἤθελε βάλλει τὴν ζωὴν του εἰς ἓνα τέτοιον κίνδυνον, τὴν ἐβεβαίωσε πῶς θέλει τὴν ὑπακούσει, καὶ ἐν τῷ ἄμα ἔστειλε διαλαλητάδες διὰ νὰ κηρύξουν αὐτὸ τὸ πρόσταγμα. Καὶ ἡ βασιλοπούλα βλέποντας ὅτι ἐγίνε τὸ θέλημά τῆς, ἐξανάλαβε τὴν ὑγείαν τῆς εἰς ὀλίγον καιρὸν.

Ὡς τόσον ἡ φήμη τῆς ὠραιότητός τῆς, καὶ ἡ διαλάλησις τοῦ βασιλέως, ἐτράβηξε πολλὰ βασιλόπουλα ἀπὸ διάφορα μέρη εἰς τὸ Πεκίνο· τὰ ὅποια ἔχοντας κάθε ἓνα καλὴν γνώμην εἰς τὸ ἴδιόν τους πνεῦμα, ὅτι θὰ διαλύσουν τὰς ἀπορίας τῆς βασιλοπούλας, ἔτρεχαν ὡσάν οἱ τυφλοὶ εἰς τὸν θάνατον, μὴν ἡμπορῶντας κάνεις νὰ διαλύσῃ κανένα ἀπὸ τὰ αἰνίγματα τῆς, καὶ κάθε ὀλίγον δὲν ἠκούετο ἄλλοι παρὰ θάνατος τῶν βασιλοπούλων· καὶ ἐκεῖνο ποῦ θλίβει τὸν λαὸν σήμερον, εἶνε ὁ θάνατος ἐνὸς βασιλοπούλου νέου, ποῦ ἀπόψε ἔχει νὰ ἀκολουθήσῃ, τὸ ὅποιον διὰ κακὴν του τύχην ἦλθεν ἐδῶ. Ὁ Καλάφ ἔστειλε πολλὰ ἐπιμελῆς διὰ νὰ ἀκούσῃ τὰ ἔσα ἢ γραῖα τοῦ ἐδίηγοῦνταν, καὶ τῆς εἶπε. Μοῦ φκίνεται, μητέρα μου, πολλὰ δύσκολον, ὅτι ἡ βασιλοπούλα θὰ εἶναι τόσον σκληρὴ καὶ θὰ χαίρεται τὸν θάνατον τῶν βασιλοπούλων νέων· καὶ τὸ περισσότερο ποῦ αὐτὰ τὰ βασιλόπουλα εἶναι τόσον ἄφρονα, νὰ ὑπάρχουν νὰ κινδυνεύουν τὴν ζωὴν τους εἰς τέτοιον τρόπον, μὴ παίρνοντας παράδειγμα ὁ ἓνας ἀπὸ τὸν ἄλλον.

Αὐθόνητη, εἶπεν ἡ γραῖα, πίστευσε εἰς τὰ ὅσα σοῦ λέγω, διατὶ ἡ ἄκρα ὠραιότης τῆς Βασιλοπούλας εἶναι τόση, ποῦ ὅσις τὴν ἰδῆ ἐβγαίνει ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν του καὶ δὲν στοχαζεται τὸν θάνατον διὰ τὸ οὐδέν. Καὶ πῶς αὐτὰ τὰ αἰνίγματα, ἀπεκρίθη ὁ Καλάφ, εἶναι τόσον σκοτεινά, ποῦ νὰ μὴν εἶναι κανεὶς νὰ τὰ ἐξηγήσῃ, ἐτοῦτο εἶναι πολὺ, δὲν τὸ πιστεύω. Εἰς αὐτὸ τὸ ἀναμεταξὺ ποῦ αὐτοὶ ἐδιηγοῦνταν, ἦλθε νύκτα, καὶ ἀκούουν τόσα τύμπανα τῆς δικαιοσύνης, ποῦ ἐλαλοῦσαν εἰς ὄλην τὴν χώραν. Ὁ Καλάφ ἐρώτησε τί θέλει νὰ

εἶποῦν αὐτὰ τὰ λαλήματα· καὶ ἡ γραῖα τοῦ εἶπεν, ὅτι αὐτὰ ἐδίδαν εἶδῃσιν τοῦ λαοῦ, ὅτι ἐμελλε νὰ θανατώσῃ τὸ δυστυχισμένον βασιλόπουλον ποῦ σοῦ ἐδιηγήθηκα, ἐπειδὴ καὶ δὲν ἐδιάλυσε τὰ αἰνίγματα τῆς βασιλοπούλας. Ὁ Καλάφ περιεργος διὰ νὰ ἰδῇ ἕνα τέτοιον θάνατον, ἐβγήκεν ἀπὸ τὸ σπήτι του, καὶ ὑπῆγεν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ βασιλέως, ἐκεῖ ποῦ ἐμελλον νὰ θανατώσῃ τὸ βασιλόπουλον.

Αὐτὸς εἶδεν εἰς τὴν ἕμέσῃ νὰ κρεβάτι ὑψηλόν, εἰς τὸ ἔπιον ἦτον τὸ βασιλόπουλον ποῦ ἀνέμενε τὸν θάνατον· καὶ ὕστερα ἀπὸ τόσες παράταξες, καὶ φωτοχυσίες, καὶ ἄλλα, ἀνέβη ὁ τζελάτης καὶ τοῦ ἔκοψε τὸ κεφάλι· ἔπειτα ὑπῆγαν τέσσαρες ἱερεῖς Κινέζοι, καὶ τοῦ ἐσήκωσαν τὸ κορμί με μεγάλην παρρησίαν, νὰ τὸ θάψουν ἐκεῖ ποῦ εἶχαν θαμμένα καὶ τὰ ἄλλα βασιλόπουλα. Ὁ Καλάφ ἐμεινεν ἔκστατικὸς εἰς ἕνα τέτοιον θέαμα, καὶ ἐβλασφημοῦσε κατὰ πολλὰ τὴν ὠμότητα τῆς βασιλοπούλας, καὶ ἔλεγε με τὸν ἑαυτὸν του· ὅσον καὶ ἂν ἤθελεν ἦτον ὠραία, διὰ τὴν σκληρότητά της μένον πρέπει νὰ τὴν βδελύττεται καθέννας, καὶ ὄχι νὰ πιάσῃ ἀγάπην δι' αὐτήν, καὶ νὰ κινδυνεύσῃ εἰς τέτοιον τρόπον τὴν ζωὴν του. Ἐκεῖ ποῦ αὐτὸς ἐστοχάζετο αὐτά, βλέπει κοντὰ του ἕνα ἄνθρωπον ποῦ ἐκλαιγε πικρῶς. Ὁ Καλάφ τὸν ἐρωτᾷ μήπως τὸ βασιλόπουλο ἦτον γινώριμόν του.

Ἄ, κύριε, ἀπεκρίθη ἐκεῖνος, ἔτσι νὰ μὴ τὸ εἶχα γνωρίσῃ. Ἐγὼ εἶμαι ὁ λαλᾶς του, ποῦ τὸ ἀνάθρεψα με τὰ χερίά μου, καὶ ἤλπιζα, νὰ τὸ ἰδῶ εἰς τὸν θρόνον τοῦ πατρός του, καὶ τώρα ἡ κακὴ μου τύχη με ἔφερε νὰ τὸ ἰδῶ εἰς τέτοιον τρόπον θανατωμένον. Ἄ, κατηραμένε ζωγράφε, ἀκολούθησε νὰ λέγῃ, ποῦ ἡ κακὴ τύχη σὲ ἔφερεν εἰς τὸ βασίλειόν του, καὶ τοῦ ἐδειξες τὴν εἰκόνα ἐτούτης τῆς σκληρόκαρδης, ἀπὸ τὴν ὅποιαν εὐθὺς ποῦ εἶδε τὴν ὠραιότητά της, ἐτρώθη εἰς τὴν καρδίαν, καὶ ἀποφάσισε νὰ ἔλθῃ νὰ θυσιάσῃ με τοῦτον τὸν τρόπον, με ὅλα τὰ ἐμπόδια ποῦ ἐπάχισεν ὁ πατέρας του νὰ τοῦ κάμῃ. Ἐτούτη ἡ κατηραμένη εἰκόνα εἶνε ἡ αἰτία τῆς θυσίας του· καὶ οὕτω λέγοντας ἔβγαλε τὴν εἰκόνα τῆς ποῦ τὴν εἶχεν αὐτός, καὶ τὴν ἔρριξε κατὰ γῆς με θυμόν, ἔπειτα ἐμίσειεν·

Ὁ Καλάφ ἐπῆρε τὴν εἰκόνα τῆς βασιλοπούλας ποῦ ἦτον κατὰ γῆς, διὰ νὰ τὴν θεωρήσῃ τὴν ἐρχομένην ἡμέραν, ἐπειδὴ τότε ἦτον νύ·

κτα. Εὐθύς ποῦ ἐφάνη ἡ ἡμέρα ὁ Καλάφ ἀνοιξε τὸ κουτί δπου ἦταν ἐκείνη ἡ εἰκόνα· μὰ ἐστάθη συλλογισμένος πριν νὰ τὴν θεωρήσῃ. Τί μέλλει νὰ κάμω, ἐρώναξε, χρεωστῶ νὰ παρουσιάσω εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς μου ἓνα ὑποκείμενον τόσον κινδυνώδες; στοχάστου, ὦ Καλάφ, στοχίσου τὰ ἀποτελέσματα τὰ θλιβερὰ ποῦ αὐτὴ ἐπροξένησε, καὶ προξενεῖ. Μὴ κυττάξης αὐτὴν τὴν ζωγραφιάν, ἀντιστάσου εἰς τὴν θέλησίν σου, ποῦ σὲ βιάζει, διὰ νὰ μὴ σοῦ συμβῆ καὶ ἔσένα κανένα κακὸν ἀποτέλεσμα. Μὰ τί λέγω, μία εἰκόνα μέλλει νὰ με φοβίσῃ τόσον; ἂν μέλλω νὰ ἀγαπήσω τὴν βασιλοπούλαν, πρέπει νὰ εἶνε γραμμένον εἰς τὸν Οὐρανόν, τὸ ὅποιον δὲν θέλω τὸ ἀποφύγει· μὰ μίαν εἰκόνα ἤμπορεῖ τινὰς νὰ τὴν θεωρήσῃ ἀδιαφόρως· ἤθελα εἶμαι πολλὰ ἀδύνατος, ὥστε ἡ θεωρία διαφόρων χρωμάτων νὰ μοῦ σαλεύσῃ τὸν νοῦν· ἄς μὴ φοβηθῶ τὸ λοιπόν· ἄς θεωρήσω ἀδιαφόρως ἐτούτην τὴν φθοροποιάν μορφήν, νὰ ἰδῶ ἂν ἔχῃ τὴν ἐνέργειαν, ποῦ νὰ μοῦ συγχίση τὸν νοῦν μου τὸν σταθερόν. Ἔτσι τάζοντας ὁ Καλάφ νὰ θεωρήσῃ τὴν εἰκόνα μὲ σταθερότητα, χωρὶς νὰ τὸν συγχίση μὲ κανένα τρόπον, ἄρχισε νὰ τὴν θεωρῇ· τὴν κυττάζει, τὴν ἐξετάζει, στοχάζεται τὴν ὠραιότητα τοῦ προσώπου, τὴν τελειότητα τῆς μορφῆς της, τὴν ζωντανωσύνην τῶν ὀφθαλμῶν της, τὸ στόμα, τὰ μάγουλα καὶ τὰ λοιπά. Ἐξαισιῶς τέλεια, καὶ ὠραία. Καὶ ἀφοῦ καταλεπτῶς τὰ ἐθεώρησε μένει θαυμασμένος μὲ μίαν τέτοιαν γλυκεῖαν καὶ ὠραίαν μορφήν· καὶ μὲ δλον ποῦ τὴν ἐκύτταξε μὲ κάποιαν ἀντίρρησιν, ἔμεινε τέλος πάντων λαβωμένος ἀπὸ τὴν εὐμορψιάν της.

Μία σύγχυσις αἰφνιδία τὸν περιπλέκει χωρὶς νὰ τὴν ἀπεικάζῃ· τί φλόγα λέγει ἔξαρκος μὲ καίει; ποίαν σύγχυσιν προξενεῖ εἰς τὰς αἰσθησάς μου ἐτούτη ἡ εἰκόνα. Δίκαιε Οὐρανέ, εἶνε τούτη ἡ τύχη δλων ἐκείνων ποῦ ἐθεώρησαν ἐτούτην τὴν ζωγραφιάν, νὰ ἀγαπήσουν τὴν ἀπάνθρωπον, καὶ σκληροκαρδὸν βασιλοπούλαν ποῦ παρασταίνει; ἄλλοι εἰς ἐμέ· γροικῶ ἄρκετὰ ὅτι αὐτὴ κάνει καὶ εἰς ἐμὲ ἐκεῖνο τὸ ἴδιον ποῦ ἔκαμε καὶ εἰς τὸ βασιλόπουλον ποῦ τὴν εἶχε· ποία μεταλλαγὴ εἶνε τούτη, ὦ μεγάλη Θεέ; Ἐγὼ ὀλίγον ἐμπροσθήτερα δὲν ἐκαταλάμβανα πῶς ἤμποροῦσε νὰ δοθῇ μίξ ζωγραφιὰ νὰ κάμῃ τέτοιον ἀποτέλεσμα, καὶ νὰ πηγαίνουν ὡσὰν τυφλοὶ νὰ θανατώνωνται, καὶ τώρα νὰ μὴ βλέπω πρᾶγμα ποῦ νὰ μοῦ φοβε-

ρίζη τὸν θάνατον; ὄχι, βασίλισσα ἀπαρομοιοαστή, ἀκολούθησεν αὐ-
τὸς θεωρῶντας με βλέμμα γλυκὺ τὴν εἰκόνα, κἀνένα ἐμπόδιον δὲν
με κρατεῖ· ἐγὼ σὲ ἀγαπῶ με ὄλον ποῦ εἶσαι σκληρὴ, καὶ ἀποφα-
σίζω ἐτούτην τὴν ὥραν ἢ νὰ σὲ κερδίσω, ἢ νὰ ἀποθάνω καὶ ἐγὼ
διὰ τὴν ἀγαπὴν σου μαζί με τοὺς ἄλλους. Καὶ οὕτω λέγοντας,
ἀποφάσισε διὰ νὰ ὑπάγῃ, νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὸν βασιλέα τῆς Κί-



Οἱ σκλάβες ἄρχισαν νὰ περικυκλώνουν
τὸν Ταλιμούχ. (Σελς 401)

νας, τὸν πατέρα της, διὰ νὰ ζητήσῃ θέλημα νὰ φιλονεικήσῃ με τὴν
θυγατέρα του.

Τότε ὁ Καλάφ ἐνδυνόμενος με λαμπρὰ φορέματα, καὶ καπνι-
ζόμενος με εὐωδιαστικὰ ἀρώματα ἐφαίνετο ὠραιότερος ἀπὸ τὸν
ἥλιον, καὶ οὕτω στολισμένος ἐφθασεν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Βασιλέως.
Ἐνας Ὀρφικιάλος βασιλικὸς βλέπωντάς τον ὅτι ἦτον ξένος, τὸν ἠ-
ρώτησε, τί γυρεύει εἰς ἐκείνην τὴν αὐλὴν. Ἐγὼ εἶμαι ἓνα Βασι-
λόπουλον ξένον, τοῦ ἀπεκρίθη ὁ Καλάφ, καὶ ἔρχομαι νὰ παρουσι-

σιασθῶ εἰς τὸν Βασιλέα διὰ νὰ ἀποκριθῶ εἰς τὰ αἰνίγματα τῆς βασιλοπούλας θυγατρὸς του. Ὁ Ὀφφικιάλος εἰς τέτοιαν ἐμιλίαν κυττάζοντάς τον μὲ ἔκστασιν τοῦ εἶπε Βασιλόπουλον, ἤξεύρεις ἐσὺ πῶς ἐδῶ ἔρχεσαι νὰ ζητήσης τὸν θάνατον; ἐσὺ ἤθελες κάμει καλύτερα νὰ σταθῆς εἰς τὸν τόπον σου, παρὰ τοῦ ἀποφάσισης νὰ ἔλθῃς νὰ χάσῃς τὴν ζωὴν σου. Γύρισε ὀπίσω, σὲ συμβουλεύω, καὶ μὴ πλανᾶσαι ἀπὸ μιαν ματαίαν ἐλπίδα, νὰ ἀποκτήσης τὴν σκληρὰν βασιλοπούλαν Τουρανδότην, ἐπειδὴ μὲ τὰ δυσκολώτατα αἰνίγματα τῆς θέλει σὲ στείλει εἰς τὸν θάνατον. Ἐγὼ σὲ εὐχαριστῶ, ἀπεκρίθη ὁ Καλάφ, διὰ τὴν καλὴν σου συμβουλήν, μὰ ἐγὼ ἤξεύρω πῶς δὲν ἤλθα ἐδῶ, διὰ νὰ ξαναγυρίσω ὀπίσω. Σύρε τὸ λοιπὸν εἰς τὸν θάνατον, τοῦ ἀπεκρίθη ὁ Ὀφφικιάλλος μὲ θυμὸν, ἐπειδὴ καὶ δὲν ἀκούεις τὸ συμφέρον σου καὶ οὕτω τὸν ἄφησε καὶ ἐμπῆκεν εἰς τὸ παλάτι. Καὶ ἐκεῖ τοῦ ἐμβαινεῖν ἄκουεν ἄλλους νὰ λέγουν, πόσον ὠραῖον εἶνε τοῦτο τὸ βασιλόπουλον, καὶ ἁμαρτία εἶνε νὰ ἀποθάνῃ ἔτσι ἀδίκως.

Τέλος πάντων ὁ Καλάφ ἐφθασεν ἐκεῖ τοῦ ὁ Βασιλεὺς ἔστεκε καὶ ἔδιδε ἀκρόασιν τοῦ λαοῦ. Αὐτὸς ἔστεκεν εἰς ὑψηλὸν θρόνον καμωμένον εἰς μορφήν Δράκου, ἐγκοσμημένον μὲ πολυτίμες πέτρες, καὶ εἶχεν ἐλόγυρα τοῦ θρόνου του πολλοὺς φύλακας μὲ τὰ σπαθιά γυμνά εἰς τὰ χέρια· ὁ ὁποῖος βλέποντας τὸν Καλάφ ἔστειλεν ἓνα του φύλακα διὰ νὰ τὸν ἐξετάσῃ τὸ τί εἶνε ὁ ἐρχομὸς του ἐκεῖ. Ὁ Καλάφ τοῦ ἐφάνέρωσε τὴν γνώμην του, λέγοντάς του, εἶπέ τοῦ Βασιλέως πῶς εἶμαι ἓνα βασιλόπουλο ξένον, καὶ πῶς ἤλθα διὰ νὰ λάβω τὴν τιμὴν νὰ γίνω γαμβρὸς του. Ὁ Ἄλτουν Χάν, βασιλεὺς τῆς Κίνας, εὐθύς τοῦ ἤκουσε τὴν αἰτίαν τοῦ ἐρχομοῦ του, ἀλλάξε ἡ ὄψις του καὶ ἐμεινεν ὡσάν νεκρὸς· καὶ ἀφοῦ ἐσυνῆλθεν, ἐκάτεβη ἀπὸ τὸν θρόνον του, καὶ ἐπλησίασεν εἰς τὸν Καλάφ λέγοντάς του· νέε τολμηρέ· ἤξεύρεις ἐσὺ, τοῦ εἶπε, τὴν σκληρὰν ἀπόφασίν μου, καὶ τὸ δυστυχισμένον ἀποτελέσμα δσων ἕως τὴν σήμερον ἠθέλησαν νὰ σταθοῦν πεισματικῶς εἰς τὸ νὰ φελήσουν νὰ λάβουν τὴν βασιλοπούλαν θυγατέρα μου; Ναί, βασιλέα, ἀπεκρίθη ὁ Καλάφ, γνωρίζω ὅλον τὸν κίνδυνον, εἰς τὸν ὅποιον βάνομαι, καὶ οἱ ὀφθαλμοί μου εἶνε μάρτυρες εἰς ἐκείνον τὸν θάνατον, τοῦ ἔδωσες ἐχθῆς τοῦ ἄλλου βασιλοπούλου, μὰ ἐγὼ ἐλπίζω νὰ διαλύσω τὰ ζη-

τῆματα τῆς θυγατρὸς σου καὶ νὰ μὴ κινδυνεύσω ὡσάν οἱ ἄλλοι.

Τότε ὁ βασιλεὺς ἄρχισε νὰ τὸν μιλή με κάθε γλυκύτητα, καὶ με κάθε λογῆς τρόπον διὰ νὰ τὸν ἀποκέψη ἀπὸ τοιαύτην ἀπόφασιν, ἐπειδὴ καὶ τοῦ ἐκακοφαίνονταν νὰ χαθῆ ἓνας τέτοιος ὠραίος καὶ εὐγενῆς νέος, ποῦ κατὰ ἀλήθειαν ἦτον· μὰ ὅλα τὰ λόγια του δὲν ἔπιασαν κανένα τόπον. Τότε ὁ βασιλεὺς βλέποντας τὸ ἀμετάθετον τῆς γνώμης του, τὸν ἀπέστειλε λέγοντάς του· σύρε εἰς τὴν κοιτίαν σου, στοχάσου καταλειπτῶς τὸν κίνδυνον τῆς ζωῆς σου, συμβουλεύσου με τοὺς φίλους σου, καὶ αὐριον ἔλα ἐδῶ με ἄλλην ἀπόφασιν. Ὁ Καλάφ ἐβγήκε πολλὰ θλιμμένος, ποῦ δὲν ἔλαβε τὸ ποθοῦμενον ἐκείνην τὴν ἡμέραν. Ὅμως τὸ ταχὺ τῆς ἄλλης ἡμέρας ἐστάθη ὁ πρῶτος ποῦ ἐπαρουσιάσθη εἰς τὸν βασιλεῖα με τὴν αὐτὴν γνώμην. Ὁ βασιλεὺς βλέποντάς τον πάλιν εἰς τὴν αὐτὴν γνώμην, καὶ μὴ ἠμπορῶντας νὰ τὸν κάμῃ νὰ τὴν ἀλλάξῃ με νέες παρακίησες, ἀπεφάσισε με μεγάλην του θλίψιν τὴν ἐρχομένην ἡμέραν νὰ γένη ἢ συνάθροισις ἢ συνειθισμένη ἀπὸ τοὺς σοφοὺς καὶ διδασκάλους τῆς Κίνας, ποῦ ἔμπροσθεν εἰς αὐτουνοὺς ἔμελλε νὰ γένουν τὰ αἰνίγματα, διὰ νὰ ἀποφασίσουν ἂν οἱ διάλυσε γίνονται σωσιές ἢ ὄχι.

Ὡς τόσον ὁ Καλάφ γυριζόμενος εἰς τὸ σπήτι του ἐμπῆκεν εἰς διαφόρους λογισμοὺς, στοχαζόμενος τὲς νοθεσίαις ποῦ τοῦ ἔγιναν ἀπὸ τὸν βασιλέα καὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους διὰ νὰ μὴν ἔμβῃ εἰς τέτοιον κίνδυνον· μὰ τέλος πάντων ἐνικήθη ἀπὸ τὸν ἔρωτα ποῦ τὸν εἶχε λαβώσῃ, ἢ νὰ ἀποθάνῃ ἢ νὰ θριαμβεύσῃ, με τὸ νὰ ἐθαρρεύονταν εἰς τὴν πολυμάθειαν ποῦ καὶ αὐτὸς εἶχεν εἰς κάθε λογῆς ἐπιστήμην. Καὶ οὕτω τὸ ταχὺ ἐσηκώθη καὶ ἐμετάλθεν εἰς τὸν βασιλέα.

Ὁ Βασιλεὺς βλέποντάς τον ἐπρόσταξε με θλίψιν πολλὴν διὰ νὰ γένη ἢ συνάθροισις. Καὶ ἀφοῦ ἐσυνάχθησαν ὅλοι οἱ Σοφοὶ καὶ οἱ Διδασκαλοὶ εἰς τὸ ντιβάνι, ποῦ ἔμελλε νὰ γένη ἢ διάλεξις, ὁ βασιλεὺς ἐπῆγε μοναχὸς του, καὶ ἔβγαλε τὴν βασιλοπούλαν τὴν θυγατέρα του ἔχουσαν σκεπασμένον τὸ πρόσωπόν της, καὶ τὴν ἔφερεν εἰς τὴν μέσσην τοῦ ντιβανίου ποῦ ἦσαν δύο χρυσοὶ θρόνοι, εἰς τοὺς ὁποίους ἀνέβηκαν εἰς τὸν ἕναν ὁ βασιλεὺς καὶ εἰς τὸν ἄλλον ἡ θυγατέρα του. Εἰς τὰ πλευρὰ τῶν θρόνων ἔστεκαν οἱ σωματοφύλακες τοῦ βασιλέως με σπαθιά γυμνά εἰς τὰ χέρια, καὶ δύο σκλάβες πολλὰ ὠραῖες ἔστεκαν κοντὰ εἰς τὸν θρόνον τῆς βασιλοπούλας.

Ἐπειτα ἀπὸ τὸ κάθισμα αὐτῶν, ἐκάθισαν καὶ οἱ ἄλλοι, καθένας εἰς τὸν τόπον του μὲ τὰ κεφάλια σκυπτά, ἔξω ἀπὸ τὸν Καλάφ ποῦ ἐγύριζεν εἰς κάθε μέρος τὸ βλέμμα του χωρὶς κανένα φόβον, καὶ τὸ περισσότερον πρὸς τὴν βασιλοπούλαν, στοχαζόμενος τὸ μεγαλοπρεπέστατόν της φέρισμον.

Τότε ὁ βασιλεὺς γυρίζει πρὸς τὴν θυγατέρα του καὶ λέγει· εἰς ἐσένα στέκει, ἀγαπημένη μου θυγατέρα, νὰ μιλήσης· πρόβαλε εἰς τοῦτο τὸ νέον βασιλόπουλον τὰ αἰνίγματά σου ποῦ ἔχεις ἐτοιμασμένα, καὶ πρᾶκαλῶ τὸν Οὐρανὸν νὰ δώσῃ νὰ τὰ διαλύσῃ διὰ νὰ μὴ χαθῇ ἕνας τέτοιος νέος, διότι εἶναι ἀμαρτία. Ἡ βασιλοπούλα εἰς τοῦτα τὰ λόγια εἶπε· κράζω εἰς μαρτυρίαν τὸν Οὐρανόν, ὅτι δὲν βλέπω παρὰ μὲ μεγάλην μου θλίψιν νὰ ἀποθαίνουν τόσα βασιλόπουλα. Μὰ διατί νὰ εἶναι τόσον ἰσχυρόγνωμα εἰς τὸ νὰ θελήσουν νὰ μὲ ἀπολαύσουν; διατί δὲν μὲ ἀφίνουν εἰς τὴν ἡσυχίαν μου, μόνον ἔρχονται νὰ μοῦ συγχίσουν τὴν ἀνάπαυσιν; Ἐγὼ αὐτὸ τὸ ἐγύρεψα διὰ νὰ μὴ τολμήσῃ κανεὶς νὰ μὲ γυρεύσῃ δια γυναικίκατου μὲ τὸ νὰ μὴν ἔχω ἐπιθυμίαν διὰ νὰ ὑπανδρευθῶ· μὰ σὰν αὐτοὶ θέλουν νὰ βάνουν τὴν ζωὴν τους εἰς τέτοιον κίνδυνον, ἐγὼ δὲν ἔχω τὸ φταίξιμον. Ἦξευρε τὸ λοιπόν, ὦ νέε τολμηρέ, ἀκολούθησεν αὐτὴ γυρίζοντας πρὸς τὸν Καλάφ, ζτι ἐσὺ δὲν θέλεις ἔχει δίκαιον νὰ μὲ ὀνειδίσῃς καὶ νὰ μὲ ὀνομάσῃς σκληρόκαρδον, ἐπὸταν εἰς ὁμοίωσιν τῶν ἄλλων παρομοίων σου θέλει σοῦ τύχει νὰ ὑποφέρῃς σκληρὸν θάνατον. Ἐσὺ μόνος εἶσαι ἢ αἰτία τοῦ θανάτου σου, ἐπειδὴ ἐγὼ δὲν σε ὑποχρεώνω νὰ ἔλθῃς διὰ νὰ μὲ ζητήσῃς, διὰ γυναικίκα σου.

Ὡραιοτάτη μου βασίλισσα, ἀπεκρίθη τὸ βασιλόπουλον Καλάφ, ἐγὼ ἠξεύρω καλῶτατα ὅλον ἐκεῖνο ποῦ ἠμπορεῖ νὰ εἰπῆς ἐπάνω εἰς ἐτούτην τὴν ὑπόθεσιν. Πρόβαλε, ἂν ὀρίζῃς, τὰ αἰνίγματά σου, καὶ ἐγὼ θέλω κάμει τὸ δυνατὸν διὰ νὰ εὕρω τὴν διάλυσιν. Ἄς εἶναι ἀπεκρίθη ἡ Τουρανδότῃ. «Πές μου ποῖον εἶναι ἐκεῖνο τὸ πλᾶσμα, » τὸ ὁποῖον εἶναι εἰς κάθε τόπον φίλος ὅλου τοῦ κόσμου, καὶ ποῦ » δὲν ἠμπορεῖ νὰ ὑποφέρῃ τὸ ὁμοίον του»; Βασίλισσά μου, ἀπεκρίθη ὁ Καλάφ, ἀφοῦ καὶ ἐστοχάσθη ὀλίγον, αὐτὸς εἶνε ὁ Ἥλιος· βέβαια ἐφώνησαν μὲ μεγάλην χαράν, καὶ ἀλαλαγμὸν οἱ Σοφοί, αὐτὸς εἶνε ὁ Ἥλιος. «Ποῖα εἶνε ἡ μητέρα, ἔξαναιπεν ἡ Τουρανδότῃ, ἢ ὁποῖα ἀφοῦ καὶ δώσει εἰς τὸ φῶς τὰ παιδιὰ της, τὰ

»καταπίνει δλα ὀπόταν γένουν μεγάλα;» Αὐτὴ εἶνε ἡ θάλασσα, ἀπεκρίθη τὸ βασιλῆπυλον· ἐπειδὴ καὶ οἱ ποταμοὶ ποῦ πηγαίνουσι, καὶ ἀδειάζονται εἰς τὴν θάλασσαν ἔχουσι τὴν ἀρχὴν τοὺς ἀπὸ αὐτῆς. Ἐπαίνεσαν πάλιν οἱ Σοφοὶ μὲ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ αὐτὴν τὴν διάλυσιν.

Ἡ βασιλοπούλα Τουρανδότη, βλέποντας ὅτι ὁ Καλάφ διαλύει μὲ εὐκολίαν τὰ αἰνίγματα τῆς, ἐθυμώθη καὶ ἀπεφάσισε νὰ μὴν ἀφήσῃ κανένα μέσον ποῦ νὰ τὸν κάμῃ νὰ χαθῆ. «Ποῖον εἶνε ἐκεῖνο τὸ δένδρον, τοῦ εἶπε, τοῦ ὁποῖου δλα τὰ φύλλα εἶνε ἀπὸ τὴν ἑμίαν μεριὰν μαῦρα καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλην ἄσπρα;» καὶ λέγοντας αὐτὰ ἐξεσκέπασε τὸ πρόσωπόν τῆς, διὰ νὰ τὸν κάμῃ μὲ τὴν ὠραιότητα τῆς μορφῆς νὰ συγχυσθῆ καὶ νὰ μὴν ἀποκριθῆ εἰς τὸ προκείμενον, καὶ μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον νὰ τὸν κάμῃ νὰ χαθῆ. Ὁ ἀγαπητικὸς τῆς Κλάφ εἰς τὴν θεωρίαν ἐκείνης τῆς ἡλιακῆς μοσφῆς τῆς βασιλοπούλας, ἀντὶς νὰ ἀποκριθῆ εἰς τὸ αἰνίγμα, ἔμεινε βουβὸς καὶ ἀκίνητος. Ὁλον τὸ Ντιβάνι εὐθύς ἐμβῆκεν εἰς ἕνα μέγαν φόβον, ἐπειδὴ καὶ ὅλοι ἐπιθυμοῦσιν τὴν νίκην τοῦ Καλάφ. Ὁ ἴδιος ὁ Βασιλεὺς ἔγινεν ἀχνὸς ὡσὰν τὸ κερί, καὶ ἐπίστευεν ὅτι ὁ Καλάφ θὰ ἦτο εἰς κακὴν στάσιν καὶ ἔμελλε νὰ χαθῆ. Μὰ ὁ Καλάφ ἐρχόμενος εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἀπὸ τὴν ἀντρέλωσησιν, ποῦ τοῦ εἶχεν αἰφνιδίως προσενησῆ ἡ ὠραιότης τῆς βασιλοπούλας, ἐξαναθάρρυνε τὸ Ντιβάνι ποῦ ἦτον φοβισμένον, καὶ ξαναπιάνοντας τὴν ἑμίαν εἶπεν.

Ὁραιότητα βασιλοπούλα, σὲ παρακαλῶ νὰ μὲ συμπαθήσῃς, ἂν ἔμεινα διὰ κημπόσον εἰς σιωπὴν· ἐλογιάζω ὅτι θὰ εἶχα ἰδῆ ἕν ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ οὐράνια κορίτσια ποῦ εἶνε ἐτοιμασμένα διὰ τοὺς πιστοὺς Μουσουλμάνους εἰς τὸν Παράδεισον· δὲν ἠμπόρεσα νὰ θεωρήσω τόσα κάλλη χωρὶς μεγάλην μου ἀντρέλωσησιν· λάβε τὴν καλωσύνην νὰ ξαναειπῆς τὸ αἰνίγμα ποῦ μοῦ ἐπρόβαλες, διατὶ δὲν τὸ ἐνθυμούμαι πλέον, ἐπειδὴ καὶ ἡ θεωρία σου μὲ ἔκαμε νὰ τὸ ἀλησμονήσω. Ἐγὼ σὲ ἐρώτησα, εἶπεν ἡ Τουρανδότη, ποῖον εἶνε ἐκεῖνο τὸ δένδρον ποῦ τὰ φύλλα τοῦ εἶνε ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος μαῦρα, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο ἄσπρα. Ἐτοῦτο τὸ δένδρον, ἀπεκρίθη ὁ Καλάφ, εἶνε ὁ χρόνος, ὁ ὁποῖος εἶνε συνθεμένος ἀπὸ ἡμέρας καὶ νύκτες. Ἐτούτῃ ἡ ἀπόκρισις ἐφάνη παρομοίως ἐπαινετὴ εἰς ὅλους τοῦ Ντιβανίου, καὶ ἔλεξαν ὅτι αὐτὴ εἶνε ἀληθινὴ διάλυσίς καὶ ἔδιδαν χιλίους ἐπαί-

νους εἰς τὸν Καλάφ. Τότε ὁ Ἄλτουν Χάν λέγει τῆς θυγατρὸς του·
 τώρα, ὦ θυγατέρα μου, πρέπει νὰ ὁμολογηθῆς νικημένη, καὶ νὰ
 κλίνῃς εἰς τὸ νὰ σε φανωθῆς τὸν νικητὴν σου· οἱ ἄλλοι δὲν ἠμπό-
 ρεσαν νὰ ἀποκριθοῦν οὔτε εἰς ἓνα ἀπὸ τὰ αἰνίγματα σου, καὶ τοῦ-
 τος σοῦ τὰ ἐξηγεῖ ὄλα. Αὐτὸς δὲν ἔχει λάβει ἀκόμη τὴν νίκην, ἀπε-
 κρίθη ἡ βασιλοπούλα, ξανασκεπίζοντας τὸ πρόσωπόν της διὰ νὰ
 κρύψῃ τὴν σύγχυσίν της καὶ τὰ δάκρυά της ποῦ ἔμεινε νικημένη.
 Ἔχω νὰ τοῦ προβάλω καὶ ἄλλα αἰνίγματα ἀκόμη, τὸ ὅποιον θέ-
 λω τὸ κάμει αὔριον.

Ὡ ἐτοῦτο δὲν θέλω τὸ γροικῆσαι, ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς· ἐσὺ
 ἔμεινες νικημένη ἀπὸ τοῦτον τὸν χαριέστατον νέον, ἐνώπιον τού-
 του τοῦ μεγαλοπρεποῦς Ντιβανίου· δὸς λοιπὸν τὸ χέρι σου διὰ νὰ
 γένη νυμφίος σου καὶ μὴ φαίνεσαι πλέον σκληρὴ· ἐνθυμήσου τὸ τί μου
 ἔταξες, πῶς ἔποιος εὔρεθῆ νὰ διαλύσῃ τὰ αἰνίγματα σου, αὐτὸς θὰ εἶνε
 χωρὶς ἄλλην πρόφασιν νυμφίος σου· ἐγὼ ἐπάνω εἰς τὸν λόγον σου ἔκαμα
 τὴν σκληρὰν ἀπόφασιν ποῦ ἕως τώρα ἠκολούθησα· ὁμως ἀπ' ἐδῶ
 καὶ ἔμπρὸς μὴ στοχασθῆς πῶς θὰ σταθῶ εἰς τὴν ἀπόφασίν μου,
 ἐπειδὴ ἐβγήκα ἀπὸ τὸ χρέος τοῦ ὄρκου μου. Ἀπ' αὐτὰ καὶ ἄλλα
 παρόμοια ἐκατανύχθη ἡ καρδιὰ τῆς βασιλοπούλας, καὶ μάλιστα
 ποῦ εὔρεθῆ νικημένη, καὶ μὴν ἠμπορῶντας πλέον νὰ κάμῃ ἄλλιως,
 ἐγύρισε πρὸς τὸν Καλάφ καὶ εἶπεν· Ἄ σκληρὲ Καλάφ, ποῖος σοῦ
 εἶπε νὰ ἔλθῃς ἐδῶ νὰ συγχύσῃς τὴν ἀνάπαυσίν μου; ποῖος ἐστάθη
 ἐκεῖνος ποῦ σὲ ἠνάγκασε νὰ ἔλθῃς νὰ ὑποχρεώσῃς μὲ τὴν ἄκραν
 σου χάριν, μὲ τὴν πολλὴν σου σταθερότητα νὰ ρίξω τὴν ἀγάπην
 μου εἰς ἐσένα, ποῦ ἀκόμη δὲν ἤξευρα τί ἤθελε εἰπῆ ἀγάπη πρὸς ἀν-
 ἄθρωπον, καὶ τώρα νὰ γροικῶ μίαν μεγάλην κλίσιν δι' ἐσένα; Ἡ
 ἀγάπη λοιπὸν τοῦ Βασιλέως πατρός μου, ποῦ δείχνει δι' ἐσένα, καὶ
 οἱ μεγάλες χάρες ποῦ ἔχεις, μὲ κάνουν νὰ ἀποφασίσω διὰ νὰ σὲ δε-
 χθῶ διὰ νυμφίον μου, διατὶ ἄλλος δὲν εἶναι ποῦ νὰ σὲ ὁμοιάσῃ.

Εἰς ἐτοῦτα τὰ λόγια ὄλον τὸ Ντιβάνι ἠχολόγησεν ἀπὸ χίλιες
 χαρὲς τῶν παρεστηκότων, διὰ τὴν ἀπόφασιν τῆς βασιλοπούλας, καὶ
 διὰ τὴν εὐτυχίαν τοῦ Καλάφ ποῦ ἐγλύτωσε τὸν θάνατον, καὶ ἠξιώ-
 θη διὰ νὰ λάβῃ ἐκείνην ποῦ ἐπιθύμησαν πολλοί, καὶ δὲν τὴν ἀπό-
 λαυσαν, ἀλλὰ ἔχασαν τὴν ζωὴν τους. Ὁ Βασιλεὺς ἐκατέβη ἀπὸ τὸ
 θρόνι του καὶ ἀγκάλιασε τὴν θυγατέρα του ποῦ τοῦ ἔδωκε τέτοιαν

χαράν, ἔπειτα ἔπιασε καὶ ἐφίλησε καὶ τὸν Καλάφ, καὶ ἐν τῷ ἄμα τὸν ἐκήρυξε γαμβρόν του, καὶ μετὰ μεγάλης χαρᾶς ἐλύθη τὸ Ντιβάνι, καὶ ἐμίσεισαν ὅλοι μετὰ μεγάλης ἀγαλλιόσεως. Ὁ δὲ βασιλεὺς παίρνοντας τὴν θυγατέρα του καὶ τὸν Καλάφ ἀπὸ τὰ χέρια τοὺς ἔφερε μέσα εἰς τὸ σαράγι του, καὶ ἔκαμε μεγάλες δεξιώσεις τοῦ Καλάφ, καὶ συμπόσιον μέγα, καὶ εὐφράνθησαν ὑπερβολικῶς ὅλην ἑκείνην τὴν ἡμέραν, ἕως τὴν μιστὴν νύκτα. Τὴν δ' ἐρχομένην ἡμέραν ὁ βασιλεὺς τῆς Κίνας ἐπρόσταξε διὰ νὰ γενοῦν ἐτοιμασίαι διὰ τοὺς γάμους τοῦ Καλάφ μετὰ τὴν βασιλοπούλαιν, καὶ ὄντας ὅλα ἔτοιμα ἔκαμε τοὺς γάμους μετὰ μεγάλην μεγαλοπρέπειαν, καὶ μετὰ ἀπειρες χαρᾶς, καὶ παιγνίδια διὰ ἓνα μῆνα ὀλόκληρον. Καὶ παύοντας οἱ γάμοι, ὁ Καλάφ ἐπαρκαχάλεσε τὸν βασιλέα τῆς Κίνας, διὰ νὰ στείλῃ νὰ φέρουν τὸν πατέρα του καὶ τὴν μητέρα του, ποῦ ἦτον εἰς τὸ βασίλειον τῆς φυλῆς τῆς Μπρέλας· οἱ ὅποιοι καὶ εἰς ὀλίγον καιρὸν ἔφθασαν ἐκεῖ, καὶ ἐχάρηκαν τὴν μεγάλην εὐτυχίαν τοῦ υἱοῦ τους. Καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς Κίνας ἔκαμε καὶ τοὺς ἐξαναστερέωσιν εἰς τὸν θρόνον τους, στέλλοντας φοβερισμοὺς εἰς Κασμίρην, πῶς ἂν δὲν τοὺς ἤθελε δώσει τὸν θρόνον τους ἤθελε τοῦ κηρυχθῆ ἔχθρὸς θανάσιμος· καὶ μετὰ τοῦτον τὸν τρόπον τοὺς ἐλευθέρωσε τὸ βασίλειόν τους, καὶ τοὺς ἀπέστειλεν ἐκεῖ μετὰ μεγάλης τιμῆς, καὶ μετὰ μερικὸν στράτευμα. Καὶ ὁ Καλάφ ἀφοῦ ἐστάθη τρεῖς χρόνους εἰς τὸ βασίλειον τῆς Κίνας, μαζὶ μετὰ τὴν ἀγαπημένην του Τουρανδότην, μανθάνοντας τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του, ἐμίσεισεν ἀπὸ ἐκεῖ μαζὶ μετὰ τὴν γυναῖκά του καὶ δύο παιδιὰ ποῦ εἶχε κάμει εἰς αὐτὸ τὸ ἀναμεταξύ, καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Νογαϊδά, καὶ ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον τοῦ πατρὸς του, καὶ ἐβασίλευσε διὰ πολλοὺς χρόνους, καὶ ἀπέρασε μίαν ζωὴν εὐτυχισμένην καὶ ἀσύγχυστην, καὶ πάντα κατὰ πολλὰ ἀγαπημένα μετὰ τὴν περιπόθητήν του γυναῖκα, ποῦ μετὰ κίνδυνον μέγαν τῆς ζωῆς του τὴν ἀπόκτησεν.

Ἐδῶ ἔτελειώσεν ἡ Χαλιμὰ τὴν ἱστορίαν της, τὴν ὁποίαν ἠῦρεν ὁ βασιλεὺς Ἀϊδῆν πολλὰ περίεργον καὶ νέστιμην, καὶ πάλιν ἄρχισε νὰ τὴν ἐπαινῆ, καὶ νὰ τῆς κἀνῃ νέα χαρίσματα μεγάλης τιμῆς ἄξια, ἀνάμεσα εἰς τὰ ὅποια τῆς ἐχάρισεν ἓνα διαμάντι μέγαν ὡτὰν αὐγὴ χήνας, δεμένον ὀλόγυρα μετὰ χρουσάφι, καὶ ἓνα καρβουνὶ ὁμοίως μεγαλειότητος, τὸ ὅποιον τὴν νύκτα ἔλαμπε πολλὰ περισσότερον ἀπὸ ἓνα

λαμπρὸν φῶς. Ὁμοίως ἔκαμε καὶ τῆς Μεδινᾶς διάφορα χαρίσματα πολύτιμα. Καὶ μένοντας κατὰ πολλὰ εὐχαριστημένη ἡ Χαλιμά διὰ τὰ χαρίσματα τοῦ ὁ Ἀἰδῆν τῆς ἔκαμε, τόσον αὐτῆς, ὅσον καὶ τῆς ἀδελφῆς τῆς, λέγει τοῦ ἔχω μεγάλην εὐχαρίστησιν, ὡ βσιλεῦ μου, βλέποντας ὅτι ἔλας τὰς ἱστορίας τοῦ ἐγὼ ἕως τώρα σοῦ ἐδιηγῆθηκα, ἔτυχαν τῆς γνώμης σου, καὶ τῆς κλίσεώς σου, ἐλπίζω ὅμως ὅτι μία ἄλλη ἱστορία ποῦ ἔχω νὰ διηγηθῶ, θέλει ὑπερβῆ ἔλας τὰς ἀπερασμένους τόσον εἰς τὸ μάκρος τῆς διηγήσεως, ὡσάν καὶ εἰς τὰ διάφορα περιστατικὰ ποῦ περιέχει αὐτὴ ἡ ἱστορία εἶνε ἐκεῖνου τοῦ θυμωστοῦ βσιλέως Βεδρεδῆν Λώλου, καὶ τοῦ Βεζύρη, τοῦ τοῦ μελαγχολικοῦ, ἡ ὅποια φανερώνει ὅτι οὐδένας εἰς τοῦτον τὸν κόσμον ἢμπορεῖ νὰ εἶναι τελείως εὐτυχισμένος, καὶ ποῦ νὰ μὴν εὑρίσκεται χωρὶς θλίψιν καὶ πίκραν ποῦ νὰ τὸν συγχίζῃ· διὰ τοῦτο αὐτὴ θέλει ὑπάγει εἰς μάκρος περισσότερον ἀπὸ τὰς ἄλλας εἰς τὴν ὅποιαν θέλουν περικλεισθῆ διάφορες ἄλλες ἱστορίες πολλὰς περίεργες καὶ παραδειγματικές. Ὅθεν σὲ παρακαλῶ νὰ μὴ βαρεθῆς νὰ τὴν ἀκροασθῆς, διατι σὲ βεβχιώνω πῶς θέλεις εὑρεῖ μέσα εἰς αὐτὴν πολλὴν εὐχαρίστησιν μὰ ἐπειδὴ καὶ διὰ τὴν ὥραν μὴν ὄντας καιρὸς ἀρμ. διος νὰ τὴν ἀρχίσω, τὴν μετατρέπω διὰ τὴν ἐρχομένην ἡμέραν. Ἡ γνώμη τῆς Χαλιμάς ἤρεσε κατὰ πολλὰ τοῦ Ἀἰδῆν, καὶ ἔτσι ἐσηκώθη καὶ ὑπῆγε κατὰ τὴν συνήθειαν εἰς τὸ Ντιβάνι του. Τὴν ἐρχομένην ἡμέραν ἐρχεται ἡ Μεδινά, καὶ τὴν ξυπνᾷ λέγοντάς τῆς, σηκώσου, ἀγαπημένη μου ἀδελφή, νὰ διηγηθῆς τὴν ἱστορίαν ποῦ ἔταξες τὴν ἀπερασμένην ἡμέραν, διότι ἔχω πολλὴν περιέργειαν διὰ νὰ τὴν ἀκούσω, ἐπειδὴ καὶ καταλαμβάνω ὅτι θέλει εἶναι πολλὰ ὠραία. Ἡ δὲ Χαλιμά σηκωθείσα, εὐθὺς ἄρχισε νὰ τὴν διηγηθῆ, καθὼς θέλετε ἀκούσει.



Biblioteca del Teatro de Sombras Griego